

WÓJT GMINY KURÓW

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY KURÓW

Tekst studium uwzględnia ustalenia studium zatwierdzonego uchwałą Nr XI/44/03 Rady Gminy w Kurowie z dnia 23 czerwca 2003 r. oraz zmiany:
wprowadzone Uchwałą Nr X/53/2007 Rady Gminy Kurów z dnia 26 czerwca 2007 r.
wprowadzone Uchwałą Nr XXIII/166/2008 Rady Gminy Kurów z dnia 28 października 2008 r.
wprowadzone Uchwałą Nr XVI/130/2012 Rady Gminy Kurów z dnia 30 maja 2012 r.
- wprowadzone Uchwałą Nr ...../2022 Rady gminy Kurów z dnia ..... 2022 r.
(zmiany wprowadzone do tekstu Studium zostały wyróżnione czcionką: Times New Roman rozmiar 11 kolor zielony treści nieaktualne przekreślono)

**STUDIUM
UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY KURÓW
SPIS TREŚCI - CZĘŚĆ A**

I. INFORMACJE WPROWADZAJĄCE

1. ZESPÓŁ AUTORSKI
2. INFORMACJE FORMALNO – PRAWNE I ZAKRES OPRACOWANIA
3. OBSZAR OPRACOWANIA, POŁOŻENIE, ORAZ DANE O GMINIE
4. CELE STUDIUM
5. MATERIAŁY WEJŚCIOWE

II. DANE O GMINIE, POŁOŻENIE W REGIONIE I UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE

1. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY KURÓW
2. DIAGNOZA STANU ZAGOSPODAROWANIA, PRZEZNACZENIA I STANU ŁADU PRZESTRZENNEGO ORAZ WYMOGÓW JEJ OCHRONY
3. WYTYCZNE REGIONALNE UWZGLĘDNIONE W SUiKZ

III. SYTUACJA SPOŁECZNA GMINY

1. DEMOGRAFIA
2. RYNEK PRACY
3. MIESZKALNICTWO
4. ZAPEWNIENIE DOSTĘPNOŚCI OSOBOM ZE SZCZEGÓLNYMI POTRZEBAMI

IV. ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE

1. POŁOŻENIE GEOGRAFICZNE GMINY
2. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO
3. OCENA ODPORNOŚCI ŚRODOWISKA NA DEGRADACJĘ
4. OCENA STANU SANITARNEGO ŚRODOWISKA
5. OCENA UWARUNKOWAŃ FIZJOGRAFICZNYCH
6. OCENA WALORÓW KRAJOBRAZOWYCH GMINY
7. ZAGROŻENIE ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO

V. ŚRODOWISKO KULTUROWE

1. ANALIZA HISTORYCZNA OBSZARU
2. DANE O ZASOBACH ZABYTKOWYCH
3. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ
4. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z REKOMENDACJI I WNIOSKÓW ZAWARTYCH W AUDYCIE KRAJOBRAZOWYM LUB OKREŚLENIA PRZEZ AUDYT KRAJOBRAZOWY GRANIC KRAJOBRAZÓW PRIORYTETOWYCH
4. — WYKAZ OBIEKTÓW ZABYTKOWYCH

VI. ROLNICTWO – ROLNICZA I LEŚNA PRZESTRZEŃ PRODUKCYJNA

1. PRZYRODNICZE UWARUNKOWANIA ROLNICZEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ
2. UŻYTKOWANIE GRUNTÓW
3. STRUKTURA AGRARNA
4. PRODUKCJA ROŚLINNA (stan w 2001 r.)
5. PRODUKCJA ZWIERZĘCA
6. ZATRUDNIENIE W ROLNICTWIE
7. WYPOSAŻENIE W ELEMENTY INFRASTRUKTURY
8. WYPOSAŻENIE TECHNICZNE
9. OBSŁUGA TECHNICZNA

**VII. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU SYSTEMU TRANSPORTU
—SYSTEM TRANSPORTOWY**

1. KOMUNIKACJA KOLEJOWA
2. KOMUNIKACJA DROGOWA
3. KOMUNIKACJA PUBLICZNA
4. TECHNICZNE ZAPLECZE MOTORYZACJI
5. OBIEKTY INŻYNIERSKIE NA SIECI DROGOWEJ GMINY KURÓW
6. INFRASTRUKTURA ROWEROWA

VIII. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

1. ELEKTROENERGETYKA
2. TELEKOMUNIKACJA
3. ZAOPATRZENIE W WODĘ
4. ODPROWADZANIE ŚCIEKÓW SANITARNYCH I DESZCZOWYCH
5. GOSPODARKA CIEPLNA I GAZYFIKACJA
6. GOSPODARKA ODPADAMI
7. WYKORZYSTANIE ODNAWIALNYCH ŹRÓDEŁ ENERGII

IX. ZADANIA SŁUŻĄCE REALIZACJI PONADLOKALNYCH CELÓW PUBLICZNYCH

X. UWARUNKOWANIA WPLYWAJĄCE NA ZAGROŻENIE BEZPIECZEŃSTWA LUDNOŚCI I JEJ MIENIA

1. CZYNNIKI ANTROPOGENICZNE
2. CZYNNIKI NATURALNE

XI. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU PRAWNEGO GRUNTÓW

XII. ZAPOTRZEBOWANIE NA NOWE TERENY INWESTYCYJNE

I. INFORMACJE WPROWADZAJĄCE

1. ZESPÓŁ AUTORSKI

Opracowanie wykonane zostało przez zespół autorski w składzie:

mgr Ewa Sowińska	- zagadnienia programowe, tok formalno – prawny, główny projektant,
mgr inż. arch. Anna Warda	- zagospodarowanie przestrzenne, uwarunkowania historyczno – kulturowe.
mgr Piotr Sempliński	- uwarunkowania przyrodnicze,
dr inż. Wojciech Majerowski	- rolnictwo,
mgr inż. Tadeusz Laskowski	- komunikacja,
mgr inż. Edward Pomorski	- inżynieria sanitarna,
inż. Jerzy Żaliński	- elektroenergetyka, telekomunikacja,
Janina Krychowska	- opracowanie graficzne.

2. INFORMACJE FORMALNO – PRAWNE I ZAKRES OPRACOWANIA

2.1. Tok formalno – prawny procedury sporządzenia SUIKZ zatwierdzonego Uchwałą Nr XI/44/03 Rady Gminy w Kurowie z dnia 23 czerwca 2003 r.

Realizując postanowienia ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym zawarte w art. 6., w celu określenia polityki przestrzennej gminy Rada Gminy podjęła uchwałę o przystąpieniu do opracowania Studium. Podstawę opracowania „Studium” stanowi Uchwała Nr V/20/03 Rady Gminy Kurów z dnia 14 lutego 2003 roku w sprawie przystąpienia do opracowania studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Kurów.

Studium wykonane zostało przez uprawniony, wielobranżowy zespół projektowy na podstawie umowy Nr z dnia 27 lutego 2003 roku zawartej pomiędzy Gminą Kurów reprezentowaną przez Wójta Gminy a Anną Warda - Pracownia Architektoniczno – Urbanistyczna w Lublinie – w trybie przewidzianym w art. 6 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym.

W dniach 07.03-28.03.2003 r zebrano wnioski do studium od jednostek i organów administracji rządowej i samorządowej. W niniejszym opracowaniu wykorzystano ustalenia wynikające z diagnozy stanu i wybranych elementów opracowywanej przez Wójta gminy strategii rozwoju gminy.

W dniu 22.04.2003 r koncepcja Studium przedstawiona została na Sesji Rady Gminy Kurów w celu zapoznania się i wniesienia ewentualnych uwag i wniosków do uwzględnienia w końcowej redakcji Studium oraz na rysunkach problemowych.

Projekt Studium przedłożono do zaopiniowania stosownym organom w dniach 12.05.- 02.04.2003 r. Po uzyskaniu pozytywnych opinii stosownych organów projekt Studium przedstawiono Radzie Gminy do uchwalenia.

2.2. Stan prawny „STUDIUM”

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Kurów zostało przyjęte Uchwałą Nr XI/44/03 Rady Gminy w Kurowie z dnia 23 czerwca 2003 r., następnie zmienione Uchwałą Nr X/53/2007 Rady Gminy Kurów z dnia 26 czerwca 2007 r. oraz Uchwałą Nr XVI/130/2012 Rady Gminy Kurów z dnia 30 maja 2012 r.

Przystąpienie do prac nad zmianą Studium zostało zainicjowane Uchwałą Nr XXIV/227/2017 Rady Gminy Kurów z dnia 28 grudnia 2017 r. o przystąpieniu do sporządzenia zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Kurów.

Przyjęcie przedmiotowej Uchwały było następstwem analizy aktualności studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego i miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Kurów, której wynikiem było stwierdzenie konieczności aktualizacji Studium pod względem dostosowania zapisów do obecnego standardu wymogów art. 10 ust. 1 i ust. 2 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym przyjęte Uchwałą Nr XXIV/226/2017 Rady Gminy Kurów z dnia 28 grudnia 2017 r.

Celem Studium jest kreowanie polityki przestrzennej gminy, w tym ustalanie wytycznych dla miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Zgodnie z art. 9 ust. 4 ustawy z dnia 27 marca 2003 r., ustalenia studium są wiążące dla organów gminy przy sporządzaniu planów miejscowych”, natomiast art. 20 ust. 1, mówi, że plan miejscowy uchwała rada gminy, po stwierdzeniu, że nie narusza on ustaleń studium.

Studium **uwzględnia uwarunkowania** wynikające z:

- Dotychczasowego przeznaczenia oraz istniejącego zagospodarowania terenów z pozytywnymi i negatywnymi konsekwencjami występującego zainwestowania.
- Występowania terenów i obiektów chronionych.
- Stanu i warunków funkcjonowania środowiska przyrodniczego i kulturowego, w tym stanu rolniczej przestrzeni produkcyjnej.
- Struktury własności, jako istotnego uwarunkowania kształtowania zagospodarowania terenu w warunkach gospodarki rynkowej.
- Sytuacji społeczno – gospodarczej gminy.
- Standardów życia mieszkańców w rozmaitych aspektach.
- Zadań związanych z realizacją ponadlokalnych celów publicznych.

Studium **określa kierunki** racjonalnego rozwoju gminy poprzez wyodrębnienie:

- Obszarów objętych ochroną środowiska przyrodniczego i kulturowego,
- Wartości zasobów środowiska przyrodniczego oraz zagrożeń dotyczących tych zasobów i określenie polityki w stosunku do obszarów zagrożonych,
- Obszarów szczególnie wartościowych z punktu widzenia potrzeb gospodarki rolnej,
- Kierunków rozwoju układu komunikacyjnego wewnętrznego i zewnętrznego,
- Zasad i kierunków przekształceń systemów infrastruktury technicznej,
- Zasad realizacji zagospodarowania określając obszary, dla których sporządzenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego będzie obowiązkowe.

2.3. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Kurów

Na terenie gminy Kurów obowiązują dwa miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego:

- 1) Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego „Kurów – Centrum”, zatwierdzony Uchwałą Nr XI/45/03 Rady Gminy w Kurowie z dnia 23 czerwca 2003 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego „Kurów – Centrum”, zmieniony następującymi Uchwałami:
  - a) Uchwałą Nr XXIII/169/2008 Rady Gminy Kurów z dnia 28 października 2008 r. w sprawie uchwalenia zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Kurów – Centrum,
  - b) Uchwałą Nr XXXIII/285/2014 Rady Gminy Kurów z dnia 25 sierpnia 2014 r. w sprawie zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego „Kurów – Centrum” - etap I,
  - c) Uchwałą Nr VII/53/2015 Rady Gminy Kurów z dnia 13 sierpnia 2015 r. w sprawie zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego „Kurów – Centrum” - etap II.
- 2) Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Kurów, zatwierdzony Uchwałą Nr XX/138/2001 Rady Gminy Kurów z dnia 21 czerwca 2001 r. zmieniony Uchwałami:
  - a) Uchwałą Nr XXIII/167/2008 Rady Gminy Kurów z dnia 28 października 2008 r. w sprawie uchwalenia zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Kurów w miejscowości Płonki w obrębie działki o numerze ewidencyjnym 571,
  - b) Uchwałą Nr XXIII/168/2008 Rady Gminy Kurów z dnia 28 października 2008 r. w sprawie uchwalenia zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Kurów w zakresie terenów urbanizowanych,
  - c) Uchwałą Nr XXIII/170/2008 Rady Gminy Kurów z dnia 28 października 2008 r. w sprawie uchwalenia zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Kurów terenów leśnych i zalesień,
  - d) Uchwałą Nr XXV/187/2008 Rady Gminy Kurów z dnia 25 listopada 2008 r. w sprawie uchwalenia zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Kurów,
  - e) Uchwałą Nr XII/103/2016 Rady Gminy Kurów z dnia 30 marca 2016 r. w sprawie uchwalenia zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Kurów – etap I,
  - f) Uchwałą Nr XXVI/271/2018 Rady Gminy Kurów z dnia 29 maja 2018 r. w sprawie uchwalenia zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Kurów – etap II.

3. OBSZAR OPRACOWANIA, POŁOŻENIE, ORAZ DANE O GMINIE

Gmina Kurów leży na pograniczu dwóch krain fizjograficznych: Wyżyny Lubelskiej, Płaskowyżu Nałęczowskiego oraz Pasa Wielkich Dolin (Równina Lubartowska), w zlewni rzeki Kurówki i jej dopływów Bielkowej i Garbówki (Struga Kurowska).

Krajobraz północnej i południowej części gminy jest zróżnicowany. Północny obszar jest średnio urzeźbiony, południowy zaś charakteryzuje silne urzeźbienie. Najniżej położony punkt znajduje się w dolinie rzeki Kurówki w zachodniej części gminy i wynosi 142 m. n.p.m.. Najwyższy – w rejonie wsi Łopatki przy południowej granicy gminy i wynosi 227 m. n.p.m.

Deniwelacje wynoszą 85 m. Doliny rzeczne szerokie i podmokłe rozcinają falistą równinę morenową na wierzchowiny: wzgórze Płonki oraz wzgórze między Kurowem i Markuszowem. Tereny o spadkach 5-8% przeważają w południowej części gminy.

Konsekwencją położenia fizyczno- geograficznego gminy jest jej miejsce w systemie obszarów chronionych województwa lubelskiego: Obszaru Chronionego Krajobrazu „Kozi Bór”, Otuliny Kazimierskiego Parku Krajobrazowego i obszaru „C” ochrony uzdrowskiej Uzdrawiska Nałęczów oraz projektowanego Wąwolnickiego Parku Agroekologicznego.

Południowo – zachodni skraj gminy znajduje się w obszarze „C” ochrony uzdrowskiej Nałęczowa. Obszar ten pełni rolę otuliny Uzdrawiska Nałęczów.

Strukturę terytorialną tworzy 17 sołectw, z których największym jest pełniący funkcję ośrodka gminnego Kurów liczący 2774 mieszkańców oraz Klementowice, Płonki i Brzozowa Gać. Kurów powiązany jest przestrzennie i funkcjonalnie z Brzozową Gacią, Szumowem i Olesinem oraz częścią Płonek. Miejscowości te wspomagające ośrodek gminny łącznie z Kurowem, skupiając ponad 50% mieszkańców gminy.

Ośrodek gminny leży u zbiegu ważnych szlaków komunikacyjnych.

DANE O GMINIE (stan 2001 rok)

Liczba mieszkańców	- 8119 osób	
- Średnia wielkość zaludnienia	- 80,6 osób/1 km ²	
- Struktura wieku:- grupa :		
- przedprodukcyjna	- 1874 osoby	
- produkcyjna	- 4637 osób	
- poprodukcyjna	- 1608 osób	
- Pracujący w rolnictwie	- 1993 osoby	
- Pracujący poza rolnictwem	- 1483 osoby	
	Razem prac.	- 3476 osób
- Bezrobotni		- 689 osób
Liczba sołectw w gminie		- 17
Liczba miejscowości		- 18
Powierzchnia terenu ogółem		- 10.130 ha.
Powierzchnia użytków rolnych		- 7.502 ha.
Powierzchnia terenów leśnych		- 18132 ha.

4. CELE STUDIUM

Studium jest osią systemu planowania w gminie, wraz ze strategią rozwoju gminy tworzy zbiór dokumentów formułujących i uwzględniających cele strategiczne rozwoju gminy.

Celem opracowania Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy jest określenie polityki przestrzennej prowadzonej przez samorząd.

Studium jako dokument I poziomu planowania w gminie, umożliwi koordynację działań związanych z zagospodarowaniem terenów.

Dostarcza informacji umożliwiających organowi samorządowemu opracowanie dokumentów o charakterze operacyjnym – II poziomu, oraz opracowań i aktów o charakterze regulacyjnym – III poziomu. Studium ma umożliwić samorządowi prowadzenie polityki ofertowej i promocyjnej oraz działań stymulujących pożądane zachowanie podmiotów gospodarujących, określa problemy w dziedzinie gospodarki przestrzennej wymagające rozwiązania na szczeblu lokalnym lub włączenia ich do programów wojewódzkich i centralnych.

Studium nie jest przepisem gminnym i nie stanowi podstawy do wydawania decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu. Stanowi akt kierownictwa wewnętrznego i jest dokumentem określającym między innymi potrzebę stanowienia przepisów gminnych, w postaci miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, których ustalenia nie powinny być sprzeczne z ustaleniami studium. W przypadku braku planów miejscowych, studium stanowić może merytoryczną podstawę opracowania warunków zabudowy i zagospodarowania terenu, które powinny być spójne ze studium.

Celem zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Kurów, jest doprowadzenie dokumentu Studium do zgodności z obowiązującymi przepisami ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2021 r. poz. 741 z późn. zm.) oraz przepisami odrębnymi, a także wyznaczenie nowych kierunków zagospodarowania, w nawiązaniu do strategii rozwoju Gminy z uwzględnieniem panujących uwarunkowań przyrodniczych, kulturowych i gospodarczo – społecznych.

Zgodnie z ustawą z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2021 r. poz. 741 z późn. zm.), na potrzeby zmiany Studium zostały sporządzone analizy ekonomiczne, środowiskowe, demograficzne i społeczne, w tym bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę.

5. MATERIAŁY WEJŚCIOWE

W ramach prac nad studium wykorzystano następujące materiały wejściowe:

- 1) Materiały do strategii rozwoju gminy – stan rok 2001- opracowane przez Wójta gminy Kurów,
- 2) „Studium historyczno – urbanistyczne Kurowa” autorstwa mgr Jadwigi Czerepińskiej,
- 3) „Dzieje Lubelszczyzny” słownik historyczno – geograficzny Województwa Lubelskiego w średniowieczu Stanisława Kurosia,
- 4) „Kurów od początku XVIII do połowy XX wieku” Krzysztofa Andrzeja Boreczka,
- 5) „Dokument lokacyjny miasta Kurowa z 1442 roku” Józefa Kusa,
- 6) Inwentaryzacja środowiska przyrodniczego gminy Kurów, opracowana przez firmę „Tomasz Zwiech – Architektura Krajobrazu”, Warszawa ul. Artura Malawskiego 3 (1998),
- 7) „Program porządkowania gospodarki wodno-ściekowej w zlewni rzeki Kurówki” wykonana przez firmę STRUKTUM Przedsiębiorstwo Wielobranżowe Sp. z o.o., Lublin ul. Niepodległości 30/59 (1998),
- 8) Inwentaryzacja złóż surowców mineralnych z uwzględnieniem elementów ochrony środowiska gminy Kurów opracowana przez firmę Przedsiębiorstwo Geologiczne w Warszawie, Zakład w Lublinie (1999).

W ramach prac nad zmianą Studium wykorzystano następujące materiały wejściowe:

- 1) Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 (KPZK 2030),
- 2) Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 r. (aktualizacja z dnia 29 marca 2021 r. Sejmiku Województwa Lubelskiego przyjęta Uchwałą Nr XXIV/406/2021 wraz ze Zintegrowaną listą przedsięwzięć dla realizacji celów Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku wg uchwały Nr CCCXXX/5789/2022 z dnia 18 stycznia 2022 r. Zarządu Województwa Lubelskiego),
- 3) Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego (dalej PZPWL) (Dz. U. Woj. Lub. z 2015 r. Poz. 5441),
- 4) Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego na lata 2014 -2020,
- 5) Strategia Rozwoju Powiatu Puławskiego do 2020 r. z perspektywą do 2030 r.,
- 6) Program Ochrony Środowiska Powiatu Puławskiego,
- 7) Strategia i Program Rozwoju Gminy Kurów do roku 2020 z perspektywą 2030,
- 8) Główny Urząd Statystyczny – Prognoza Ludności na lata 2014 – 2050.

II. DANE O GMINIE, POŁOŻENIE W REGIONIE I UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE

1. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY KURÓW

1. Położenie w regionie

- 1) Gmina Kurów leży w środkowo – zachodniej części województwa lubelskiego. Jest częścią obszaru metropolitalnego aglomeracji lubelskiej.
- 2) Gmina położona jest na pograniczu dwóch krain fizjograficznych: Wyżyny Lubelskiej, reprezentowanej na omawianym terenie przez Płaskowyż Nałęczowski oraz Równiny Lubartowskiej, stanowiącej część Pasa Wielkich Dolin.
- 3) Gmina graniczy:
  - a) od wschodu z gminą Markuszów,
  - b) od północy z gminą Żyrzyn i gminą Abramów pow. Lubartowski,
  - c) od zachodu z gminą Końskowola,
  - d) od południa z gminą Wąwolnica i Nałęczów.
- 4) Ośrodek gminny Kurów jest jednym z ośrodków węzłowych aglomeracji z uwagi na położenie u zbiegu dróg krajowych Nr 12 relacji granica państwa – Głogów – Leszno – Kalisz – Sieradz – Piotrków Trybunalski – Puławy – Lublin – Dorohusk – granica państwa oraz Nr 17 relacji Warszawa – Lublin – Zamość – Hrebenne – granica państwa **wzdłuż przebiegu drogi ekspresowej S12/S17.**
- 5) Przy ośrodku gminnym wykształciły się wsie: Brzozowa Gać, Olesin i Szumów, które w chwili obecnej tworzą wraz z Kurowem jeden organizm urbanistyczny, skupiając blisko 50% ludności gminy i wzajemnie się uzupełniając.
- 6) ~~Plan Województwa Lubelskiego zakłada realizację nowego przebiegu drogi ekspresowej S 12 na północ od obecnego przebiegu drogi krajowej Nr 12.~~
- 7) W Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego ośrodek gminny Kurów wytypowany jest do uzyskania funkcji miejskich.
- 8) Przez południową część gminy przebiega linia kolejowa relacji Warszawa – Dęblin – Lublin – Dorohusk., z przystankiem kolejowym w Klementowicach.

2. DIAGNOZA STANU ZAGOSPODAROWANIA, PRZEZNACZENIA I STANU ŁADU PRZESTRZENNEGO ORAZ WYMOGÓW JEGO OCHRONY

Strukturę przestrzenną Gminy Kurów kształtują zasady i kierunki przyjęte w następujących dokumentach Gminy Kurów:

- 1) Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Kurów,
- 2) Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego „Kurów – Centrum”, zatwierdzony Uchwałą Nr XI/45/03 Rady Gminy w Kurowie z dnia 23 czerwca 2003 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego „Kurów – Centrum”, z późniejszymi zmianami,
- 3) Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Kurów, zatwierdzony Uchwałą Nr XX/138/2001 Rady Gminy Kurów z dnia 21 czerwca 2001 r. z późniejszymi zmianami,
- 4) Strategia i Program Rozwoju Gminy Kurów (do roku 2020 z perspektywą 2030) zatwierdzony Uchwałą Nr XVII/165/2016 Rady Gminy Kurów z dnia 29 grudnia 2016 r.

Zgodnie z przeprowadzoną oceną aktualności studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Kurów oraz miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Kurów przyjętą Uchwałą Nr XXIV/226/2017 Rady Gminy Kurów z dnia 28 grudnia 2017 r., stwierdzono, częściową aktualność Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Kurów oraz częściową aktualność obowiązującego miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego „Kurów – Centrum”. Wówczas, za zasadne uznano kontynuowanie prac nad zmianą miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Kurów, która została przyjęta Uchwałą Nr XXVI/271/2018 Rady Gminy Kurów z dnia 29 maja 2018 r. w sprawie uchwalenia zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Kurów – etap II (Dz. Urz. Woj. Lub. z dnia 3 lipca 2018 r. poz. 3154).

W związku z uznaniem częściowej aktualności Studium, Wójt Gminy Kurów podjął działania zmierzające do aktualizacji tego dokumentu.

Dokumenty planistyczne Gminy Kurów definiują zakres i sposób zagospodarowania i użytkowania przestrzeni przeznaczonych pod funkcje związane z budownictwem, infrastrukturą techniczną, użytkowaniem terenów otwartych, definiują i wskazują zakres ochrony prawnej oraz ustalają zakres ochrony planistycznej elementów środowiska, w tym systemu przyrodniczego Gminy.

Analiza obowiązujących dokumentów planistycznych oraz aktualnej struktury przestrzenno-gospodarczej Gminy wskazuje na względną harmonijność zagospodarowania z walorami środowiska oraz krajobrazu. Do wyjątków należą wyrobiska związane z wydobywaniem piasku, oddziałujące szkodliwie na środowisko przyrodnicze oraz krajobraz. Gruntem tym należy przywrócić zdolność produkcyjną przez odpowiednią rekultywację oraz powrót do zagospodarowania rolniczego, leśnego lub specjalnego - na zbiorniki wodne lub tereny sportowe.

Obecną sieć osadniczą gminy tworzy siedemnaście sołectw: Kurów, Klementowice, Płonka, Brzozowa Gać, Olesin, Kłoda, Buchałowice, Choszczów, Dęba, Łąkoć, Szumów, Bronisławka, Barłogi, Wólka Nowodworska, Zastawie, Marianka, Posiołek. Siedzibą gminy jest położony w centrum Kurów, która ma układ urbanistyczny charakterystyczny dla miasteczka z wyraźnie zaznaczonym centrum, siecią ulic i peryferiami.

Sieć osadnicza związana jest z układem wód otwartych:

- 1) rzeki Kurówki (Płonka, Olesin, Kurów, Brzozowa Gać, Szumów),
- 2) rzeki Białki (Zastawie, Kłoda, Łąkoć i Barłogi),
- 3) strug wodnych (Bronisławka, Marianka, Choszczów, Dęba, Posiołek, Wólka Nowodworska).

Klementowice ciągną się po obu stronach Garbówki (Strugi Kurów). Buchałowice leżą na wododziale między tym ciekami, a Strugą Olszowiecką. Ten układ przestrzenny potwierdza znaczenie jakie w powstawaniu sieci osadniczej miał dostęp do wody.

Osadnictwo w gminie wykazuje pewne zróżnicowanie pod względem układu przestrzennego, co związane jest z warunkami topograficznymi, gruntowo - wodnymi oraz społeczno - gospodarczą genezą jego powstania. W gminie najczęściej występującym typem wsi jest ulicówka o zabudowie rozciągniętej w zwartych rzędach po obu stronach drogi i o nieregularnym układzie dróg bocznych oraz niwowym układzie pól (Choszczów, Kłoda, Łąkoć, Barłogi, Szumów, Zastawie). Sporadycznie zdarzają się długie rzędówki o regularnej, rozmieszczonej po jednej stronie drogi, zabudowie z łańcuchowym układem pól uprawnych (Dęba, Bronisławka). Innym typem zabudowy charakteryzuje się Płonka oraz Wólka Nowodworska, usytuowane jako łańcuchówki z luźniejszym od ulicówki i rzędówki układem zabudowy oraz łańcuchowym układem pól. Na terenie gminy, w szczególności w jej południowej części zlokalizowana jest zabudowa rozproszona. Chaotyczna lokalizacja jest konsekwencją wykorzystania na przestrzeni lat struktury własnościowej gruntów, zgodnie z potrzebami właścicieli. Zabudowę Gminy Kurów charakteryzuje różnorodność form architektonicznych.

Na obszarze Gminy w oparciu o następujące kryteria:

- 1) obszary objęte ochroną środowiska przyrodniczego i kulturowego,
- 2) wartości zasobów środowiska przyrodniczego oraz zagrożeń dotyczących tych zasobów i określenie polityki w stosunku do obszarów zagrożonych,
- 3) obszary szczególnie wartościowe z punktu widzenia potrzeb gospodarki rolnej,
- 4) obszary zabudowane oraz przeznaczone pod zabudowę z określeniem terenów wymagających zabiegów rehabilitacyjnych oraz oferty terenów korzystnych dla zorganizowanej działalności inwestycyjnej,
- 5) kierunki rozwoju układu komunikacyjnego wewnętrznego i zewnętrznego,
- 6) zasady i kierunki przekształceń systemów infrastruktury technicznej,

wyodrębnione zostały następujące obszary funkcjonalne:

- 1) obszar rolniczo – osadniczy (Bronisławka, Choszczów, Marianka),
- 2) obszar chronionego krajobrazu (Dęba, Barłogi, Łąkoć, Zastawie),
- 3) obszar rolniczo – osadniczy (Wólka Nowodworska, Posiołek, Wygoda),
- 4) obszar rolniczo – osadniczy (Kłoda),
- 5) obszar osadniczo – usługowy (Kurów, Brzozowa Gać, Szumów, Olesin),
- 6) obszar osadniczo – rolniczy (Płonki),
- 7) obszar osadniczo – rolniczo – krajobrazowy (Klementowice),

- 8) obszar rolniczo – osadniczo – krajobrazowy (Buchalowice),
- 9) obszar rolniczo – osadniczy Klementowice.

Dla uzyskania i utrzymania ładu przestrzennego wskazuje się:

- 1) wyznaczanie nowych terenów budowlanych w obrębie i w sąsiedztwie istniejących jednostek osadniczych z zachowaniem ich tradycyjnej struktury,
- 2) uwzględnianie istniejących elementów architektonicznych w celu utworzenia spójności zagospodarowania przestrzennego,
- 3) pozostawienie otwartych przestrzeni pomiędzy miejscowościami wzdłuż szlaków komunikacyjnych w celu zachowywania walorów krajobrazowych i ekologicznych terenów wiejskich,
- 4) wykorzystywanie walorów środowiska przyrodniczego i dóbr kultury do rozwoju turystyki i wypoczynku przy zachowaniu pełnej integracji działalności turystycznej z ochroną walorów przyrody i kulturowych,
- 5) kształtowanie zabudowy rekreacji indywidualnej w dostosowaniu do cech i stylu lokalnej architektury oraz krajobrazu w celu harmonijnego wpisania nowych elementów zagospodarowania w otoczenie,
- 6) unikanie zabudowy terenów w Systemie Przyrodniczym Gminy, w szczególności w bezpośrednim sąsiedztwie i w dnach dolin rzecznych w celu ochrony walorów przyrodniczych i funkcji ekologicznych (szlaki migracyjne gatunków, miejsca stałego bytowania i rozrodu).

Jednym z głównych uwarunkowań perspektywicznego rozwoju przestrzenno-gospodarczego gminy jest zapewnienie wszystkim mieszkańcom zwartych jednostek osadniczych dostępu do infrastruktury komunikacyjnej, technicznej i komunalnej (zbiorowego systemu zaopatrzenia w wodę oraz odprowadzania i oczyszczania ścieków). Zakres rozwiązań indywidualnych w zakresie gospodarki wodno-ściekowej powinien być ograniczony do zabudowy samotniczej lub kolonijnej.

2. 3. WYTYCZNE REGIONALNE UWZGLĘDNIONE W SUiKZ

3.1. Wytyczne do studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Kurów uchwalonego Uchwałą Nr XI/44/03 Rady Gminy w Kurowie z dnia 23 czerwca 2003 r.

Zarząd Województwa Lubelskiego na podstawie art. 4 ust. 2 w związku z art. 6 ust 2 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym wnosi o uwzględnienie w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Kurów, uwarunkowań i kierunków rozwoju przestrzennego wynikających z „Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego” zatwierdzonego Uchwałą Nr XLV/597/02 Sejmiku Województwa Lubelskiego z dnia 29.07.2002 roku.

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa określa gminę Kurów jako część obszaru metropolitalnego aglomeracji lubelskiej, zaś sam ośrodek gminny – jako jeden z ośrodków węzłowych aglomeracji, wytypowany do uzyskania funkcji miejskich.

Plan województwa przewiduje wzdłuż trasy Warszawa – Lublin rozwój pasma wzmożonej aktywności gospodarczej związanej głównie z obsługą ruchu międzynarodowego.

Wytyczne planu województwa wnoszą o uwzględnienie między innymi, w zakresie :

- 1) środowiska kulturowego - kształtowanie harmonijnego krajobrazu kulturowego,
- 2) środowiska przyrodniczego – ochronę następujących obszarów:
  - a) Obszaru Chronionego Krajobrazu „Kości Bór”,
  - b) Otuliny Kazimierskiego Parku Krajobrazowego, oraz obszaru „C”,
  - c) Obszaru ochrony uzdrowiskowej Uzdrowiska Nałęczów,
  - d) Projektowanego Wąwolnickiego Parku Agroekologicznego,
  - e) Rewaloryzacji biologicznej i sanitarnej zdegradowanej doliny rzeki Kurówki,
- 3) produkcji rolnej - przewidzieć w Kurowie – potencjalnym ośrodku przemysłu rolno – spożywczego, warunki do lokalizacji rynku hurtowego produktów rolno – ogrodniczych.
- 4) turystyki – objęcie północnej i południowej części gminy strefą zrównoważonego rozwoju turystyki,
- 5) komunikacji – ~~nowy przebieg drogi S-12 zlokalizować na północ od obecnego przebiegu drogi krajowej Nr 12;~~ (zrealizowana w latach 2013-2018 droga ekspresowa S12/S17 o wspólnym przebiegu),

- 6) energetyki – adaptacja istniejących linii elektroenergetycznych wysokiego napięcia 400 kV i 110 kV, oraz sieci gazowej wysokiego ciśnienia ze stacją redukcyjną gazu,
- 7) infrastruktury komunalnej:
  - a) wprowadzenie zasady współzależnej realizacji wodociągów i unieszkodliwiania ścieków,
  - b) ogólnie poprawa stanu sanitarnego miejscowości,
  - c) doraźnie gospodarkę odpadami rozwiązać poprzez system pojemników gromadzenia odpadów w gospodarstwach domowych, oraz składowanie na urządzone wysypisko,
  - d) docelowo rozwiązanie gospodarki odpadami w skali powiatu lub kilku gmin uwzględniając ustalenia projektu „Planu gospodarki Odpadami dla Województwa Lubelskiego”, oraz ustalenia przyszłego Powiatowego i Gminnego Planu Gospodarki Odpadami.

Na terenie gminy Kurów nie występują zadania samorządu województwa wpisane do wojewódzkiego rejestru.

2.2.3.2. Uwarunkowania zewnętrzne wynikające z dokumentów wyższego rzędu (Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju i Strategii rozwoju województwa lubelskiego)

Zgodnie z art. 9. ust. 2 ustawy z dnia 23 marca 2007 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, „wójt, burmistrz albo prezydent miasta sporządza studium zawierające część tekstową i graficzną, uwzględniając zasady określone w koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju, ustalenia strategii rozwoju i planu zagospodarowania przestrzennego województwa, ramowego studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego związku metropolitalnego oraz strategii rozwoju gminy, o ile gmina dysponuje takim opracowaniem.”

Celem identyfikacji podstawowych uwarunkowań zewnętrznych i wewnętrznych rozwoju przestrzenno-gospodarczego Gminy Kurów, dokonano analizy dokumentów poziomu krajowego, wojewódzkiego i gminnego.

1. Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 (KPZK 2030)

KPZK 2030 przyjęta przez rząd w grudniu 2011 r. jest najważniejszym dokumentem strategicznym dotyczącym zagospodarowania przestrzennego kraju w zakresie wizji zagospodarowania przestrzennego do 2030 roku wraz z celami i kierunkami polityki przestrzennej. Wg Koncepcji polityki przestrzennego zagospodarowania kraju elementami stabilizującymi przestrzeń kraju i województwa są systemy osadnictwa, infrastruktury technicznej oraz wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich, które powinny charakteryzować się spójnością społeczno-gospodarczą i terytorialną.

KPZK 2030 wskazuje następujące cele polityki przestrzennej, istotne dla województwa lubelskiego i gminy Kurów:

- 1) Poprawa spójności wewnętrznej i terytorialne równoważenie rozwoju kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju oraz wykorzystanie potencjału wewnętrznego wszystkich terytoriów:
  - a) rozwijanie powiązań funkcjonalnych pomiędzy obszarami charakteryzującymi się rozwojem gospodarczym a obszarami o niskim poziomie rozwoju i pogarszającymi się perspektywami rozwojowymi Polski Wschodniej,
  - b) działania zwiększające produktywność działalności rolniczej i leśnictwa, w tym koncentrację i dalsze usprawnianie procesów produkcji żywności, organizowanie rynków rolnych, wspomaganie współpracy producentów rolnych oraz zwiększanie możliwości zbytu na rynkach zagranicznych,
  - c) restrukturyzacja obszarów peryferyjnych oraz obszarów zdegradowanych.
- 2) Poprawa dostępności terytorialnej kraju w różnych skalach przestrzennych poprzez rozwijanie infrastruktury transportowej i telekomunikacyjnej. Polityka przestrzenna wobec obszarów wiejskich leżących w obszarze oddziaływania miast regionu będzie zmierzać do uruchomienia istniejącego potencjału rozwojowego obszarów wiejskich oraz zwiększenia ich konkurencyjności jako miejsca zamieszkania i pracy, poprawy warunków życia i prowadzenia działalności gospodarczej oraz wzmocnienia ich ekologicznych funkcji.
  - a) wzmocnienie powiązań z miastami subregionalnymi, zwiększanie mobilności zawodowej i przestrzennej ludności poprzez zapewnienie dostępu do usług wyższego rzędu zlokalizowanych w miastach regionalnych i usług podstawowych, takich jak edukacja, opieka zdrowotna oraz kultura, zlokalizowanych na tych obszarach i w sieci miast powiatowych,

- b) modernizacja i uzupełnienie sieci dróg na obszarach wiejskich oraz rozwój zintegrowanego transportu publicznego w relacji miasto – wieś,
  - c) budowa regionalnej sieci szerokopasmowej oraz regionalnej infrastruktury informacji przestrzennej.
- 3) Kształtowanie struktur przestrzennych wspierających osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych Polski:
- a) integracja działań w zakresie funkcjonowania spójnej sieci ekologicznej kraju jako podstawy ochrony najcenniejszych zasobów przyrodniczych i krajobrazowych,
  - b) przeciwdziałanie fragmentacji przestrzeni przyrodniczej,
  - c) wprowadzenie gospodarowania krajobrazem zgodnie z Europejską Konwencją Krajobrazową,
  - d) racjonalizacja gospodarowania ograniczonymi zasobami wód powierzchniowych i podziemnych, w tym zapobieganie występowaniu deficytu wody na potrzeby ludności i rozwoju gospodarczego,
  - e) osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu i potencjału wód i związanych z nimi ekosystemów,
  - f) zmniejszenie obciążenia środowiska emisjami zanieczyszczeń do wód, atmosfery i gleby,
  - g) zabezpieczenie cennych gospodarczo złóż kopalin i zwiększenie wykorzystania surowców wtórnych.
- 4) Zwiększenie odporności struktury przestrzennej na zagrożenia naturalne i utratę bezpieczeństwa energetycznego oraz kształtowanie struktur przestrzennych wspierających zdolności obronne państwa:
- a) przeciwdziałanie zagrożeniu utraty bezpieczeństwa energetycznego i odpowiednie reagowanie na to zagrożenie, związane z modernizacją i rozbudową sieci elektroenergetycznych przesyłowych oraz stworzeniem warunków dla inwestycji z zakresu różnych form energetyki odnawialnej,
  - b) zwiększenie poziomu bezpieczeństwa przeciwpowodziowego poprzez przestrzeganie planów zarządzania ryzykiem powodziowym,
  - c) zwiększenie dyspozycyjnych zasobów wodnych oraz przeciwdziałanie skutkom suszy,
  - d) kształtowanie struktur zagospodarowania przestrzennego respektujące zwiększenie efektywności obronnej regionu i państwa.
- 5) Przywrócenie i utrwalenie ładu przestrzennego:
- a) nadrzędność ponadlokalnych zadań publicznych w kształtowaniu zagospodarowania przestrzennego,
  - b) monitorowanie i ocena realizacji polityki przestrzennej na szczeblu lokalnym i ponadlokalnym.
2. Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 r. (aktualizacja z dnia 29 marca 2021 r. Sejmiku Województwa Lubelskiego przyjęta Uchwałą Nr XXIV/406/2021 wraz ze Zintegrowaną listą przedsięwzięć dla realizacji celów Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku wg uchwały Nr CCCXXX/5789/2022 z dnia 18 stycznia 2022 r. Zarządu Województwa Lubelskiego), jest najważniejszym dokumentem programowym, który określa wizję rozwoju oraz cele i kierunki rozwoju województwa lubelskiego.

Wskazuje się następujące strategiczne cele, istotne dla gminy Kurów:

- 1) Restrukturyzacja rolnictwa, gdzie jako cele operacyjne wyznacza się:
  - a) poprawę warunków dla wzrostu konkurencyjności i towarowości gospodarstw,
  - b) rozwój przetwórstwa rolno-spożywczego,
  - c) wzmocnienie doradztwa rolniczego oraz promowanie i wspieranie inicjatyw współpracy rolników i mieszkańców wsi,
  - d) wspieranie przedsiębiorczości na wsi i tworzenia pozarolniczych miejsc pracy na obszarach wiejskich,
  - e) wyposażenie obszarów wiejskich w infrastrukturę transportową, komunalną i energetyczną,
- 2) Selekttywne zwiększanie potencjału wiedzy, kwalifikacji, zaawansowania technologicznego, przedsiębiorczości i innowacyjności regionu, przy następujących celach operacyjnych:
  - a) stworzenie systemu wsparcia naukowego, eksperckiego i wdrożeniowego na rzecz rozwoju wybranych sektorów gospodarki,
  - b) wspieranie małych i średnich przedsiębiorstw,
  - c) rozwój społeczeństwa informacyjnego.

- 3) Integracja regionu – funkcjonalna, przestrzenna, społeczna i kulturowa, przy następujących celach operacyjnych:
  - a) poprawa wewnętrznego skomunikowania regionu,
  - b) wspieranie włączenia społecznego,
  - c) wzmacnianie społecznej tożsamości regionalnej i rozwijanie więzi współpracy wewnątrz regionalnej,
  - d) przełamywanie niekorzystnych efektów przygranicznego położenia regionu,
  - e) racjonalne i efektywne wykorzystywanie zasobów przyrody dla potrzeb gospodarczych i rekreacyjnych, przy zachowaniu i ochronie walorów środowiska przyrodniczego.

3.3. Wytyczne regionalne do projektu zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego na podstawie „Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego” zatwierdzonego Uchwałą Nr XI/162/2015 Sejmiku Województwa Lubelskiego z dnia 30.10. 2015 r. (ogłoszonego w Dzienniku Urzędowym Woj. Lubelskiego dnia 29 grudnia 2015 r. poz. 5441)

„Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego”, zwany dalej PZPWL, zawiera ustalenia o charakterze obligatoryjnym i fakultatywnym. Część obligatoryjna PZPWL obejmuje:

- 1) w wymiarze ogólnym: zasady ogólne i szczegółowe (rozdz. VI. 1) - określające warunki kształtowania zagospodarowania struktur funkcjonalno-przestrzennych województwa, kierunki działań (rozdz. VI. 3 stanowiące katalog skoordynowanych (usystematyzowanych) przedsięwzięć zapewniających lub sprzyjających realizacji celów rozwojowych sfer zagospodarowania i obszarów funkcjonalnych,
- 2) w wymiarze szczegółowym: przestrzenne warunki realizacji regionalnej polityki rozwoju (rozdz. VI.3) - określające sposób realizacji oraz miejsce lokalizacji lub preferencje dla lokalizacji działania w przestrzeni, inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym (rozdz. VIII).

W strukturze funkcjonalno-przestrzennej województwa lubelskiego (rozdz. VI.2, rys. 4) gmina Kurów położona jest w strefie wyżynnej roślinnej rolniczej przestrzeni produkcyjnej. W związku z tym przyjmuje się zasadę nadrzędności działań służących utrzymaniu i wzmacnianiu funkcji podstawowych (wiodących) wskazując preferencje rozwojowe, nakazujące zachowanie naturalnych wartości zasobów rolniczej przestrzeni produkcyjnej oraz zrównoważony rozwój gospodarki rolnej i funkcji towarzyszących.

Przez teren gminy Kurów przebiegają główne powiązania transportowe województwa lubelskiego zlokalizowane w korytarzu wzdłuż drogi ekspresowej S12/S17 i linii kolejowej nr 7/C28. Dla pasma tego przyjmuje się zasadę wzmacniania funkcji poprzez rozwój infrastruktury transportowej zapewniającej sprawność powiązań komunikacyjnych, minimalizującej zagrożenia bezpieczeństwa publicznego oraz kolizje z elementami regionalnej sieci ekologicznej.

Na terenie gminy znajdują się korytarze ekologiczne o znaczeniu regionalnym stanowiące element pasmowy obszaru o nadrzędnej funkcji przyrodniczej. Obowiązuje dla nich zasada utrzymania ciągłości powiązań ekologicznych.

Gmina Kurów położona jest w wiejskim obszarze funkcjonalnym uczestniczącym w procesach rozwojowych o znaczeniu ponadregionalnym (rozdz. VII.1, rys. 19). Dla tego obszaru wskazuje się następujące cele rozwoju zagospodarowania przestrzennego:

- 1) stworzenie warunków dla integracji funkcjonalnej z miastami - włączenie obszarów wiejskich otaczających miasta w procesy rozwojowe,
- 2) zwiększenie mobilności zawodowej i przestrzennej,
- 3) stworzenie warunków dla rozwoju przedsiębiorczości pozarolniczej,
- 4) dywersyfikacja sektorowa gospodarki rolnej,
- 5) ochrona terenów otwartych przed rozpraszaniem zabudowy;
- 6) przeciwdziałanie negatywnym skutkom suburbanizacji w aspekcie ochrony środowiska,
- 7) ochrona krajobrazu przed chaosem inwestycyjnym i kształtowanie ładu przestrzennego,
- 8) ochrona gruntów rolnych klas I-III oraz gruntów leśnych przed ich nieuzasadnionym przekształcaniem,
- 9) wspieranie działalności gospodarczej związanej z produkcją rolną, a także dążenie do zrównoważonego rozwoju funkcji pozarolniczych.

Gmina położona jest również w obszarze funkcjonalnym o znaczeniu regionalnym rozwoju gospodarki żywnościowej (roślinnej rolniczej przestrzeni produkcyjnej). Dla obszaru tego, jako wiodące kierunki zagospodarowania PZPWL wskazuje:

- 1) produkcję roślinną,
- 2) rozwój bazy przetwórstwa rolno-spożywczego,
- 3) rozwój agroturystyki jako formy wzbogacenia funkcjonalnego obszarów wiejskich,
- 4) rozwój infrastruktury turystycznej (głównie szlaków turystycznych),
- 5) produkcję zdrowej żywności,
- 6) rozwój infrastruktury technicznej i transportowej.

Zgodnie z art. 38 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu zagospodarowaniu przestrzennym Zarząd Województwa Lubelskiego przystąpił do sporządzenia audytu krajobrazowego. W związku z tym w odniesieniu do zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy nie formułuje się wniosków i rekomendacji, o których mowa w art. 10 ust. 1 pkt 4a i ust. 2 pkt 1 lit. a ustawy do czasu uchwalenia przez Sejmik Województwa Lubelskiego przedmiotowego dokumentu.

3.4. Wytyczne wynikające ze Strategii i Programu Rozwoju Gminy Kurów (do roku 2020) (z perspektywą 2030), przyjętej Uchwałą Nr XVII/165/2016 Rady Gminy Kurów z dnia 29 grudnia 2016 r.

Zgodnie z wynikami diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej gminy, Strategia i Program Rozwoju gminy Kurów nakreślają cele strategiczne i operacyjne rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym.

Celem strategicznym do osiągnięcia w perspektywie do 2030 r. jest zrównoważony rozwój społeczno – gospodarczy gminy oraz stałe dążenie do poprawy życia mieszkańców gminy poprzez rozwój społeczno – gospodarczy, wykorzystanie walorów przyrodniczych, krajobrazowych oraz kulturowych gminy.

1. CEL STRATEGICZNY: „Poprawa Jakości Życia Mieszkańców” wyznacza do osiągnięcia następujące cele operacyjne i kierunki działań:

- 1) Cel operacyjny „Podniesienie poziomu wychowania i oświaty” będzie możliwy do spełnienia poprzez następujące kierunki działań:
  - a) modernizacja obiektów oświatowo – wychowawczych dostosowanie ich do potrzeb niepełnosprawnych oraz wyposażanie ich w nowoczesne pomoce dydaktyczno – naukowe,
  - b) doskonalenie form oraz podnoszenie poziomu wychowania i kształcenia dzieci i młodzieży.
- 2) Cel operacyjny „Upowszechnianie i rozwój kultury” będzie możliwy do spełnienia poprzez następujące kierunki działań:
  - a) budowa i modernizacja obiektów instytucji kultury, dostosowanie ich do potrzeb niepełnosprawnych oraz wyposażenie w niezbędny sprzęt i urządzenia,
  - b) rozwój działalności kulturalnej.
- 3) Cel operacyjny „Poprawa dostępności usług medycznych i świadczenie pomocy społecznej” będzie możliwy do spełnienia poprzez następujące kierunki działań:
  - a) modernizacja obiektu pomocy społecznej oraz poprawa jego warunków lokalowych poprzez zwiększenie jego kubatury użytkowej w innym lokalu lub określenie nowej siedziby w obecnym zasobie mienia komunalnego,
  - b) zwiększenie dostępności usług medycznych i ograniczenie poziomu ubóstwa.
- 4) Cel operacyjny „Poprawa bezpieczeństwa publicznego oraz stanu ochrony przeciwpożarowej i innych zdarzeń losowych” oraz jakości świadczenia usług publicznych administracji będzie możliwy do spełnienia poprzez następujące kierunki działań:
  - a) modernizacja obiektów służących do zapewnienia bezpieczeństwa publicznego, ochrony ppoż. i innych zdarzeń losowych oraz wyposażenie w specjalistyczny sprzęt,
  - b) dążenie do zwiększenia poziomu bezpieczeństwa publicznego oraz w ruchu drogowym, a ponadto stanu ochrony przeciwpożarowej i przeciwdziałania innym zdarzeniom losowym w gminie,
  - c) podniesienie poziomu jakości świadczenia usług publicznych administracji.

2. CEL STRATEGICZNY: „Dalszy Zrównoważony i Trwały Rozwój Gminy”

- 1) Cel operacyjny „Rozwój przedsiębiorczości, pozyskiwanie inwestorów oraz promocja zatrudnienia i przeciwdziałanie bezrobociu” będzie możliwy do spełnienia poprzez następujące kierunki działań:
  - a) wspieranie rozwoju przedsiębiorczości w gminie,
  - b) promocja zatrudnienia i przeciwdziałanie bezrobociu.
- 2) Cel operacyjny „Ochrona środowiska naturalnego oraz rozwój rolnictwa i obszarów wiejskich w ramach wielofunkcyjnego i zrównoważonego rozwoju wsi i rolnictwa” będzie możliwy do spełnienia poprzez następujące kierunki działań:
  - a) wspieranie rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich,
  - b) ochrona środowiska naturalnego.
- 3) Cel operacyjny „Poprawa dostępności komunikacyjnej” będzie możliwy do spełnienia poprzez następujące kierunki działań:
  - a) poprawa dostępności komunikacyjnej w zakresie infrastruktury transportowej,
  - b) rozwój społeczeństwa informacyjnego.
- 4) Cel operacyjny „Zachowanie i ochrona dziedzictwa kulturowego oraz wspieranie rozwoju turystyki i rekreacji” będzie możliwy do spełnienia poprzez następujące kierunki działań:
  - a) zachowanie i ochrona dziedzictwa kulturowego gminy,
  - b) wspieranie rozwoju turystyki i rekreacji.
- 5) Cel operacyjny „Rozwój współpracy z gminami w kraju i zagranicą” będzie możliwy do spełnienia poprzez następujące kierunki działań:
  - a) dalszy rozwój współpracy z gminami partnerskimi w kraju,
  - b) dalszy rozwój współpracy z gminami partnerskimi zagranicą,
  - c) tworzenie i promocja wizerunku gminy.

III. SYTUACJA SPOŁECZNA GMINY

1. DEMOGRAFIA

Zgodnie z demograficzną wizją kraju, prognozy ludności wskazują na postępujący ubytek liczby ludności oraz znaczące zmiany struktury według wieku. Są to składowe wynikające z powiązań między natężeniem urodzeń i zgonów a stanami ludności.

W obecnym stanie demografii, wzrost współczynnika dzietności do poziomu gwarantującego prostą zastępowalność pokoleń w krótkim okresie nie spowoduje odwrócenia regresywnych procesów i nie powstrzyma zmniejszania się liczby ludności kraju.

Prognozy demograficzne wykazują, że w 2050 r. liczba ludności Polski wyniesie 33 mln 951 tys. czyli około 12% mniej w porównaniu z obecnymi danymi. Oprócz ujemnego przyrostu naturalnego, będą obserwowalne dalsze niekorzystne zmiany w strukturze ludności według wieku oraz zmniejszanie się liczebności kobiet w wieku rozrodczym. Osoby w wieku 65 lat i więcej, będą stanowiły prawie 1/3 populacji, a ich liczba wzrośnie o około 5,4 miliona w porównaniu z obecnymi danymi. Z kolei kobiety w wieku rozrodczym w 2050 r. będą stanowiły jedynie 62% stanu w stosunku do obecnego poziomu.

LICZBA MIESZKAŃCÓW W GMINIE WG SOŁECTW

Nazwa Miejscowości	Stan		Przyrost Ubytek	Stan na 2008 rok	Stan na 31.12.2016 r.	Stan na 31.12.2017 r.	Stan na 31.12.2018 r.	Przyrost ubytek 2018 do 2008
	1986	2001						
KURÓW	2518	2774	+256	2804	2764	2757	2729	-75
BARŁOGI	148	141	-7	139	129	130	130	-9
BRONISŁAWKA	227	215	-212	197	181	171	169	-28
BRZozowa GĄC	549	598	+49	576	563	556	556	-20
BUCHAŁOWICE	318	284	-35	280	255	265	268	-12
CHOSZCZÓW	301	273	-28	278	269	267	265	-13
DĘBA	311	268	-43	245	215	216	218	-27
KLEMENTOWICE	1497	1397	-100	1405	1320	1398	1393	-12
KŁODA	360	330	-30	314	295	295	299	-15
ŁAKOĆ	254	220	-34	215	207	201	197	-18
MARIANKA	35	29	-6	26	23	23	23	-3
OLESIN	345	336	-9	340	338	337	336	-4
PŁONKI	818	802	-16	809	830	846	840	-31

POSIOŁEK	42	25	-17	21	14	13	13	-8
SZUMÓW i WYGODA	181	212	+31	196	173	175	176	-20
WÓLKA NOWA	170	113	-68	120	113	113	111	-9
ZASTAWIE	140	113	-27	114	117	116	117	-3
RAZEM GM. KURÓW	8212	8139	-73	8079	7806	7879	7840	-239

Stan ludności w gminie Kurów na przestrzeni ostatnich 15 lat wskazuje na stagnację – spadek o 0,9 %. Nie odnosi się to jednak równomiernie do wszystkich sołectw w gminie. W ośrodku gminnym zaobserwowano wzrost liczby ludności o 10,2 % a w miejscowości Brzozowa Gać o 8,9 %, w Szumowie o 4,7 %. Największy spadek liczby ludności dotyczy sołectw: Posiołek o 40,5 %, Wólka Nowodworska o 33,5 %, Zastawie o 19,3 %, Marianka o 17,1 %. Ponad 10 % – 14% w Łąkości, Dębnie i Buchałowicach.

Ośrodek gminny rozwinął się w oparciu o dawny szlak handlowy, wiodący z Lublina na Mazowsze. Położenie ośrodka u zbiegu tras komunikacyjnych oraz powstanie w sąsiedztwie obszarów zurbanizowanych wsi: Brzozowa Gać, Olesin i Szumów skupiających prawie 50 % mieszkańców gminy pozwala na wysunięcie wniosku o **ukształtowaniu się obszaru zurbanizowanego, wzajemnie się uzupełniającego, który pretenduje o status miasta.**

Analizując dane demograficzne na podstawie danych GUS, zauważalna jest tendencja spadkowa liczby mieszkańców gminy Kurów, korelująca z danymi na poziomie powiatu puławskiego. Gęstość zaludnienia gminy w 2019 r. wynosiła 78 os/km², przy czym gęstość ta w 2008 r. wynosiła 81 os/km². Przyczyną takiego zjawiska są migracje krajowe, zagraniczne, czasowe i stałe, związane z wyjazdami w celach zarobkowych, a także ze zmianą miejsca zamieszkania na czas nauki oraz ujemny przyrost naturalny. Od kilku lat przedstawia się niekorzystnie sytuacja dotycząca przyrostu naturalnego. Współczynnik feminizacji, czyli liczba kobiet przypadająca na 100 mężczyzn w ostatnich dziesięciu latach ulegała nieznacznym wahaniom. Wśród mieszkańców Gminy Kurów najliczniejszą grupę stanowią osoby w wieku produkcyjnym (60,88% całej populacji), znacznie mniejszą, ale zbliżoną wartość, stanowi liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym (19,57 % całej populacji) i osób w wieku przedprodukcyjnym (19,55 % całej populacji).

Obszar ten jedyny w gminie charakteryzuje się średnim w okresie 15 lat wzrostem liczby ludności o 7,3 % (średnia w gminie ujemna – 0,9 %. Prawidłowością jest także wskaźnik dotyczący struktury wieku (charakteryzujący się dużym udziałem grupy wieku produkcyjnego 60,1 %, przy małym udziale wieku poprodukcyjnego – 17,0 %, oraz średnim wzrostem wieku przedprodukcyjnego – 22,9 %. Omawiany obszar charakteryzuje się dużą gęstością zaludnienia – zwarte zainwestowanie trzech sołectw, liczące prawie 50 % liczebności całej gminy.

Z powodu uwarunkowań zewnętrznych (położenie przy szlaku kolei) **obszar osadniczo –rolniczy**, sołectwa Klementowice charakteryzuje się stagnacją liczby ludności.

STRUKTURA WIEKU LUDNOŚCI GMINY

MIEJSCOWOŚĆ	Osób 05-02	%	Do lat 18 osób	%	18-60 lat	%	Pow. 60 lat	%
KURÓW	2765	34,1	638	23,1	1670	60,4	457	16,5
BARŁOGI	140	1,7	41	29,3	76	54,3	23	16,4
BRONISŁAWKA	217	2,7	58	26,7	107	49,3	52	24,0
BRZozowa GAĆ	597	7,4	144	24,1	347	58,1	106	17,8
BUCHAŁOWICE	280	3,4	51	18,2	164	58,6	65	23,2
CHOSZCZÓW	274	3,4	62	22,6	145	52,9	67	24,5
DĘBA	264	3,3	62	23,5	143	54,2	59	22,3
KLEMENTOWICE	1395	17,2	304	21,8	782	56,1	309	22,2
KŁODA	327	4,0	80	24,5	175	53,5	72	22,0
ŁAKOĆ-MARIANKA	219	2,7	51	23,3	117	53,4	51	23,3
	29	0,4	9	31,0	12	41,4	8	27,7
OLESIN	341	4,2	60	17,6	220	64,5	61	17,9
PŁONKI	806	9,9	204	25,3	438	54,3	164	20,3

POSIÓLEK	25	0,3	0	0	14	56,0	11	44,0
SZUMÓW	210	2,6	56	26,7	108	51,4	46	21,9
WÓLKA NOWOD.	110	1,4	23	20,9	59	29,0	28	25,5
ZASTAWIE	120	1,5	31	25,8	60	58,8	29	24,2
RAZEM GMINA KURÓW	8119	100	1874	23,1	4637	57,1	1608	19,8

2. RYNEK PRACY

Liczba osób aktywnych zawodowo w 2001 r. wynosi 3476. Stanowi to wskaźnik 75,0 % grupy wieku produkcyjnego wynoszącego 4637 osób.

Bezrobocie wskazuje tendencję wzrostową. Groźnym społecznie zjawiskiem jest bardzo duży udział w liczbie bezrobotnych – ludzi młodych. Negatywnym zjawiskiem jest długotrwałe bezrobocie, dotyczące głównie osób z niskimi kwalifikacjami.

Gmina	l. ludności	l.bezrobotnych	% bezrobotn do l. ludn.	Grupa wiek prod.	% grupy prod. do l. mieszk.	%bezrob. Do grupy wieku produkc.	Grupa niepr. na 100 produkc.
KURÓW	8119	689	8,6	4637	57,1	14,9	75
KOŃSKOWOLA	9256	615	6,6	5370	58,0	11,5	72
ŻYRZYN	6685	531	7,9	3736	55,9	14,2	79
MARKUSZÓW	3138	265	8,4	3736	57,5	14,6	74

Na tle 4 sąsiadujących ze sobą gmin, w Kurowie rysuje się **niepokojące zjawisko** - wskaźnik bezrobocia w stosunku do produkcyjnej grupy wieku jest najwyższy i wynosi 14,9 %. Procentowy udział bezrobocia w ogólnej liczbie mieszkańców jest także najwyższy i wynosi 8,6 %.

Gmina	ludność	Grupa przedprodukc.	%	Grupa produkcyjna	%	Grupa poprodukcyjna	%
KURÓW	8119	1874	23,1	4637	57,1	1608	19,8
KOŃSKOWOLA	9256	2159	23,3	5370	58,0	1727	18,7
ŻYRZYN	6685	1715	25,7	3736	55,9	1234	18,5
MARKUSZÓW	3138	740	23,6	1805	57,5	593	18,9

Konsekwencją zbyt dużego zatrudnienia w indywidualnych gospodarstwach rolnych oraz niskiej zamożności mieszkańców gminy jest brak wewnętrznego kapitału inwestycyjnego, co wpływa hamująco na tempo rozwoju prywatnej przedsiębiorczości i sprawia, że liczba miejsc pracy poza rolnictwem jest zbyt niska.

Analiza bieżących danych, wskazuje, że podstawowym źródłem dochodu dla mieszkańców gminy Kurów jest praca w indywidualnych gospodarstwach rolnych. Ponadto, źródłem zarobkowania mieszkańców gminy jest zatrudnienie w sektorze usług i produkcji, na terenie gminy oraz poza jej obszarem. Znaczna liczba osób pracuje w Puławach, Lublinie, Warszawie i jej okolicach oraz za granicą. 58,2% wszystkich pracujących ogółem stanowią kobiety, a 41,8% mężczyźni. Bezrobocie rejestrowane w gminie Kurów wynosiło w 2017 roku 6,2% (6,8% wśród kobiet i 5,8% wśród mężczyzn). Wśród aktywnych zawodowo mieszkańców gminy Kurów średnio 500 osób wyjeżdża do pracy do innych gmin, a około 199 pracujących przyjeżdża do pracy spoza gminy. 36,5% aktywnych zawodowo mieszkańców gminy Kurów pracuje w sektorze rolniczym (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo), 26,2% w przemyśle i budownictwie, a 11,6% w sektorze usługowym (handel, naprawa pojazdów, transport, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja) oraz 2,0% pracuje w sektorze finansowym (działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości).

Z analizowanych danych w skali powiatu (2015 – 9,00%; 2016 – 7,6%; 2017 – 5,9 %; 2018 – 6,1%) dotyczących liczby bezrobotnych oraz stopy bezrobocia z lat ubiegłych, zauważa się tendencję spadkową

3. MIESZKALNICTWO

Na obszarze gminy głównym typem zabudowy jest zabudowa siedliskowa wynikająca z podstawowej funkcji gminy jaką jest produkcja rolna. Jako uzupełnienie zabudowy siedliskowej występuje zabudowa jednorodzinna (głównie w Kurowie, wsiach sąsiednich i w Klementowicach) oraz zabudowa wielorodzinna w Kurowie, stanowiąca nieznaczny procent ogółu zabudowy.

W nizinnym rejonie północnym gminy zabudowa siedliskowa skupia się we wsiach ulicówkach o zwartej zabudowie. Kurów wraz z Brzozową Gacią i Olesinem tworzą zwarty układ urbanistyczny.

W urozmaiconym wyżynnym krajobrazie południowym, zabudowa siedliskowa kształtuje się w układach ulicowych oraz w rozproszeniu z uwagi na komasacje gruntów i ukształtowanie terenu.

4. ZAPEWNIENIE DOSTĘPNOŚCI OSOBOM ZE SZCZEGÓLNYMI POTRZEBAMI

Aktualne przepisy prawa obligują samorządy do działań na rzecz dostępności osób ze szczególnymi potrzebami do przestrzeni w rozumieniu:

- 1) dostępności architektonicznej,
- 2) dostępności cyfrowej,
- 3) dostępności informacyjno – komunikacyjnej.

Przepisy nakładające obowiązek likwidacji barier dla niepełnosprawnych i seniorów mają na celu stworzenie osobom ze szczególnymi potrzebami warunków do bardziej samodzielnego i komfortowego korzystania z budynków i usług administracji publicznej i innych podmiotów publicznych - szkół, instytucji kultury, placówek służby zdrowia, pływalni. Zgodnie z Poradnikiem przygotowanym przez Spółdzielnię Socjalną „FADO” na zlecenie Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej (Łódź 2019):

- 1) dostępność architektoniczną należy rozumieć jako całościową filozofię wprowadzania działań mających ułatwić wszystkim (nie tylko tym z niepełnosprawnością) użytkownikom korzystanie z przestrzeni danego obiektu. Dobrze zaprojektowana przestrzeń z myślą o osobach mających największe wymagania w zakresie poruszania się, komunikowania lub odszukiwania informacji, będzie postrzegana jako wygodna i intuicyjna do korzystania przez wszystkich użytkowników.
- 2) dostępność cyfrową stanowi zarówno dostęp do stron internetowych, jak i dostęp do dokumentów, napisów w filmach czy audiodeskrypcja. Dostosowanie dokumentów tekstowych wskazują wytyczne dotyczące dostępności w projektach finansowanych ze środków europejskich. Obowiązek zapewnienia dostępności dotyczy stron i aplikacji mobilnych w zakresie informacji i narzędzi kontaktowych, nawigacji oraz dostępności dokumentów administracji publicznej.
- 3) dostępność informacyjno-komunikacyjna dotyczy tych wszystkich, którzy do budynku się dostali, ale brakuje im dostępu do informacji wewnątrz. Obiekty użyteczności publicznej powinny zatem być wyposażone w narzędzia oraz dysponować osobami o odpowiednich kwalifikacjach pozwalających na obsługę osób ze szczególnymi potrzebami.

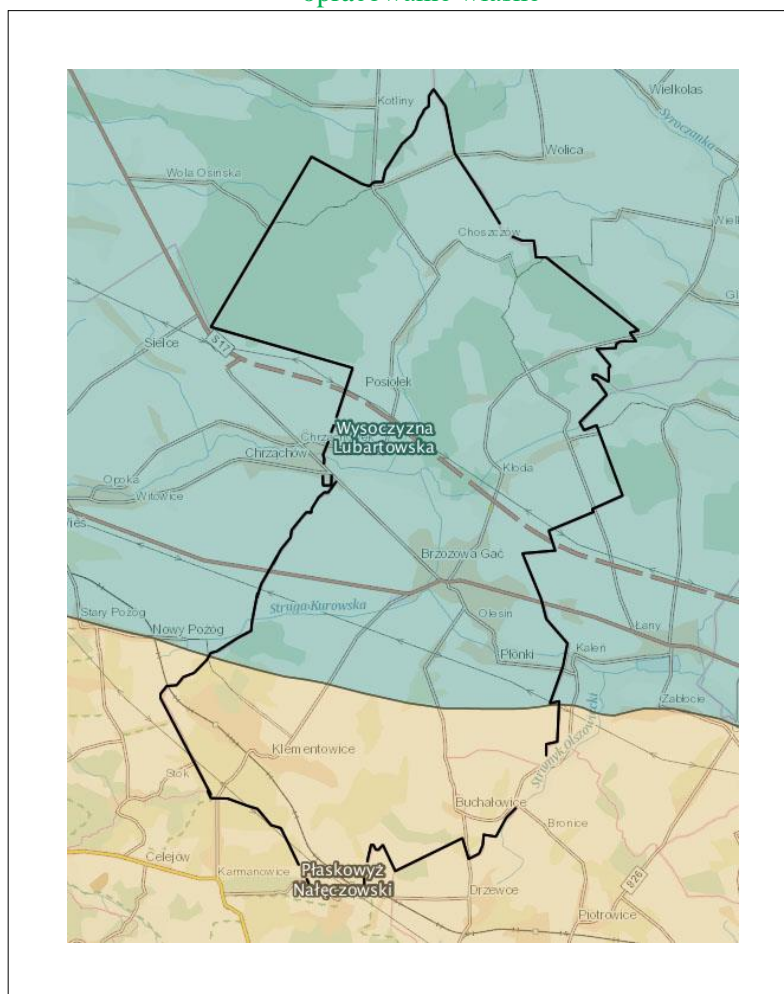
IV. ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE

1. POŁOŻENIE GEOGRAFICZNE GMINY

Gmina Kurów wg regionalizacji fizyczno-geograficznej opracowanej przez J. Kondrackiego i A. Rychlinga, leży w obrębie dwóch mezoregionów: Płaskowyżu Nałęczowskiego (343.12) obejmującego południowe rejony gminy i Wysoczyzny Lubartowskiej (318.98), do której przynależy północna, jej większa część. Granicę, o przebiegu niemal równoleżnikowym między tymi jednostkami fizjograficznymi, stanowi lessowa krawędź Wyżyny Lubelskiej. Jest ona jednocześnie granicą pomiędzy podprowincjami: Niziną Południowopodlaską (318.9) i Wyżyną Lubelską (343.1), będącymi wyższej rangi jednostkami taksonomicznymi wspomnianego podziału. Owa granica, znacznie zatarta w terenie, utożsamiana jest z zasięgiem pokrywy lessowej. Na omawianym obszarze występują wszystkie przewodnie cechy mezoregionów, wyraźnie wyodrębniające się zwłaszcza w południowych i północnych rejonach gminy.

Uwarunkowania przyrodnicze oceniane dla potrzeb rozwoju przestrzennego gminy Kurów wynikają więc z fizjonomii krajobrazu, będącego syntezą ukształtowania terenu, nagromadzonych zasobów i walorów przyrody oraz jego pokrycia antropogenicznego.

Rys. 1. Podział fizycznogeograficzny - Gmina Kurów (Kondracki 2009)
opracowanie własne

2. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO

2.1. Zarys budowy geologicznej i morfologii terenu

Gmina Kurów leży w obrębie geologicznej jednostki strukturalnej zwanej rowem lubelskim. W budowie geologicznej obszaru występują wszystkie formacje geologiczne od paleozoiku do kenozoiku. W podłożu paleozoicznym dominują osady dewonu i karbonu.

Dewon wykształcony jest w postaci czerwonych, brązowych lub pstrych piaskowców i mułowców, dolomitów i wapieni dolomitycznych z wkładkami piaskowców i łupków.

Osady karbonu, przykrywające utwory dewońskie, wykształcone są w postaci skał iłowcowo-piaskowych, sporadycznie wapiennych, w obrębie których występują wkładki i przewarstwienia węgla kamiennego.

W mezozoiku zasadnicze znaczenie mają skały jury i kredy. Zalegają one potężną serią miąższości 900 m. Jura wykształcona jest w postaci piaskowców, wapieni oolitowych i skalistych, a w partii stropowej marglistych. Kreda natomiast reprezentowana jest przez piaski kwarcowe i piaski glaukonitowe, a także utwory węglanowe: gezy wapniste, opoki, wapień, margle, kreda piszcząca. Osady kredy kończą skały mastrychtu górnego, reprezentowane przez margle, wapień margliste, kredę piszcząca, opoki i gezy. Kenozoik reprezentowany jest przez utwory trzecio i czwartorzędowe. Najstarsze z nich to opoki i gezy. Młodsze to piaski kwarcowe z glaukonitem z przewarstwieniami mułków. Utwory stropowe trzeciorzędu to osady pochodzenia jeziornego, wykształcone jako piaski i mułki piaszczyste lub mułki i ły. Wyżej wymienione utwory nie mają istotnego znaczenia dla rozwoju przestrzennego gminy.

Utwory czwartorzędowe pokrywają cały obszar gminy zwartą pokrywą o miąższości od kilku do kilkudziesięciu metrów. Różnią się one zasadniczo w północnej i południowej części gminy. Czwartorzęd części północnej to osady głównie facji lodowcowej i wodnolodowcowej.

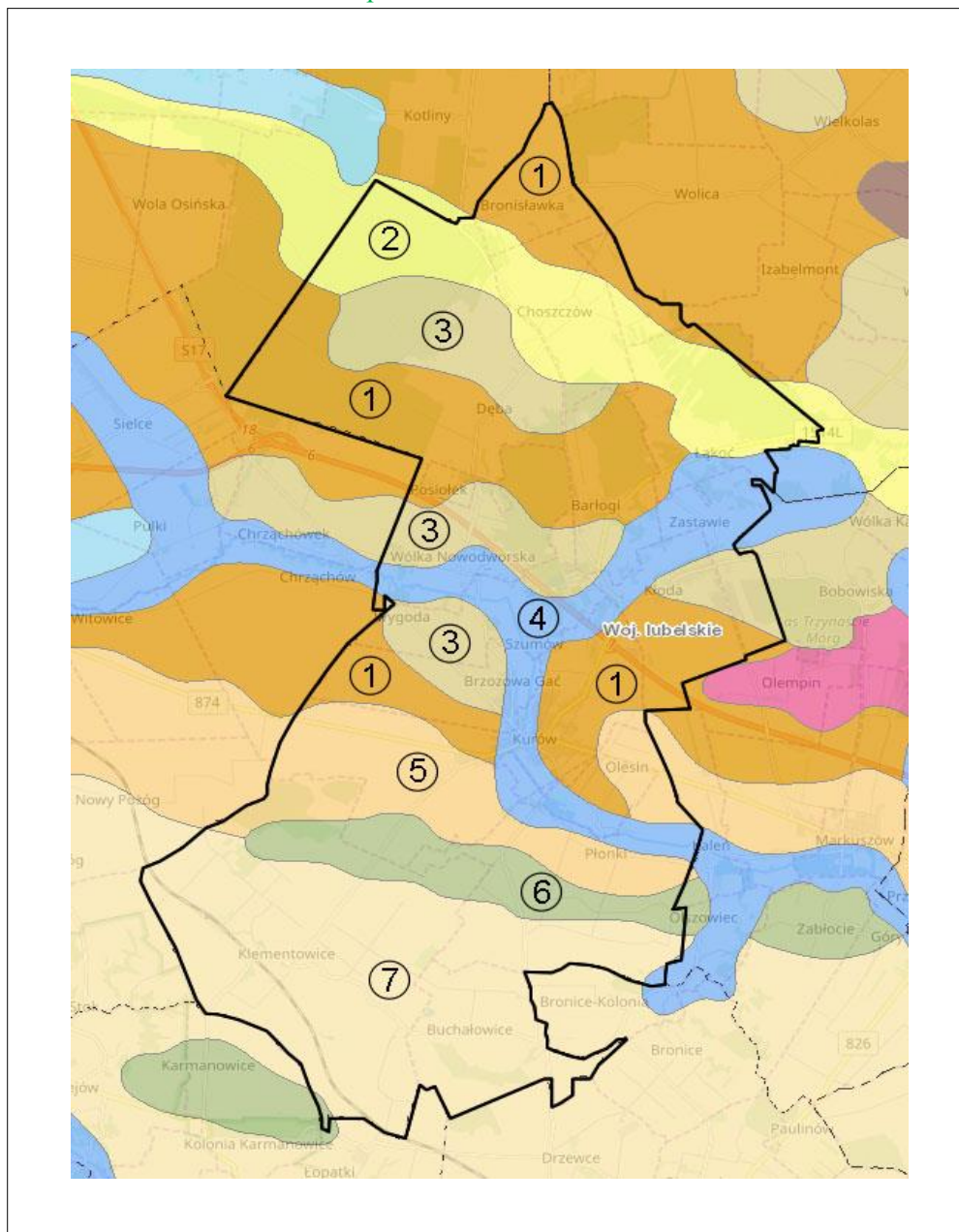
Wysztalcone są jako ropy, mułki zastoiskowe, piaski i żwiry wodnolodowcowe oraz gliny zwałowe z gniazdami piasków i żwirów z głazami, a także żwiry i mułki rzeczne, jak również osady jeziorne wysztalcone w postaci mułków, ropy, torfów i piasków. W czasie zlodowacenia środkowopolskiego przeważała działalność akumulacyjna, w wyniku której powstał kompleks utworów lodowcowych, wodnolodowcowych i zastoiskowych o zmiennej miąższości. Przeważała wówczas glina zwałowa z przewarstwieniami żwirowo-piaszczystymi, zalegająca na utworach akumulacji wodnej.

W południowej części gminy, bezpośrednio na skałach kredowych, zalegają warstwą około 20 m utwory lessowe. Najmłodszymi utworami występującymi na obszarze gminy są osady holoceniowe. Zalegają one głównie doliny rzeczne Kurówki, Białki i Strumyka Olszowieckiego i reprezentowane są przez mady i piaski rzeczne, namuły piaszczyste i torfiaste oraz torfy.

Bardzo schematycznie zarysowana budowa geologiczna obszaru gminy świadczy o korzystnych i bardzo korzystnych warunkach budowlanych za wyjątkiem podłoża budującego doliny rzeczne. Ukształtowanie rzeźby terenu jest odzwierciedleniem budowy geologicznej podłoża. W krajobrazie gminy wyraźnie wyodrębniają się dwa wcześniej omówione mezoregiony, oddzielone od siebie słabo zaznaczoną krawędzią morfologiczną. Granica między tymi jednostkami przebiega niemal równoleżnikowo na poziomie Kurowa. Płaskowyż Nałęczowski, jako mezoregion charakteryzuje się bogatą rzeźbą terenu wymodelowaną w podłożu lessowym bardzo podatnym na erozję, zwłaszcza wodną. Najbardziej charakterystycznymi formami rzeźby terenu są tu wąwozy, często bardzo rozkrzewione oraz suche doliny. Występują znaczne deniwelacje terenu. Natomiast Płaskowyż Nałęczowski na obszarze gminy Kurów ma znacznie złagodzone formy rzeźby terenu i charakteryzuje się obecnością szerokich wzniesień rozciętych suchymi dolinami i wąwozami na głębokość 15 – 25 m. Stoki wąwozów są strome, o nachyleniu do 25°. Najbardziej gęsta sieć wąwozów i suchych dolin występuje w rejonach wsi Buchałowice i Płonki. Deniwelacje terenu w części wyżynnej sięgają 77 m, (kulminacja w rejonie miejscowości Kopanina niemal na południowej granicy gminy, wynosząca 228,4 m n.p.m.) a średnie nachylenie stoków waha się w granicach 5°. Zasadniczą osią morfologiczną na obszarze gminy jest rzeka Kurówka, do której uchodzi kilka mniejszych cieków wodnych. Dno doliny Kurówki wcięte jest w podłoże na głębokość 10 – 15 m.

Wysoczyzna Lubartowska jest lekko falistą zdenudowaną równiną morenową ze żwirowymi ostańcami form lodowcowych. Rzeźba jej związana jest z akumulacyjną działalnością wód roztopowych. Rzędne tego obszaru wahają się od 142,4 m n.p.m. w dolinie Kurówki do 198,8 m n.p.m. w północnej części gminy w okolicy Bronisławki. Średnie spadki terenu w granicach 3° i tylko lokalnie przekraczają tę wartość. Warto podkreślić, iż deniwelacje na obszarze całej gminy sięgają 86 m.

Rys. 2. Powierzchniowe utwory geologiczne – Gmina Kurów
opracowanie własne

Nazwa utworu geologicznego:

1. gliny zwałowe, ich zwietrzliny oraz piaski i żwiry lodowcowe 2. piaski eoliczne lokalnie w wydmach 3. piaski i żwiry sandrowe 4. piaski, żwiry, mady rzeczne oraz torfy i namuły 5. lessy piaszczyste i pyły lessopodobne 6. gliny, piaski i gliny z rumoszami, soliflukcyjno –deluwialne 7. lessy

2.2. Gleby

Stosunkowo niewielkie zróżnicowanie podłoża glebotwórczego (skały macierzystej) świadczy o jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej w gminie, tj. jakości i zwartości kompleksów rolniczej przydatności gleb.

W gminie Kurów przeważają gleby płowe w kompleksie z brunatnymi i odgórnie oglejonymi. W części północnej gminy wytworzone z glin zwałowych i piasków naglinowych, a w części południowej (Płaskowyż Nałęczowski) wytwarzane z lessów i utworów pyłowych różnej genezy.

Oceniając gleby gminy Kurów pod względem ich przydatności rolniczej należy stwierdzić, iż zdecydowanie przeważają gleby 1, 2 i 3 kompleksu (pszenny bardzo dobry, dobry i wadliwy).

Zajmują one łącznie około 50% wszystkich gruntów ornych w gminie. Są to gleby brunatne i pseudobielicowe. Zgrupowane są głównie w południowych rejonach gminy (Płaskowyż Nałęczowski). Są one podatne i zagrożone, w zależności od nachylenia stoków, na erozję wodną.

Kompleksy żytne (od 4 do 7) żytne bardzo dobre, żytne dobre, żytne słabe i żytne bardzo słabe, zajmują łącznie około 35% gruntów ornych w gminie. Zgrupowane są głównie w północnych i środkowych rejonach gminy. Typologicznie są to gleby pseudobielicowe oraz brunatne wylugowane. Tutaj zagrożenie erozją jest znacznie mniejsze zarówno ze względu na mniejsze spadki terenu jak i pokrywą glebową mniej podatną na czynniki erozyjne. Około 15% gruntów rolnych stanowią gleby najsłabsze, kompleks 8 zbożowo-pastewny mocny i kompleks 9 zbożowo-pastewny słaby. Charakteryzują się one dużą zmiennością powierzchniową.

W użytkach zielonych zdecydowanie dominuje kompleks 2 trwałych użytków zielonych z udziałem aż 82% ich ogółu. Wśród gleb tego kompleksu dominują gleby organiczne, torfowe, mułowo-torfowe i murszowo-mineralne. Kompleks 1 trwałych użytków zielonych na poziomie około 15%. Użytki zielone zgrupowane są niemal wyłącznie w dnach dolin rzecznych.

Pod względem bonitacyjnym gleby klasy I nie występują. Zdecydowanie przeważają gleby klasy III (IIIa i IIIb). Łącznie zajmują ponad 40% gruntów ornych. Udział gruntów klasy II wynosi około 16%, a klasy IV (IVa i IVb) około 25%. Grunty najsłabsze (klasa V i VI) to około 18%. Użytki zielone w klasie I nie występują. Udział użytków zielonych z klasy II jest marginalny i nie przekracza 1%. Zdecydowanie przeważają użytki zielone w klasach III i IV odpowiednio po około 34 i 48%. Użytki zielone najsłabsze to około 17% (klasa V i VI). Dla zilustrowania rolniczej przydatności gleb warto przytoczyć waloryzację agroekologiczną gleb, opracowaną przez IUNG. Ogólny wskaźnik jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej dla gminy Kurów wynosi 81 punktów, podczas gdy dla gminy Konopnica, ocenionej najwyżej, wynosi 103 punkty. Dla porównania można przytoczyć wartości jakie uzyskały gminy sąsiednie: Markuszów – 79 punktów, Abramów – 72, Żyrzyn – 66, Końskowola – 83 i Wąwolnica – 86 punktów.

Ogólnie można stwierdzić, iż w gminie Kurów przeważają gleby dobre i bardzo dobre, stwarzające dobre zaplecze dla rozwoju rolnictwa.

2.3. Klimat

Dla scharakteryzowania klimatu posłużono się danymi dla Lublina. Dają one przybliżony obraz warunków klimatycznych panujących w gminie Kurów. Są one reprezentatywne, zwłaszcza w odniesieniu do ogólnej cyrkulacji atmosferycznej. Mogą nieznacznie odbiegać w odniesieniu do topoklimatu.

Obszar gminy w podziale klimatycznym Zinkiewiczów (1975), zaliczany jest do lubelsko-chełmskiej dziedziny klimatycznej. Decydującą rolę w kształtowaniu pogody w tym obszarze odgrywają przeważające masy powietrza polarno-morskiego i kontynentalnego. W ogólnej cyrkulacji stanowią one aż 90% wszystkich mas powietrza napływających nad teren gminy.

Obszar Lubelszczyzny leży w strefie ścierania się wpływów klimatu morskiego i kontynentalnego z dominacją cyrkulacji polarno-morskiej. Konsekwencją takiego położenia jest duża zmienność stanów pogody. Cyrkulacja atmosferyczna na Lubelszczyźnie wykazuje charakterystyczny przebieg roczny.

W listopadzie i grudniu dominuje cyrkulacja zachodnia, głównie cyklonalna. Zimą zaznacza się udział spływu mas powietrza z kierunku południowego i południowo-wschodniego. W okresie wiosny i połowy lata (od kwietnia do sierpnia) wzrasta częstość adwekcji powietrza z północy oraz wzrasta częstość sytuacji antycyklonalnych. We wrześniu i październiku przeważa zachodni kierunek adwekcji, głównie w układzie antycyklonalnym.

Na zmienność warunków pogodowych największy wpływ mają fronty atmosferyczne. Średnio w roku nad Lublinem notuje się 134 fronty, podobnie jest nad gminą. Oznacza to, iż co 3 dzień jest dniem z frontem. Najwięcej dni z pogodą frontową występuje w grudniu i listopadzie, a najmniej w czerwcu i sierpniu.

Pod względem anemologicznym, w skali rocznej, istnieje wyraźna przewaga wiatru z sektora zachodniego (SW, W, NW, łącznie ponad 40% częstości). Najczęściej notuje się wiatry z kierunku północno-wschodniego i północnego. Średnia prędkość wiatru w Lublinie wynosi 2,5 m/s.

Średnia roczna temperatura powietrza w Lublinie w latach 1951-1995 wyniosła 8,1 °C. Najzimniejszymi latami w tym okresie był rok 1956 i 1985, a najcieplejszym rok 1983. Średnia temperatura półrocza zimowego wynosiła 1,2 °C, a półrocza letniego (V-X) 14,9 °C. W przebiegu rocznym najcieplejszym miesiącem jest lipiec ze średnią temperaturą 18,7 °C, a najchłodniejszym styczeń ze średnią temperaturą – 3 °C. Okres wegetacyjny (ze średnią dobową temperaturą powyżej 5 °C) trwa 210-220 dni w roku. Bardzo niekorzystną cechą klimatu dla roślin są przymrozki wiosenne i jesienne. Nasilenie ich przypada na koniec kwietnia i początek maja. Zdarza się również, iż występują jeszcze w czerwcu. Średnia roczna suma opadów waha się w granicach 550 mm. Wyraźna jest przewaga opadów letnich nad zimowymi. Największe nasilenie opadów występuje w miesiącach letnich (220 mm) z maksimum w czerwcu i sierpniu (po około 70 mm) i lipcu około 80 mm. Najniższe opady występują w styczniu i lutym (około 25 mm). Czas zalegania pokrywy śnieżnej wynosi średnio 80 dni w roku.

Roczne maksimum usłonecznienia występuje w czerwcu 219,9 godziny, minimum w grudniu 31,5 godziny. Najbardziej usłonecznioną porą roku jest lato 624,8 godziny, a najmniej zima 128,2 godziny. Charakterystyczna jest znaczna przewaga usłonecznienia wiosennego 437 godzin nad usłonecznieniem jesiennym 298,5 godziny. Roczny przebieg zachmurzenia przedstawia się w sposób następujący: liczba dni pogodnych w ciągu roku wynosi 45,9 (ze średnim dobowym zachmurzeniem do 20%), a liczba dni pochmurnych (ze średnim zachmurzeniem dobowym do 80%) wynosi 153,3. Najwięcej dni pogodnych występuje we wrześniu 6, a najmniej w listopadzie 1,8.

Na omawianym obszarze, średnio w roku, występuje ok. 40 dni z mgłą. Najwięcej dni z mgłą przypada na jesień i zimę z maksimum w listopadzie (10,3) i minimum w lipcu. Wilgotność względna powietrza atmosferycznego kształtuje się na poziomie średnim w stosunku do innych regionów Polski i wynosi średnio 79%. Maksimum występuje w grudniu i styczniu (87 i 88%), a minimum w maju (70%). Zima charakteryzuje się najwyższą wilgotnością względną 87%, a lato i wiosna najniższą po 74%.

Bogata rzeźba terenu przy zróżnicowaniu hipsometrycznym i zmienności ekspozycji, zwłaszcza w południowych rejonach gminy, jest czynnikiem kształtującym topoklimat. Ma to istotne znaczenie dla rozwoju układu osadniczego jak i produkcji roślinnej.

Najkorzystniejszymi warunkami klimatycznymi dla zabudowy mieszkaniowej odznaczają się tereny wierzchowinowe (niemal płaskie lub lekko nachylone) oraz zbocza o ekspozycji południowej. Są one dobrze przewietrzane i nasłonecznione. Obszary te posiadają najlepsze warunki termiczno-wilgotnościowe.

W południowych rejonach gminy są to okolice miejscowości Klementowice, Buchałowice, Płonki, a w północnych Choszczów i Dęba. Korzystnymi warunkami dla zabudowy mieszkaniowej odznaczają się tereny o ekspozycji wschodniej i zachodniej. Są one nieco chłodniejsze i mniej nasłonecznione, a także trochę gorzej przewietrzane. Najwięcej takich terenów występuje w wyżynnej lessowej części gminy, która charakteryzuje się dużą zmiennością ekspozycji. Mało korzystnymi i niekorzystnymi warunkami klimatycznymi charakteryzują się zbocza północne oraz dna dolin rzecznych, zwłaszcza podmokłych i suchych dolin. Panują tu znacznie gorsze warunki termiczno-wilgotnościowe, a wilgotność względna jest wyższa nawet o 5%. Północne stoki otrzymują o około 20% promieniowania całkowitego mniej niż obszary wierzchowinowe. Dna dolin rzecznych i suchych dolin są miejscem występowania mgieł, oparów mgielnych i inwersji termicznych, a także miejscem gromadzenia się mas chłodnego powietrza.

Warto podkreślić, iż rozczłonkowanie powierzchni leśnych wpływa korzystnie na warunki bioklimatyczne w bezpośrednich strefach przyleśnych. Występuje tu nagromadzenie bakteriobójczych olejków eterycznych – fentocydów.

Należy podkreślić, iż stosunkowo duże zróżnicowanie klimatu lokalnego, będące wynikiem bogatego ukształtowania terenu w południowych rejonach gminy, powinno być zasadniczą determinantą dla wyznaczenia nowych terenów budowlanych.

2.4. Wody

Powierzchniowe wody płynące reprezentuje rzeka Kurówka, prawobrzeżny dopływ Wisły, z jej dwoma dopływami. Obszar gminy znajduje się w całości w zlewni Kurówki.

Wpływa ona na teren gminy w okolicy Kalenia (z obszaru gminy Markuszów). Zmieniając trzykrotnie swój bieg w rejonach Płonek, Kurowa i Szumowa opuszcza gminę między Chrzachowem a Wólką Nowodworską. W okolicy Szumowa wpływa do niej Białka (zwana również Bielkowa) odwodniająca północno-wschodnią część gminy. Drugi prawy dopływ, który wpada do Kurówki to Garbówka. Jest ona uregulowana i dodatkowo zasilana wodami z rowów melioracyjnych. Strumyk Olszowiecki odwadnia niewielki fragment południowych rejonów gminy. Kurówka na całej swej długości prowadzi wody pozaklasowe. Przepływ średni roczny dla przekroju wodowskazowego Witowice wynosi $SSQ = 1,318 \text{ m}^3/\text{s}$. Przeciętny spadek rzeki wynosi 1,61‰. Natomiast spadki podłużne poszczególnych dopływów są większe dla dopływów lewobrzeżnych, spływających z krawędzi Płaskowyżu Nałęczowskiego i bardzo małe dla dopływów odwadniających Równinę Lubartowską.

Powierzchniowe wody stojące reprezentowane są przez stawy hodowlane zlokalizowane w Kurowie (Olesin).

Na obszarze gminy występują wody podziemne czwartorzędowe, trzeciorzędowe i kredowe, przy czym wody trzeciorzędowe nie tworzą wyraźnego horyzontu wodnego. Głównym źródłem wód podziemnych na obszarze gminy są wody kredowe. Poziom wodonośny kredowy związany jest ze spękanymi utworami węglanowymi (margle, wapienie, gezy, opoki) i mają charakter szczelinowy. Zwierciadło wód kredowych tworzy jednolitą powierzchnię, generalnie zbliżoną do powierzchni zwierciadła wód czwartorzędowych tworząc wspólny poziom czwartorzędowo-kredowy w dolinach rzecznych. Wody kredowe mają zwykle zwierciadło swobodne i tylko w miejscach nieprzepuszczalnej warstwy izolującej czwartorzędowej lub lokalnie trzeciorzędu jest ono napięte. Głębokość nawierconego zwierciadła wód kredowych waha się w granicach od 6,5 m ppt. (studnia w Zakładzie Przetwórstwa Owocowo-Warzywnego w Kurowie) do 71,5 m ppt w studni nr 1 w Choszczowie. Maksymalne wydajności zmieniają się od 6,31 m³/h do 150 m³/h (studnia nr 2 w Kurowie Olesinie). Wody poziomu trzeciorzędowego wykorzystywane są przez wodociąg wiejski w Bronisławce.

Wody czwartorzędowe zwykle wykorzystywane są poprzez gospodarskie studnie kopane.

Wody podziemne, ujmowane przez studnie wiercone na obszarze gminy, charakteryzują się dobrą jakością przy stosunkowo wysokiej twardości i często podwyższonej zawartości związków żelaza, a także niską mineralizacją ogólną. Są to wody lekko zasadowe z niewielką ilością chlorków i siarczanów. Natomiast wody poziomu czwartorzędowego, ujmowane w studniach kopanych, mają podwyższoną zawartość chlorków i związków azotowych. Zasoby wód podziemnych na obszarze gminy w pełni zabezpieczają potrzeby w zakresie zaopatrzenia w wodę ludności i jednostek gospodarczych.

2.4.1. Wody powierzchniowe

Pod względem hydrograficznym obszar gminy Kurów należy do zlewni Wisły. Największą rzeką jest prawobrzeżny dopływ Wisły – Kurówka, która tworzy zlewnię II rzędu, jej dopływy – III rzędu.

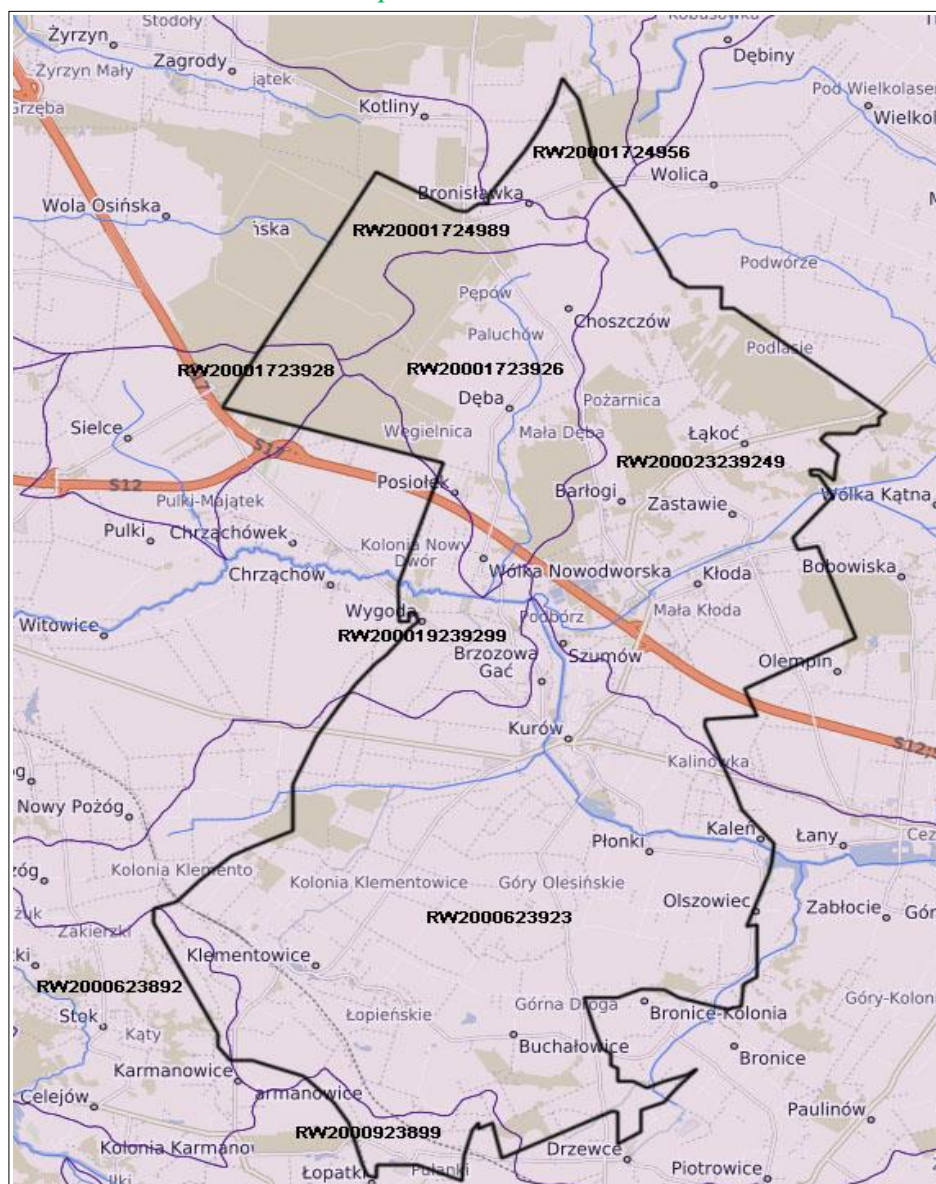
Dolina rzeki Kurówki, jak i większość jej dorzecza związana jest z Równiną Lubartowską. Na terenie gminy brak jest naturalnych zbiorników wód stojących – jezior.

Liczne są natomiast sztuczne zbiorniki wodne – stawy (głównie hodowlane) na rzece Kurówce i jej dopływach. Retencję wód zwiększają również torfowiska, zwłaszcza w obrębie dolin rzecznych, co wobec niekorzystnego bilansu wodnego w całym regionie ma duże znaczenie dla gospodarki wodnej.

Na terenie sąsiedniej gminy Końskowola na rzece Kurówce został zaprojektowany retencyjny zbiornik wodny Witowice. Rzekę Bystrą zasila bezimienny ciek, którego źródła położone są na zachód od miejscowości Stok Stary.

Zgodnie z „Planem gospodarowania wodami w obszarze dorzecza Wisły” (Dz. U. z 2016 r., poz. 1911), wynikającym z Ramowej Dyrektywy Wodnej oraz działu III ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (Dz. U. z 2022 r., poz. 258), gmina Kurów położona jest w obrębie 9 jednolitych części wód powierzchniowych w rejonie wodnym Środowej Wisły.

Rys. 3. Jednolite Części Wód Powierzchniowych – Gmina Kurów
opracowanie własne

(źródło: <http://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/>)

Informacje na podstawie Planu utrzymania wód obejmującego obszar
Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Warszawie

Lp	Krajowy Kod Jednolitych Części Wód JCW	Nazwa Jednolitych Części Wód JCW	Status JCW
1	PLRW20001724956	Granica	naturalna
2	PLRW20001724989	Dopływ z Woli Osińskiej	naturalna
3	PLRW20001723928	Dopływ spod Sielec	naturalna
4	PLRW20001723926	Dopływ spod Dęby	naturalna
5	PLRW200023239249	Białka	naturalna
6	PLRW200019239299	Kurówka od Białki do ujścia	naturalna
7	PLRW2000623923	Kurówka od źródeł do Białki i bez Białki	naturalna
8	PLRW2000623892	Dopływ z Lasu Stockiego	naturalna
9	PLRW2000923899	Bystra od dopływu spod Wąwołnicy do ujścia	naturalna

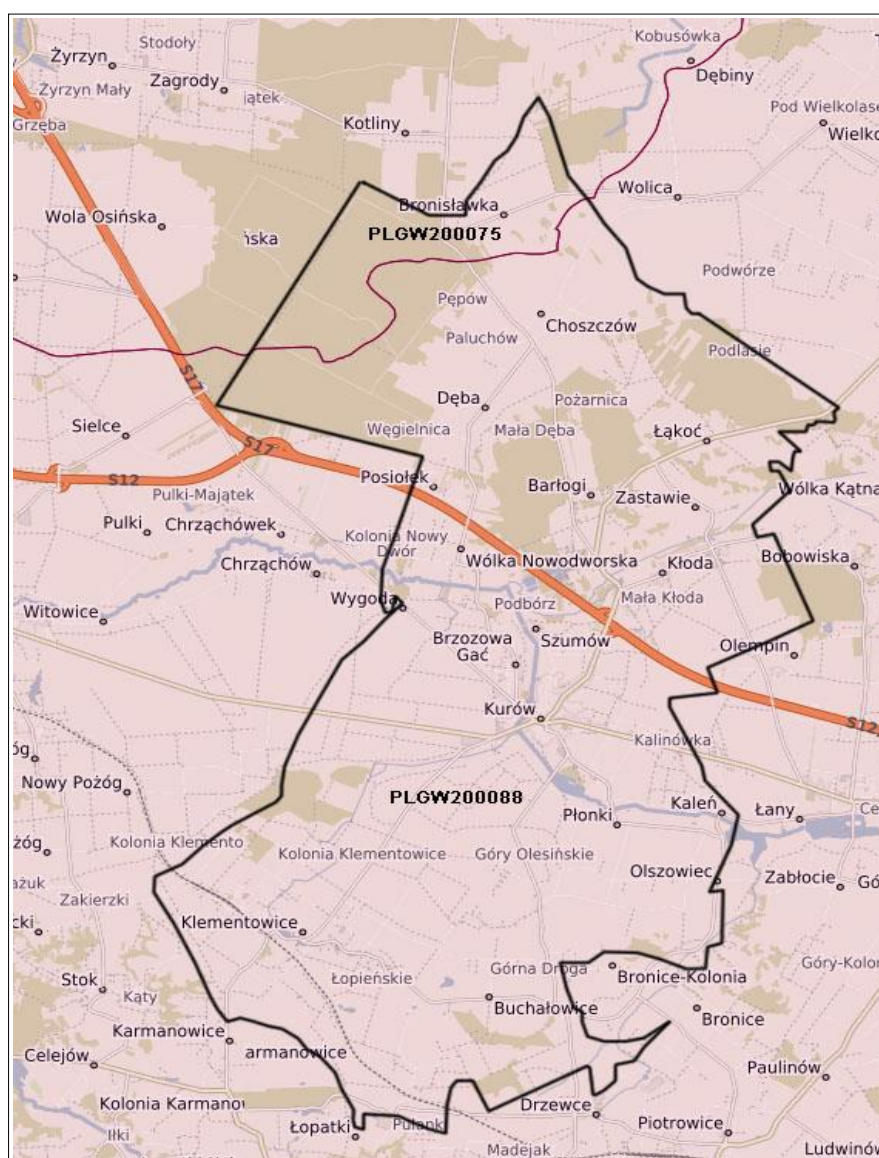
2.4.2. Wody podziemne

Zgodnie z identyfikacją JCWPD na podstawie Ramowej Dyrektywy Wodnej, gmina Kurów leży w dwóch jednostkach: PLGW200075, PLGW200088.

Osiągnięcie celów Ramowej Dyrektywy Wodnej w zakresie ochrony i poprawy stanu wód podziemnych oraz ekosystemów bezpośrednio od nich zależnych i celów w zakresie zaopatrzenia ludności w dobrą wodę, zapewniają działania w jednostkowych obszarach, tzw. jednolitych częściach wód podziemnych (JCWPD) – stanowiących jednostkowe obszary gospodarowania wodami podziemnymi.

Jednolite części wód podziemnych obejmują wody podziemne, które występują w warstwach wodonośnych o porowatości i przepuszczalności, umożliwiających pobór znaczący w zaopatrzeniu ludności w wodę lub przepływ o natężeniu znaczącym dla kształtowania pożądanego stanu wód powierzchniowych i ekosystemów lądowych.

Rys. 4. Jednolite Części Wód Podziemnych – Gmina Kurów
opracowanie własne

źródło: <http://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/>

2.4.3. Ujęcia wód podziemnych

Na terenie gminy znajduje się 12 ujęć wód podziemnych kredowych i jedno ujęcie z osadów trzeciorzędowo-kredowych. Gmina Kurów posiada pozwolenia wodnoprawne na pobór wód podziemnych ze studni - ujęć wody zlokalizowanych w – Olesinie, Klementowicach, Choszczowie, Bronisławce (wyłączona z eksploatacji). Ujęcia te zapewniają pobór wód podziemnych dla potrzeb wodociągów zbiorowych na terenie gminy Kurów. Zanim ujmowana woda dotrze do odbiorców podlega uzdatnieniu w stacjach uzdatniania.

Dane dotyczące ujęć wody na terenie Gminy Kurów					
Nazwa ujęcia	Studnie	Strefa bezpośrednia ujęcia	Strefa pośrednia ujęcia	Zbiornik wyrównawczy	Opis układu
1	2	3	4	5	6
Kurów-Olesin	Studnia pracująca/podstawowa nr 1 - głębokość 60 m, 1981 r. Studnia pracująca /awaryjna nr 2 - głębokość 60 m, 1981 r.	tak	nie	Zbiornik wyrównawczy/ wieża ciśnień, poj. 300 m ³	Woda pompowana ze studni przepływa przez mieszacz wodno-powietrzny następnie przez cztery odźlaziacze, do wieżowego zbiornika a następnie podawana grawitacyjnie do sieci
Klementowice	Studnia pracująca/podstawowa nr 1 - głębokość 80 m, 2017 r. Studnia pracująca/awaryjna nr 2 głębokość 68 m, 1963 r.	tak	nie	Zbiornik wyrównawczy, poj. 150 m ³	Układ dwustopniowy: 1° Woda pompowana ze studni przepływa przez jeden mieszacz wodno-powietrzny następnie przez dwa odźlaziacze do zbiornika wyrównawczego o poj. 150 m ³ . 2° Ze zbiornika woda przepływa do zestawu hydroforowego a następnie przy współpracy ze zbiornikiem hydroforowym podawana jest do sieci
Choszczów	Studnia pracująca/podstawowa nr 1 - głębokość 92 m, 1965 r. Studnia pracująca/awaryjna nr 2 głębokość 89 m, 1983 r.	tak	nie	----	Woda pompowana ze studni przepływa przez dwa mieszacze wodno-powietrzne następnie przez dwa odźlaziacze podawana do 2 zbiorników hydroforowych a następnie podawana jest do sieci

Ujęcia aktualnie pracujące oraz pobory wody na dzień 31.12.2020 r.:

- 1) Olesin – 189 620 m³,
- 2) Klementowice – 63 353 m³,
- 3) Choszczów – 14 144 m³.

2.5. Szata roślinna

Szate roślinną i faunę opracowano na podstawie Inwentaryzacji przyrodniczej gminy Kurów opracowanej przez firmę „Tomasz Zwiech – Architekt Krajobrazu” z Warszawy.

Szacę roślinną na obszarze gminy reprezentują głównie:

- lasy na siedliskach: boru mieszanego (w kilku płatach występujących tylko na północ od doliny Białki), boru wilgotnego (w kompleksie leśnym „Kozi Bór”), grądowych (siedliska dominujące na obszarze gminy) oraz łągowych i olsowych (tereny nadrzeczne). W lasach przeważają drzewostany młode i w średniej grupie wieku. Pod względem drzewostanów dominują: sosna z domieszką grabu i dębu lub grabu z domieszką sosny i dębu. Natomiast na siedliskach wilgotnych przeważa brzoza omszała i olsza czarna,
- roślinność wodna i szuwarowa związana z rzeką Kurówką i jej dopływami oraz rowami melioracyjnymi i wszelkiego rodzaju zbiornikami wodnymi,
- roślinność torfowiska wysokiego w oddziałach 152 i 153 Leśnictwa „Kozi Bór”,
- roślinność łąk i pastwisk, związana głównie z dnami dolin rzecznych,
- roślinność towarzysząca zabudowie i drogom.

Szczegółowa charakterystyka wymienionej roślinności zawarta jest w cytowanej wyżej Inwentaryzacji przyrodniczej.

Na obszarze gminy stwierdzono występowanie następujących gatunków chronionych i rzadkich:

Gatunki pod ochroną całkowitą:

Aruncus sylvestris – wąwóz koło wsi Góry Olesińskie,

Dactylorhiza majalis – przy gliniankach koło wsi Barłogi,

Daphne mezereum – żyzne grądy na całym obszarze,

Hedera helix – grądy koło wsi Kolonia Józefów i Łąkoć, oraz w oddziale 165 Leśnictwa Wola Osińska,

Lilium martagon – grąd koło wsi Barłogi,

Lycopodium annotinum – bór koło wsi Bronisławka,

Nuphar luteum – rzeka Białka oraz stawy w Olesinie i koło wsi Szumów,

Vinca minor – grąd oddziału 172 Leśnictwa Wola Osińska,

Phallus impudicus (grzyb) – grąd oddziału 150 i 174 Leśnictwa Wola Osińska.

Gatunki pod ochroną częściową:

Asarum europaeum – grądy w części południowej, a w części północnej koło wsi Łąkoć pospolicie,

Asperula odorata – grądy w części południowej, pospolicie,

Convallaria majalis – bory mieszane, spinetyzowane grądy w części północnej gminy, pospolicie,

Frangula alnus – drzewostany sosnowe i olsy na całym obszarze,

Ribes nigrum – lepiej zachowane olsy i łągi na całym terenie gminy,

Viburnum opulus – olsy, łągi i grądy na całym obszarze gminy.

Gatunek chroniony w województwie lubelskim:

Meynanthes trifoliata – ols koło wsi Buchałowice i rów melioracyjny koło wsi Szumów.

Gatunki rzadkie w regionie:

Eriophorum vaginatum – torfowisko oddziału 152 Leśnictwa Wola Osińska, osuszony bór bagienny koło wsi Łąkoć,

Heracleum mantegazzianum – przydroże w lesie koło wsi Kolonia Józefów i Bronisławka,

Izopyrum thalictroides – żyzne grądy, koło wsi Buchałowice i Kłoda,

Monotropa hypopitys – grąd koło wsi Barłogi,

Sambucus ebulus – zbrocza lessowe we wsi Klementowice.

2.6. Fauna

Fauna na obszarze gminy nie jest dostatecznie rozpoznana. W inwentaryzacji przyrodniczej omówiono wyłącznie ptaki, owady i zwierzęta łowne. Do najcenniejszych gatunków ptaków na obszarze gminy zalicza się:

gatunki rzadkie – cyranka, rycyk, krwawodziób,

gatunki nieliczne – trzmiełojad, bocian czarny, perkoz rdzawoszyi, łabędź niemy, cyranka, błotniak stawowy, jastrząb, pustułka, przepiórka, dudek, krętogłów, świergotek polny, kruk.

Owady:

motyle dzienne:

- paż królowej – gatunek chroniony
- mieniak strużnik – czerwona lista
- mieniak tęczowiec – czerwona lista
- czerwończyk fioletek – czerwona lista
- modraszek mausitous – czerwona lista

motyle nocne: *Percalia matronula* – czerwona lista

Ponadto na obszarze gminy występują gniazda bociana białego i bociana czarnego. Na terenie gminy znajdują się 4 obwody łowieckie. Do zwierząt łownych występujących na obszarze gminy zalicza się: jelenia, sarnę, dziką, lisę, zającą, bażanta, kuropatwę. Najliczniej występuje sarna. Wg stanu na 31. 03. 1998 r. było ich 348. Największe zgrupowanie cennych gatunków ptaków występuje w rejonie podmokłych łąk pod Szumowem oraz w rejonie podmokłych łąk przylegających do lasu Dębina, leżącym na zachód od miejscowości Barłogi.

2.7. Obszary prawnie chronione

Zasoby przyrody na poziomach biosfery, litosfery, hydrosfery i atmosfery są chronione przepisami prawa. Do podstawowych przepisów należą ustawy Prawo ochrony środowiska, Prawo wodne, Prawo geologiczne i górnicze, ustawa o ochronie gruntów rolnych i leśnych.

Ochrona biosfery polega na poddaniu określonego obszaru lub obiektu przyrodniczego pod ochronę w formie parku narodowego, rezerwatu przyrody, parku krajobrazowego, obszaru chronionego krajobrazu, pomnika przyrody, stanowiska dokumentacyjnego, użytku ekologicznego, zespołu przyrodniczo-krajobrazowego, wprowadzeniu ochrony gatunkowej roślin i zwierząt lub ochrony łowieckiej zwierząt. Ochronie podlegają wszystkie ekosystemy leśne. Lasy o szczególnej roli ekologicznej uznawane są za lasy ochronne (glebochronne, wodochronne, ostoje zwierząt itp.).

Ochrona litosfery, hydrosfery i atmosfery realizowana jest poprzez:

- 1) określenie standardów jakości środowiska oraz kontrolę ich osiągnięcia, w tym dla obszarów szczególnie chronionych, a także podejmowanie działań służących ich nieprzekraczaniu lub przywracaniu,
- 2) limitowanie korzystania z poszczególnych zasobów (pozwolenia na emisję zanieczyszczeń do atmosfery, na pobór wód i odprowadzanie ścieków, wytwarzanie i składowanie odpadów, przeznaczanie gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne),
- 3) stosowanie systemu opłat i kar za korzystanie ze środowiska.

2.7.1. Obszary, obiekty i gatunki chronione na podstawie ustawy o ochronie przyrody

Na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, do form ochrony przyrody należą: parki narodowe, rezerwaty przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, obszary Natura 2000, pomniki przyrody, stanowiska dokumentacyjne, użytki ekologiczne, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe, ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów.

Na obszarze gminy Kurów występują następujące obszary i obiekty prawnie chronione:

- pomnik przyrody – dąb szypułkowy (*Quercus robur*) mający 570 cm obwodu, rosnący przy posesji Kolonia Klementowice 119,
- Obszar Chronionego Krajobrazu „Kozi Bór” utworzony w 1998 r. Obejmuje on północne rejony gminy i posiada powierzchnię 3600 ha,
- otulina Kazimierskiego Parku Krajobrazowego utworzonego w 1979 r. Obejmuje ona południowo-zachodni fragment gminy o powierzchni 350 ha.
- lasy ochronne w leśnictwie Lasów Państwowych Wola Osińska,
- lasy uszkodzone przez przemysł: większa część lasów leśnictwa Wola Osińska (II strefa uszkodzeń) i lasy „Dębiński”, „Barłowski” i „Łąkocki” (I strefa uszkodzeń),
- lasy nasienne w oddziałach 163, 164, 175, 176 i 182 leśnictwa Wola Osińska,
- lasy stanowiące ostoję zwierząt chronionych: wokół gniazda bociana czarnego, oddziały 122, 123, 132 i 133 leśnictwa Wola Osińska.

1) Pomniki przyrody

Pomniki przyrody podlegają ochronie w celu zachowania szczególnej wartości przyrodniczej i krajobrazowej. W stosunku do pomników przyrody - drzew wprowadza się następujące zakazy:

- a) niszczenia, uszkodzania lub przekształcania obiektu - drzewa,
- b) uszkodzania i zanieczyszczenia gleby w zasięgu systemu korzeniowego drzewa,
- c) dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody albo racjonalnej, gospodarce rolnej, leśnej, wodnej lub rybackiej,
- d) umieszczania tablic reklamowych.

Pomniki przyrody na terenie gminy Kurów:

- a) Dąb szypułkowy "Quercus robur" o obwodzie pnia 420 cm i wysokości 24 m, rosnący w Łakoci, na działce nr ewid. 413/3, obręb geodezyjny Łakoć, stanowiącej własność osób prywatnych. Podstawa prawna Uchwała nr VI/31/2011 Rady Gminy Kurów z dnia 29 marca 2011 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody.
- b) Dąb szypułkowy "Quercus robur" o obwodzie pnia 300 cm i wysokości 22 m, rosnący w Kłodzie 12 a, na terenie Filialnej Szkoły Podstawowej w Kłodzie, na działce nr ewid. 398/1, stanowiącej własność Gminy Kurów. Podstawa prawna Uchwała nr VI/31/2011 Rady Gminy Kurów z dnia 29 marca 2011 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody.
- c) Dąb szypułkowy "Quercus robur" o obwodzie pnia 670 cm i wysokości 32 m, rosnący w Barłogach, na działce nr ewid. 532/1, obręb geodezyjny Barłogi, stanowiącej własność osób prywatnych. Podstawa prawna Uchwała nr XXIII/193/2013 Rady Gminy Kurów z dnia 27 marca 2013 r.
- d) Dąb szypułkowy „Quercus robur” o obwodzie pnia 600 cm, rosnący przy drodze publicznej w Klementowicach, na skarpie niewielkiego wąwozu lessowego, na granicy z prywatną działką, uznany został za pomnik przyrody Zarządzeniem Nr 42 Wojewody Lubelskiego, z dnia 22 października 1987 r. (Dz. U. Woj. Lub. Nr 12, poz. 211).

2) Obszar Chronionego Krajobrazu "Kozi Bór"

Historycznie, Obszar Chronionego Krajobrazu "Kozi Bór" o pow. 3600 ha został utworzony Rozporządzeniem Nr 28 Wojewody Lubelskiego z dnia 2 czerwca 1998 r. w sprawie Obszarów Chronionego Krajobrazu (Dz. Urz. Woj. Lubelskiego Nr 11, poz. 166) zmienionym Rozporządzeniem Nr 41 Wojewody Lubelskiego z dnia 17 lutego 2006 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu "Kozi Bór" (Dz. Urz. Woj. Lubelskiego Nr 65, poz. 1226) w przedmiocie poszerzenia granic tego obszaru.

Aktualnie, Obszar na mocy Uchwały Nr XII/184/2015 Sejmiku Województwa Lubelskiego z dnia 27 listopada 2015 r. (Dz. Urz. Woj. Lubelskiego z 2015 r., poz. 5157) w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu „Kozi Bór”, obejmuje powierzchnię 12 820, 09 ha. Położony jest w powiecie puławskim na terenie gmin: Żyrzyn, Końskowola, Kurów, Markuszów, i w powiecie lubartowskim na terenie gmin: Abramów i Kamionka oraz w powiecie lubelskim na terenie gminy Garbów.

Obszar Chronionego Krajobrazu „Kozi Bór” obejmuje tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem, a także pełnioną funkcją korytarzy ekologicznych.

Zgodnie z Uchwałą Nr XII/184/2015 Sejmiku Województwa Lubelskiego z dnia 27 listopada 2015 r. (Dz. Urz. Woj. Lubelskiego z 2015 r., poz. 5157) na Obszarze Chronionego Krajobrazu „Kozi Bór” obowiązują zakazy:

- 1) zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor i legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarlisk, złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką;
- 2) likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają one z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej i zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych;
- 3) wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwsztorowym, przeciwpowodziowym lub przeciwosuwiskowym lub utrzymaniem, budową, odbudową, naprawą lub remontem urządzeń wodnych;
- 4) dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli służą innym celom niż ochrona przyrody lub zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych i leśnych oraz racjonalna gospodarka wodna lub rybacka;
- 5) likwidowania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy i obszarów wodno-błotnych;

- 6) budowania nowych obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od:
- a) linii brzegów rzek, jezior i innych naturalnych zbiorników wodnych,
  - b) zasięgu lustra wody w sztucznych zbiornikach wodnych usytuowanych na wodach płynących przy normalnym poziomie piętrzenia określonym w pozwoleniu wodnoprawnym, o którym mowa w art. 122 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne – z wyjątkiem urządzeń wodnych oraz obiektów służących prowadzeniu racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej lub rybackiej.

Obszar Chronionego Krajobrazu „Kozi Bór” obejmuje północną część gminy Kurów (na północ od rzeki Bielkowa-Syroczanka). W obszarze tym występują użytki ekologiczne „Torfowisko Wysokie” i „Zabagniony Łęg”. Obszar Chronionego Krajobrazu "Kozi Bór" obejmuje fragment Wysoczyzny Lubartowskiej, sąsiadując z Kozłowieckim Parkiem Krajobrazowym. Teren ten jest objęty ograniczeniami dotyczącymi ekstensywnej gospodarki.

3) Otulina Kazimierskiego Parku Krajobrazowego

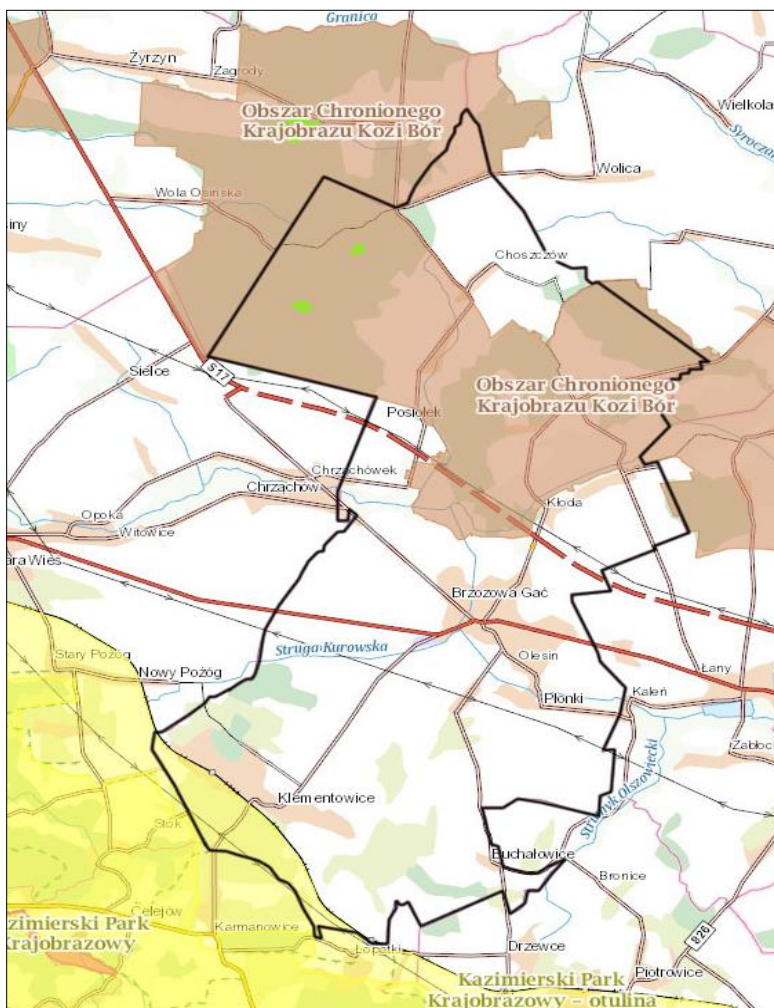
Otulina Parku o powierzchni 24 643,76 ha położona jest w województwie lubelskim w powiecie puławskim na terenie gmin: Janowiec, Końskowola, Kurów, Wąwolnica, Kazimierz Dolny, Nałęczów, Puławy i Miasta Puławy, w powiecie opolskim na terenie gmin: Karczmiska i Wilków oraz w powiecie lubelskim na terenie gminy Wojciechów. Celem ochrony Parku jest zachowanie niepowtarzalnych walorów przyrodniczych, krajobrazowych, kulturowych, historycznych i turystycznych środowiska, ze szczególnym uwzględnieniem interesujących biocenoz zboczy doliny Wisły, wąwozów i skarp lessowych z linie występującymi gatunkami rzadkich roślin.

4) Użytek ekologiczny „Torfowisko Wysokie”

Użytek ten występuje w oddziałach: 122, 132c, 132, 151g, 152 g, 152, 164b, 164 Leśnictwa Wola Osińska – OCK „Kozi Bór” i ma powierzchnię około 8,05 ha. Zbudowane jest z torfowców i płonnika. Wokół torfowiska występuje wąski pas boru wilgotnego. Torfowisko jest dobrze uwodnione. Uznane zostało za użytek ekologiczny Rozporządzeniem Nr 11 Wojewody Lubelskiego z dnia 20 lutego 2004 r.

5) Na terenie gminy Kurów nie występują obszary Natura 2000.

Rys. 5. Obszary prawnie chronione – Gmina Kurów
(opracowanie własne)

źródło: <http://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy>

2.7.2. Obszary chronione na podstawie przepisów ustawy Prawo wodne

1) Udokumentowany zbiornik wód śródładowych - GZWP Nr 406 Niecka Lubelska

Gmina Kurów zlokalizowana jest w obszarze Głównego Zbiornika Wód Podziemnych Nr 406 - Niecka Lubelska w obszarze najwyższej ochrony (ONO), udokumentowanego na podstawie Dokumentacji określającej warunki hydrogeologiczne dla ustanowienia obszaru ochronnego zbiornika wód podziemnych Niecka Lubelska (GZWP nr 406) autorstwa Czerwińska-Tomczyk J., Gil R., Meszczyński J., Pietruszka W., Rusiak, R., Rysak A, Szczerbicka M., Zezula H., Zwoliński Z., 2008 r. oraz Dodatku do ww. Dokumentacji sporządzonego w związku z ustanowieniem obszarów ochronnych Głównego Zbiornika Wód podziemnych nr 406 Zbiornik niecka Lubelska sporządzonego w 2016 r. pod redakcją dr Piotra Cherbicha, koordynowanego przez dr Józefa Mikołajków.

Przedmiotowy Dodatek zatwierdzony został przez Ministra Środowiska Decyzją DGK-II.4731.129.2015.AK z dnia 27 czerwca 2016 r. Główny Zbiornik Wód Podziemnych nr 406 znajduje się w zachodniej części województwa lubelskiego. Jego granice stanowią: od zachodu rzeka Wisła, od wschodu i północy rzeka Wieprz, od południa, linia miejscowości Biłgoraj - Janów Lubelski – Zaklików - Szczecyn.

Skorygowana powierzchnia zbiornika wynosi. 7 476,66 km² natomiast obszary ochronne obejmują pow. 6 751,52 km². Granice obszarów ochronnych wyznaczono w oparciu o kryteria hydrogeologiczne, a przebieg dostosowano do aktualnego stanu zagospodarowania i użytkowania terenu. Mają one służyć ochronie wód przeznaczonych dla celów komunalnych (do spożycia przez ludzi) lub przemysłowych (dla zakładów wymagających wody wysokiej jakości).

Ochrona planistyczna GZWP Nr 406 Niecka Lubelska obejmuje:

- a) zakaz lokalizowania składowisk odpadów niebezpiecznych z wyjątkiem odpadów nie podlegających procesom chemicznym i ługowania,
- b) zakaz lokalizowania nowych składowisk odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne z wyjątkiem Regionalnych Instalacji Przetwarzania Odpadów Komunalnych,
- c) nakaz wykonania RIPOK w sposób zapewniający pełne zabezpieczenie podłoża instalacji przed migracją zanieczyszczeń i prowadzenie monitoringu pierwszego i użytkowego poziomów wodonosnych,
- d) dla istniejących składowisk odpadów nakaz opracowania dokumentacji hydrogeologicznej określającej warunki hydrogeologiczne w związku z lub aktualizacja dokumentacji istniejącej oraz nakaz wykonania wielopunktowej sieci monitoringu środowiska i przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko istniejącego składowiska.
- e) zakaz lokalizowania podziemnych składowisk dwutlenku węgla.
- f) zakaz lokalizowania podziemnych składowisk odpadów niebezpiecznych i innych niż niebezpieczne i obojętne.
- g) zakaz składowania lub przechowywania odpadów promieniotwórczych w całym obszarze ochronnym zbiornika.
- h) nakaz wyposażenia stacji magazynów i baz paliw płynnych w instalacje i urządzenia zabezpieczające przed przenikaniem produktów naftowych do gruntu, wód powierzchniowych i gruntowych.
- i) nakaz stosowania urządzeń ochronnych wód podziemnych przy projektowaniu i wykonywaniu dróg.
- j) dla nowobudowanych i przebudowywanych autostrad, dróg ekspresowych i krajowych zakaz stosowania urządzeń infiltracyjnych w systemach odprowadzania wód opadowych i roztopowych na obszarze ochronnym typu A i D.
- k) zakaz stosowania w okresie roku dawki nawozu naturalnego zawierającego więcej niż 170 kg azotu (N) w czystym składniku na 1 ha użytków rolnych.
- l) ograniczenie ilości stosowanych nawozów do dawek zalecanych przez Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa - PIB w Puławach, w Materiałach Szkoleniowych nr 95 (z 2010 r.), „Zaleceniach nawozowych dla roślin uprawy polowej i trwałych użytków zielonych” (instrukcja nr 151 z 2008 r.) lub dawek zalecanych przez Okręgowe Stacje Chemiczno – Rolnicze.
- m) nakaz wykonania przez podmioty, o których mowa w art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 10 lipca 2007 r. o nawozach i nawożeniu planów nawożenia.
- n) nakaz przechowywania gnojówki i gnojowicy wyłącznie w szczelnych zbiornikach o pojemności umożliwiającej gromadzenie co najmniej 4-miesięcznej produkcji tego nawozu.
- o) nakaz przechowywania przez wszystkie podmioty, nie tylko te o których mowa w art. 18 ust. 1 ustawy o nawozach i nawożeniu, nawozów naturalnych, innych niż gnojówka i gnojowica (zwłaszcza obornika), na nieprzepuszczalnych płytach, zabezpieczonych w taki sposób, aby wycieki nie przedostawały się do gruntu.
- p) nakaz uzgadniania, z właściwym dyrektorem RZGW, miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego i planów przestrzennego zagospodarowania województwa w zakresie zagospodarowania obszarów ochronnych zbiorników wód śródlądowych oraz nakaz uzgadniania lokalizacji inwestycji celu publicznego oraz warunków zabudowy i zagospodarowania terenu, w rozumieniu ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

W celu ochrony GZWP nr 406, na mocy art. 59 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (Dz. U. z 2022 r., poz. 258), poza ograniczeniami wynikającymi z obowiązujących przepisów prawa przedstawionych powyżej, winny obowiązywać dodatkowe ograniczenia, ze względu na fakt, że warstwa wodonosna w obszarze ochronnym charakteryzuje się wysoką podatnością na zanieczyszczenia.

Są to następujące zakazy i nakazy:

- a) zakaz wykorzystania komunalnych osadów ściekowych.
- b) zakaz rolniczego wykorzystania ścieków oraz zakaz stosowania nawozów naturalnych organicznych w postaci płynnej (przede wszystkim gnojówki, gnojowicy).
- c) zakaz lokalizowania inwestycji zaliczonych do przedsięwzięć mogących zawsze lub potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U. z 2010 r. nr 213, poz. 1397 z późn. zm), za wyjątkiem inwestycji, dla których opracowana ocena oddziaływania na środowisko,

ze szczególnym uwzględnieniem oddziaływania na wody podziemne, nie wykazała możliwości zanieczyszczenia wód podziemnych zaliczonych do zbiornika ograniczenia ich zasobów.

- d) zakaz wprowadzania ścieków do ziemi (w tym za pomocą urządzeń chłonnych – otworów, stawów, drenów), za wyjątkiem oczyszczonych ścieków ze stacji uzdatniania wody oraz oczyszczonych wód opadowych i roztopowych z zanieczyszczonych powierzchni szczelnych, o których mowa w § 21 pkt 1. ppkt 1 i 2 Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 18 listopada 2014 r. w sprawie warunków jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi, oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego. Zakaz ten proponuje się wprowadzić ze względu na możliwość szybkiej migracji zanieczyszczeń do warstwy wodonośnej. Dopuszcza się także wprowadzanie ścieków z istniejących przydomowych oczyszczalni ścieków.
- e) zakaz wprowadzania do ziemi wód opadowych i roztopowych, ujętych w otwarte lub zamknięte systemy kanalizacyjne, pochodzące z zanieczyszczonej powierzchni szczelnej:
  - terenów przemysłowych, składowych, baz transportowych, lotnisk, miast, dróg zaliczanych do kategorii dróg krajowych, wojewódzkich lub powiatowych (klasy G), a także parkingów o powierzchni powyżej 0,1 ha - w ilości jaka powstaje z opadów o natężeniu co najmniej 15 l/sek. na 1 ha,
  - obiektów magazynowania i dystrybucji paliw, w ilości, jaka powstaje z opadów o częstotliwości występowania 1 raz w roku i czasie trwania 15 minut, lecz w ilości nie mniejszej niż powstająca z opadów o natężeniu 77 l na sekundę na 1 ha.
- f) zakaz lokalizowania nowych przydomowych oczyszczalni ścieków, odprowadzających ścieki do ziemi w podobszarach ochronnych typu A i C, w obszarach aglomeracji (w rozumieniu Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 22 lipca 2014 r. w sprawie sposobu wyznaczania obszaru i granic aglomeracji) oraz terenów objętych siecią kanalizacji zbiorczej.
- g) w obszarach aglomeracji nakaz podłączenia do kanalizacji zbiorczej (jeżeli istnieje techniczna możliwość) posesji wyposażonych w zbiorniki szczelne (szamba).
- h) zakaz budowy urządzeń służących do wykorzystania ciepła Ziemi, z wykorzystaniem instalacji pionowej w otworze wiertniczym, wykonanym bez zapewnienia izolacji użytkowego poziomu wodonośnego.
- i) zakaz zbiorowego grzebania zwłok zwierząt.

Wody podziemne podlegają ochronie ilościowej i jakościowej. Pobory wód podziemnych nie mogą powodować:

- a) trwałego obniżenia statycznego zwierciadła wód podziemnych w warstwach wodonośnych,
- b) zagrożenia dla osiągnięcia celów środowiskowych dla wód powierzchniowych i wód podziemnych;
- c) zagrożenia dla osiągnięcia celów środowiskowych na obszarach chronionych, a w szczególności dla ekosystemów lądowych bezpośrednio zależnych od wód podziemnych,
- d) zanieczyszczenia użytkowych warstw wodonośnych wód podziemnych w wyniku ingresji zanieczyszczeń pochodzenia geogenicznego.

Ustala się następującą kolejność korzystania z wód do celów rolniczych, w szczególności zapełniania stawów rybnych, nawodnień rolniczych i innych zabiegów agrotechnicznych:

- a) z zasobów wód powierzchniowych,
- b) z zasobów wód podziemnych czwartorzędowego piętra wodonośnego,
- c) z zasobów wód podziemnych pięter wodonośnych starszych niż czwartorzędowe.

W obszarze najwyższej ochrony zbiornika GZWP nr 406, okres infiltracji zanieczyszczeń antropogenicznych do wód kredowych wynosi od 5 do 25 lat.

2) Projektowane zlewnie chronione

Zgodnie z Planem Zagospodarowania Województwa Lubelskiego na terenie Gminy Kurów do ochrony planistycznej wskazuje się zlewnię rzeki Bystra obejmującą gminy: Kurów, Końskowola, Kazimierz Dolny, m. Kazimierz Dolny, Konopnica, Wojciechów, m. Bełżyce, Bełżyce, Poniatoła, Jastków, Garbów, Nałęczów, m. Nałęczów, Wąwolnica, Karczmiska.

Dla zachowania walorów hydrograficznych zlewni w celu ochrony ilościowej i jakościowej zasobów wodnych, ustanawia się jako formę planistycznej ochrony hydrosfery, projektowane obszary ochronne zlewni wód powierzchniowych (tzw. projektowane zlewnie chronione) na terenach:

- a) wyznaczonych do ujmowania wody przeznaczonej dla zaopatrzenia ludności w wodę do spożycia,
- b) części wód przeznaczonych do celów rekreacyjnych,
- c) wyznaczonych jako wrażliwe na substancje biogenne (wytwarzane przez źródła komunalne oraz rolnictwo).

2.7.3. Obszary chronione na podstawie przepisów ustawy Prawo geologiczne i górnicze

W myśl art. 95 ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze (t. j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1420 z późn. zm.), wymaga się w celu ich ochrony, uwzględnienia udokumentowanych złóż w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego i miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Podejmowanie i wykonywanie działalności określonej ustawą jest dozwolone tylko wówczas, jeżeli nie naruszy ona przeznaczenia nieruchomości określonego w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego oraz w odrębnych przepisach.

Zgodnie z art. 3 pkt. 39 ustawy z dnia z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t. j. Dz. U. z 2021 r., poz. 1973 z późn. zm.), złoża kopalin stanowią prawnie uznany komponent środowiska przyrodniczego.

Ustawa ta stanowi, że:

- a) złoża kopalin podlegają ochronie polegającej na racjonalnym gospodarowaniu ich zasobami oraz kompleksowym wykorzystaniu kopalin, w tym również kopalin towarzyszących (art. 125),
- b) eksploatację złóż kopalin prowadzi się w sposób gospodarczo uzasadniony oraz przy zastosowaniu środków ograniczających szkody w środowisku i przy zapewnieniu racjonalnego wydobywania i zagospodarowania kopalin (art. 126.1),
- c) podejmujący eksploatację złóż kopalin lub prowadzący tą eksploatację jest obowiązany przedsięwziąć środki niezbędne dla ochrony zasobów złoża, jak również do ochrony powierzchni ziemi oraz wód powierzchniowych i podziemnych, sukcesywnie prowadzić rekultywację terenów poeksploatacyjnych oraz przywracać do właściwego stanu inne elementy przyrodnicze środowiska (art. 126.2)

2.8. 1. Zasoby surowcowe

Przemysł wydobywczy na obszarze gminy Kurów jest słabo rozwinięty, mimo dobrze udokumentowanej bazy kruszywa naturalnego dla budownictwa i drogownictwa jak i surowców ilastych do produkcji ceramiki budowlanej. ~~Ogółem udokumentowano 7 złóż piasku i pospółki, 3 złoża lessu i 3 złoża torfu. Obecnie prowadzona jest eksploatacja trzech złóż kruszywa naturalnego. Są to: złożo Kłoda II, złożo Szumów 648 i złożo Kurów. W złożach Szumów 742 i Szumów 743 eksploatacja została zakończona i złoża te należy usunąć z bilansu zasobów.~~

~~W złożu Szumów III eksploatacja została zaniechana i przypuszczalnie nie będzie wznowiona, ponieważ złożo zostało zrehabilitowane. Złożo Kłoda I nie jest eksploatowane. W rejonach północnych gminy istnieje możliwość udokumentowania nowych złóż piasku w obrębie obszaru prognostycznego Bronisławka. Eksploatacja w tym rejonie może spotkać się z ograniczeniami ze względu na położenie w Obszarze Chronionego Krajobrazu „Kozi Bór”.~~

Udokumentowane złoża surowców ilastych to: złożo Klementowice, złożo Klementowice II i złożo Klementowice – Cegielnia. To ostatnie nie nadaje się do produkcji wyrobów ceramicznych bez wzbogacenia iloplupkiem z Łęczycy. Dwa pierwsze nie są eksploatowane.

Surowce energetyczne reprezentowane są przez torfy występujące w dolinach rzek: Kurówki i Białki. Złoża torfu nie są wydobywane i należy przypuszczać, iż nie będą one przedmiotem eksploatacji.

~~W załączeniu kserokopia Tabeli C przedstawiającej zbiorcze zestawienie złóż kopalin o zasobach udokumentowanych, zarejestrowanych szacunkowych i perspektywicznych w/g stanu na dzień 31. 12. 1995r. (źródło: Inwentaryzacja złóż surowców mineralnych z uwzględnieniem elementów ochrony środowiska gminy Kurów, opracowany przez mgr inż. Marię Jarosz, Ministerstwo Ochrony Środowiska Zasobów Naturalnych i Leśnictwa, Przedsiębiorstwo Geologiczne w Warszawie, Zakład w Lublinie).~~

Znaczenie lokalne posiadają złoża kruszywa naturalnego z przewagą piasków o frakcjach drobnych oraz złoża surowców ilastych. Powierzchnia eksploatacyjna tych kopalin jest przyczyną znacznych zmian oraz degradacji i dewastacji powierzchni ziemi. Wyeksploatowane piaskownie i żwirownie w większości kwalifikują się po rekultywacji do zalesienia lub nawodnienia.

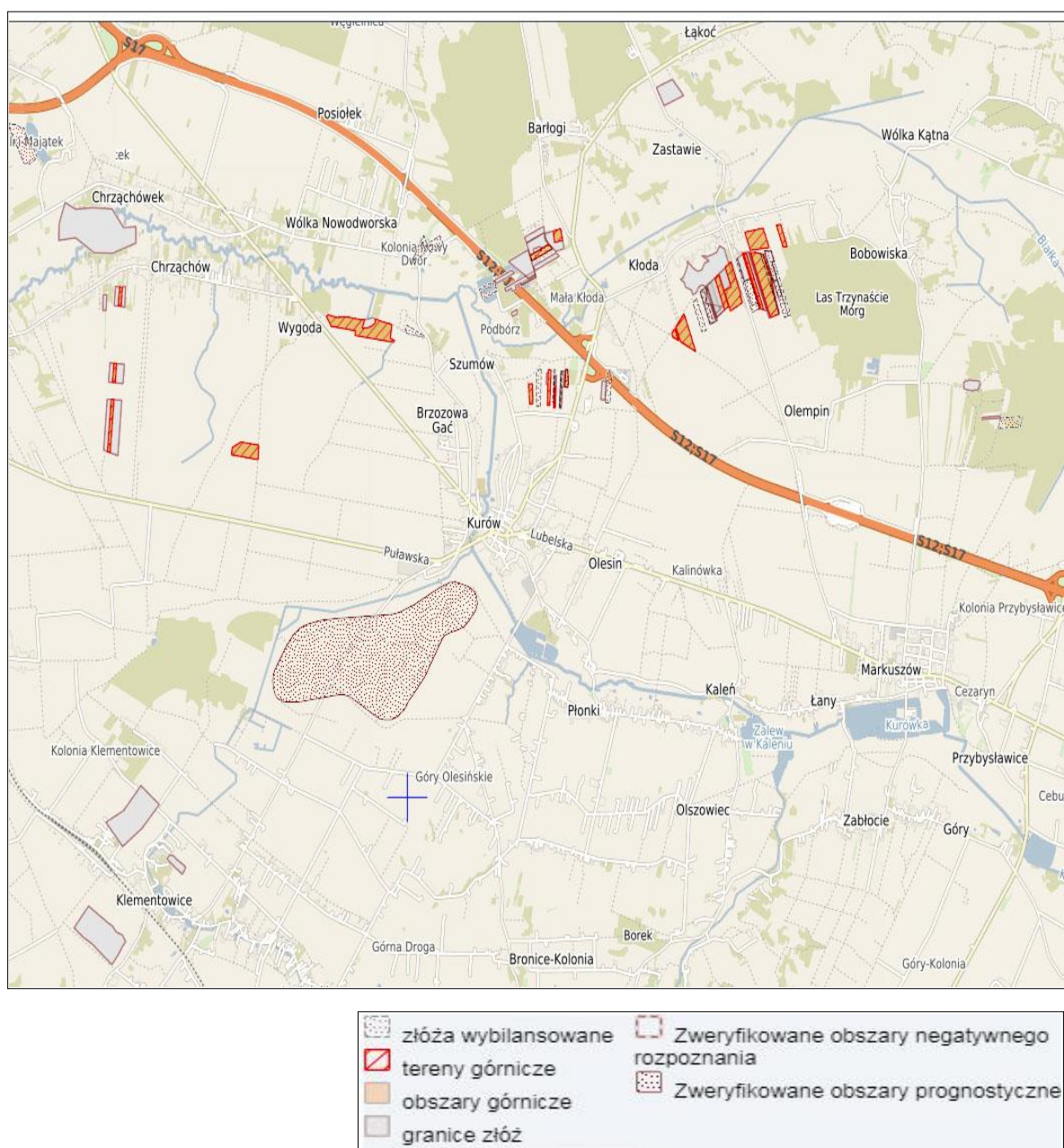
Na gruntach Kurowa, Szumowa, Wólki Nowodworskiej i Kłody eksploatowanych jest kilka odkrywek kruszywa budowlanego. Na części eksploatacja jest zakończona. Natomiast na terenie Klementowic znajdują się udokumentowane złoża surowców ilastych.

Na obszarze arkusza Kurów zlokalizowanych jest aktualnie 35 złóż kopalin, w tym 30 złóż kruszywa (głównie piaskowego, ale też piaskowo-żwirowego) oraz 5 złóż kopalin ilastych (tabela 1). Złoża „Szumów VII”, „Kurów II” i „Kurów IV” zostały wybilansowane z uwagi na wyczerpanie zasobów i zakończenie eksploatacji.

Podjęcie eksploatacji wymaga udokumentowania złoża i uzyskania koncesji na eksploatację.

Złoża udokumentowane posiadają ustalone i zarejestrowane zasoby, często w obrębie obszaru perspektywicznego. Są lub mogą być eksploatowane pod warunkiem uzyskania koncesji na eksploatację.

Rys. 6. Złoża, obszary i tereny górnicze, obszary prognostyczne wydobywania kruszyw naturalnych oraz złoża wybilansowane - Gmina Kurów

UDOKUMENTOWANE ZŁOŻA KRUSZYW NATURALNYCH NA TERENIE GMINY KURÓW					
Lp	Nazwa złoża Kod złoża (w systemie MIDAS)	Rodzaj kopaliny	Powierzchnia obszaru i terenu górniczego (m ²)	Sposób eksploatacji	Zatwierdzone zasoby geologiczne (t)
1	ZASTAWIE II KN 13144	kruszywa naturalne	28490		235,70 ton w kat. C ₁ wg stanu na dzień 31.12.2020 r.
2	ZASTAWIE IX	kruszywa naturalne	12400	odkrywkowy	83 457 ton w kat. C ₁ wg stanu na dzień 31.12.2020 r.
3	ZASTAWIE V	kruszywa naturalne	19460	odkrywkowy	223,80 ton w kat. C ₁ wg stanu na dzień 31.12.2020 r.
4	ZASTAWIE VI	kruszywa naturalne	19990	odkrywkowy	244,90 ton w kat. C ₁ wg stanu na dzień 31.12.2020 r.
5	ZASTAWIE VII	kruszywa naturalne	9230	odkrywkowy	90,71 ton w kat. C ₁ wg stanu na dzień 31.12.2020 r.
6	ZASTAWIE VIII	kruszywa naturalne	89420	odkrywkowy	639,74 ton w kat. C ₁ wg stanu na dzień 31.12.2020 r.
7	ZASTAWIE X	kruszywa naturalne	47080	odkrywkowy	927,5 ton w kat. C ₁ wg stanu na dzień 31.12.2020 r.
8	ZASTAWIE XI	kruszywa naturalne	13870	odkrywkowy	174,22 ton w kat. C ₁ wg stanu na dzień 31.12.2020 r.
9	KŁODA I KN 3500	kruszywa naturalne	213890	odkrywkowy	749,17 ton w kat. C ₁ wg stanu na dzień 31.12.2020 r.
10	KŁODA II KN 3501	kruszywa naturalne	48750	odkrywkowy	202,60 ton w kat. C ₁ wg stanu na dzień 31.12.2020 r.
11	KŁODA IIa KN 8089	kruszywa naturalne	32900	odkrywkowy	317,69 ton w kat. C ₁ wg stanu na dzień 31.12.2020 r.
12	KŁODA III KN 15720	kruszywa naturalne	53750	odkrywkowy	384,96 ton w kat. C ₁ wg stanu na dzień 31.12.2020
13	KŁODA III-1	kruszywa naturalne	18960	odkrywkowy	150,03 ton w kat. C ₁ wg stanu na dzień 31.12.2020
14	KŁODA IV KN 17819	kruszywa naturalne	34000	odkrywkowy	355,24 ton w kat. C ₁ wg stanu na dzień 31.12.2020
15	KŁODA V KN 17803	kruszywa naturalne	45000	odkrywkowy	645,01ton w kat. C ₁ wg stanu na dzień 31.12.2020
16	KŁODA V-1	kruszywa naturalne	20000	odkrywkowy	175,78 ton w kat. C ₁ wg stanu na dzień 31.12.2020
17	KŁODA V-2	kruszywa naturalne	5 820	odkrywkowy	29,36 ton w kat. C ₁ wg stanu na dzień 31.12.2020

18	KŁODA V-3	kruszywa naturalne	19 990	odkrywkowy	228,88 ton w kat. C ₁ wg stanu na dzień 31.12.2020
19	KODA VI KN 19398	kruszywa naturalne	77980	odkrywkowy	270,71 ton w kat. C ₁ wg stanu na dzień 31.12.2020
20	KŁODA VIII	kruszywa naturalne	14460	odkrywkowy	171,43 ton w kat. C ₁ wg stanu na dzień 31.12.2020 r.
21	BRZozowa Gać KN 17728	kruszywa naturalne	45 233	odkrywkowy	405 956 ton w kat. C ₁ wg stanu na dzień 16.06.2015 r.
22	BARŁOGI I KN 10776	kruszywa naturalne	11 900	odkrywkowy	41 983,2 ton w kat. C ₁ wg stanu na dzień 31.12.2015 r.
23	KURÓW III-1	kruszywa naturalne	10880	odkrywkowy	44,81 ton w kat. C ₁ wg stanu na dzień 31.12.2020 r.
24	KURÓW VI	kruszywa naturalne	12396	odkrywkowy	56,62 tony w kat. C ₁ wg stanu na dzień 31.12.2020 r.
25	KURÓW VII/1	kruszywa naturalne	13000	odkrywkowy	31,17 tony w kat. C ₁ wg stanu na dzień 31.12.2020 r.
26	KURÓW XI	kruszywa naturalne	2410	odkrywkowy	11,76 tony w kat. C ₁ wg stanu na dzień 31.12.2020 r.
27	KURÓW XII	kruszywa naturalne	9440	odkrywkowy	53,17 tony w kat. C ₁ wg stanu na dzień 31.12.2020 r.
28	KURÓW-POLE B	kruszywa naturalne	6590	odkrywkowy	Zasoby geologiczne: 1,94 tony w kat. C ₁ wg stanu na dzień 31.12.2020 r. Zasoby przemysłowe: 45,81 tony w kat. C ₁ wg stanu na dzień 31.12.2020 r.
29	ŁĄKOĆ KN 19562	kruszywa naturalne	50820	odkrywkowy	1561,49 tony w kat. C ₁ wg stanu na dzień 31.12.2020 r.
30	ŁOPATKI IB 3098	surowce ilaste ceramiki budowlanej	44210	odkrywkowy	217,21 tony w kat. C ₁ wg stanu na dzień 31.12.2020 r.
31	SZUMÓW 742	kruszywa naturalne	5100		
32	SZUMÓW 743	kruszywa naturalne	5700		
33	SZUMÓW III	kruszywa naturalne	16500		25,35 tony w kat. C ₁ wg stanu na dzień 31.12.2020 r.
34	SZUMÓW IV	kruszywa naturalne	1065		31,04 tony w kat. C ₁ wg stanu na dzień 31.12.2020 r.
35	SZUMÓW IX	kruszywa naturalne	12060		
36	SZUMÓW V	kruszywa naturalne	8700		
37	SZUMÓW VI-p. A	kruszywa naturalne	17750		31,14 tony w kat. C ₁ wg stanu na

					dzień 31.12.2020 r.
38	SZUMÓW X KN 16487	kruszywa naturalne	28800		355,60 tony w kat. C ₁ wg stanu na dzień 31.12.2020 r.
39	SZUMÓW XI	kruszywa naturalne	17050		198,42 tony w kat. C ₁ wg stanu na dzień 31.12.2020 r.
40	WYGODA KN 15626	kruszywa naturalne	124600		4001,03 tony w kat. C ₁ wg stanu na dzień 31.12.2020 r.
41	KURÓW X	kruszywa naturalne	6 694	odkrywkowy	39 690 ton w kat. C ₁ wg stanu na dzień 31.12.2015 r.
42	KURÓW XII	kruszywa naturalne	9 444	odkrywkowy	83 168 ton w kat. C ₁ wg stanu na dzień 31.12.2017 r.
43	KLEMENTOWICE IK 1264	surowce ilaste ceramiki budowlanej	181000	odkrywkowy	4107 ton w kat. C ₂ wg stanu na dzień 31.12.2020 r.
44	KLEMENTOWICE	surowce ilaste ceramiki budowlanej	186600	odkrywkowy	165,74 ton w kat. C ₁ wg stanu na dzień 31.12.2020 r.
45	KLEMENTOWICE II IK 1263	surowce ilaste d/p kruszywa lekkiego	177230	odkrywkowy	2373 ton w kat. C ₁ wg stanu na dzień 31.12.2020 r.

Aktualne informacje dotyczące występowania złóż kruszyw naturalnych na terenie Gminy Kurów dostępne są pod adresem: <http://geoportal.pgi.gov.pl/midas-web/pages/index.jsf?conversationContext=1>, natomiast informacje o rejestrze przestrzeni górniczych udostępnione są pod adresem: <http://geoportal.pgi.gov.pl/midas-web/pages/index.jsf?conversationContext=1>

3. OCENA ODPORNOŚCI ŚRODOWISKA NA DEGRADACJĘ

Pod pojęciem odporności środowiska na degradację, najogólniej ujmując, należy rozumieć jego podatność na degradujące czynniki zewnętrzne. Jest więc ona wypadkową naturalnej odporności poszczególnych komponentów i skali antropopresji. Ową odporność najczęściej odnosi się do: biosfery, hydrosfery i pedosfery, determinując jednocześnie sposób zagospodarowania i użytkowania obszarów.

3.1. Odporność biosfery na degradację

Odporność szaty roślinnej na degradację rozważa się w dwóch aspektach:

- odporność na czynniki degradujące typu antropogenicznego (głównie przemysłu, rekreacji, chemizacji, zmiany stosunków wodnych),
- odporność na degradujące działania szkodników, chorób i innych czynników pochodzenia naturalnego, osłabiających i wykorzystujących osłabioną biosferę.

Oddziaływanie przemysłu, rekreacji i komunikacji koncentruje się głównie na drzewostanach i runie. Najmniej odporne są drzewostany iglaste, głównie sosna. Ma ono znaczny udział w drzewostanach lasów występujących na obszarze gminy. Kolejnym wskaźnikiem odporności jest żyzność siedlisk leśnych.

Do siedlisk najbardziej odpornych zalicza się ols jesionowy, las świeży i las wilgotny. Las mieszany i las mieszany wilgotny charakteryzuje się średnią odpornością, a bór mieszany małą odpornością. Najmniejszą odporność ma bór suchy i bór świeży. Odporność siedlisk leśnych ma praktyczne znaczenie w planowaniu przestrzennym przy programowaniu obciążeń rekreacyjnych lasów. Zgodnie z wytycznymi rekreacyjnego zagospodarowania lasów (wydanymi przez Naczelny Zarząd Lasów Państwowych w 1986 r.) lasami o najwyższej przydatności dla rekreacji są lasy na świeżych siedliskach lasowych i świeżych siedliskach borowych w IV i w wyższej klasie wieku drzewostanów.

Dla tej grupy siedliskowej lasów, przy odpowiednim ich zagospodarowaniu rekreacyjnym, pojemność rekreacyjna waha się w granicach od 16 do 32 osób na 1 ha na 1 dobę. Przekroczenie tej bariery skutkować będzie powolną sukcesywną degradacją lasów.

W gminie, przy znacznym udziale w/w siedlisk leśnych, małej stosunkowo presji rekreacyjnej – ale z brakiem zagospodarowania rekreacyjnego lasów, nie notuje się istotnych zagrożeń z powodu penetracji rekreacyjnej.

Pomimo dużej odporności lasów na czynniki degradujące w północno-zachodnich rejonach gminy Kurów (w leśnictwie Wola Osińska) występują lasy zakwalifikowane do I i II kategorii uszkodzeń. Uszkodzenia spowodowane zostały przez związki azotowe emitowane przez Zakłady Azotowe w Puławach.

3.2. Odporność hydrosfery na degradację

Odporność hydrosfery na degradację jest jednym z podstawowych wskaźników określających możliwość wykorzystania i zagospodarowania środowiska wodnego. Woda jako labilny komponent środowiska przyrodniczego jest podatna na zanieczyszczenia i charakteryzuje się dużą dynamiką ich rozprzestrzeniania. Duża wrażliwość wód na zanieczyszczenia idzie w parze ze stosunkowo wysokimi możliwościami regeneracji po wyeliminowaniu źródła degradacji, ponieważ wody zwłaszcza powierzchniowe płynące mają naturalne właściwości do samooczyszczania się.

O odporności środowiska wodnego na degradację w głównej mierze decydują:

- wielkość przepływu i stan uregulowania koryta rzecznego,
- pojemność zbiorników wodnych,
- prędkość wymiany wody w zbiornikach,
- stan obudowy biologicznej koryt rzecznych i zbiorników wodnych,
- głębokość zalegania wód podziemnych,
- związek hydrauliczny wód powierzchniowych z wodami podziemnymi,
- stopień przepuszczalności podłoża.

Przy małej wodności rzek (Kurówki z dopływami) i stosunkowo małym spadku, wody płynące mają bardzo małą zdolność do samooczyszczania się. Jest to jednoznaczne z małą ich odpornością na czynniki degradujące. Już sam ładunek zanieczyszczenia wprowadzany do rzek jako spływy nawozowe z pól (zwłaszcza z urzeźbionej części gminy) i wody opadowe spłukujące powierzchniową warstwę gleby, powodują iż wody Kurówki są pozaklasowe. Znając wrażliwość rzek na degradację, łatwiej jest podejmować właściwe decyzje chroniące je przed zanieczyszczeniem.

Dobra jakość wód podziemnych, czerpanych dla celów komunalnych – z jednej strony świadczy o braku istotnych zagrożeń dla tych wód, ale również o dobrej izolacyjności podłoża.

Istniejący związek hydrauliczny pomiędzy wodami czwartorzędowymi a wodami kredowymi (warstwowo - szczelinowymi) świadczy o dużej wrażliwości wód podziemnych na zanieczyszczenia, niezależnie od tego, iż ich jakość nie budzi zastrzeżeń.

3.3. Odporność gleb na degradację

Odporność gleb na degradację rozpatrywana jest w dwóch kategoriach:

- odporności geochemicznej wynikającej z fizycznych i chemicznych właściwości gleb wykształconych w dotychczasowych procesach glebotwórczych. Można to sprowadzić do pojemności kompleksu sorbcyjnego i stopnia jego wysycenia kationami wapnia i magnezu.
- odporność biogeochemiczna rozumiana jako odporność środowiska glebowo-roślinnego. Oznacza to, że na odporność samej gleby nakłada się biologiczna aktywność szaty roślinnej, przez co odporność środowiska glebowo-roślinnego może być wzmocniona w zależności od właściwości redukcyjnych szaty roślinnej. Należy podkreślić, iż szata roślinna charakteryzuje się dużą zdolnością do pochłaniania i neutralizacji zanieczyszczeń.

Nie wnikając w złożoność procesów powodujących degradację gleb, ową odporność należy rozumieć jako zdolność do zapewnienia roślinom ciągłości vegetacji w warunkach różnych presji.

Stopień odporności dla gruntów ornych ustalono na podstawie mapy glebowo-rolniczej (Siuta J. „Znaczenie odporności gleb w gospodarce wodami środowiska przyrodniczego” IKŚ, Warszawa 1976 r.). Przyjęto skalę 10 stopniową usystematyzowaną od najniższej odporności oznaczonej cyfrą 1 do najwyższej oznaczonej cyfrą 10. Do gleb najbardziej odpornych na degradację zaliczono kompleksy 1,2,3 i 8. Gleby o średniej odporności to kompleksy 4, 9 i 2z. Największą odpornością charakteryzują się gleby najsłabsze: kompleksy 5, 6, 7 i 3z.

W granicach gminy Kurów zdecydowanie przeważają gleby o najwyższej odporności. Są to gleby lessowe zgrupowane w południowych rejonach gminy. Gleby te są bardzo podatne na erozję i zagrożone są erozją w różnym stopniu, w zależności od nachylenia stoków. Gleby średnioodporne zgrupowane są w środkowych rejonach gminy i w części północnej. Do gleb o najniższej odporności zaliczono gleby piaskowe luźne i słabogliniaste, zgrupowane głównie w północnych rejonach gminy. Gleby te, z uwagi na znikomą ilość koloidów mineralnych i organicznych, mogą być nie tylko szybko zdegradowane, lecz całkowicie zdewastowane nawet bez udziału zanieczyszczeń przemysłowych.

Są one wrażliwe na zmianę stosunków wodnych. Wszelkie prace melioracyjne o charakterze odwadniającym znacznie obniżają ich odporność na czynniki degradujące, a tym samym i tak niewielką ich produktywność. Gleby te szybko ulegają zakwaszeniu.

Reasumując, należy stwierdzić, iż stopień odporności gleb na degradację na obszarze gminy Kurów rośnie wraz ze wzrostem ich żyzności. Dotyczy to również użytków zielonych. Najbardziej odporne są użytki zielone kompleksu 1z, a najmniej odporne użytki zielone kompleksu 3z.

4. OCENA STANU SANITARNEGO ŚRODOWISKA

Oceny stanu sanitarnego środowiska dokonano na podstawie analizy: stanu higieny atmosfery, stanu czystości wód i klimatu akustycznego.

~~Z badań stanu sanitarnego środowiska, prowadzonych przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Lublinie i Wojewódzką Stację Sanitarno-Epidemiologiczną w Lublinie wynika, iż na obszarze gminy Kurów nie budzi on zastrzeżeń (dane zawarte w „Raporcie o stanie środowiska województwa lubelskiego w 2001 r.), za wyjątkiem stanu czystości rzek.~~

~~Na żadnym stanowisku nie stwierdzono przekroczeń dopuszczalnych stężeń dwutlenku siarki (najbliższe gminie stanowiska pomiarowe zlokalizowane były w Nałęczowie, Puławach i Końskowoli). Średnie roczne wartości nigdzie nie przekraczały normy. Nieco wyższe były stężenia dwutlenku azotu, ale i one nie przekraczały 50% normy, a stężenia 24-godzinne nie przekraczały 36% wartości dopuszczalnej.~~

~~Nie zanotowano również przekroczeń dopuszczalnych norm stężeń średniorocznych i 24-godzinnych dla pyłu zawieszonego. Nie budzą zastrzeżeń wyniki pomiarów prowadzone w ramach monitoringu lokalnego przez Zakłady Azotowe. Żadne z mierzonych zanieczyszczeń (amoniak, tlenki azotu, dwutlenek siarki) nie powodowało przekroczeń dopuszczalnych wartości stężeń, poza strefą ochronną, zarówno na poziomie terenu jak i na poziomie wysokiej zabudowy mieszkaniowej w Puławach.~~

~~Wody podziemne czerpane dla potrzeb komunalnych i przemysłowych są dobrej jakości i odpowiadają normom jakościowym dla wody pitnej. Do największych potencjalnych zagrożeń wód podziemnych należy gminne wysypisko odpadów (w rejonie wsi Szumów) i czynne kopalnie surowców mineralnych.~~

~~Znacznie gorzej przedstawia się stan czystości wód powierzchniowych. Rzeki prowadzą wody pozaklasowe. Na taki stan wpływają ładunki zanieczyszczeń transgranicznych, spływy substancji biogennych z pól i niedorozwój kanalizacji sanitarnej.~~

~~Stopień obciążenia środowiska hałasem komunikacyjnym (drogowym i kolejowym) jest zróżnicowany przestrzennie. Największą uciążliwość wywołuje hałas kolejowy w miejscowości Klementowice. Hałas kolejowy nie wykazuje tendencji wzrostowych. Większy problem stanowi hałas drogowy.~~

W Kurowie przy natężeniu ruchu w granicach 1000 pojazdów na godzinę (w porze dziennej) występują przekroczenia dopuszczalnych norm o kilka decybeli. Poziom hałasu zmierzony w Kurowie przy ul. Lubelskiej 27 wynosił: przy ulicy 74,5 dB(A), a w linii zabudowy 64,6 dB(A). Na innych drogach, jak należy przypuszczać, nie występują przekroczenia dopuszczalnego poziomu hałasu. W przyszłości należy się spodziewać wzrostu uciążliwości akustycznych drogowych, który jest proporcjonalny do wzrostu ruchu na drogach. Dopiero budowa drogi ekspresowej może złagodzić zagrożenia.

Zastrzeżenia budzi stan sanitarny lasów z uwagi na zniszczenia przemysłowe, jak i na pojawiające się dzikie wysypiska. Rozwiązywanie tych problemów leży głównie poza sferą planistyczną.

W podsumowaniu należy stwierdzić, iż stan sanitarny obszaru gminy nie budzi zasadniczych zastrzeżeń poza uciążliwościami akustycznymi w Kurowie i Klementowicach i złym stanem czystości rzek.

4.1. Stan powietrza

Źródła zanieczyszczeń powietrza dzieli się na naturalne (np. pożary lasów, erozja skał i gleb) oraz na źródła antropogeniczne związane z działalnością człowieka.

W zależności od rodzaju źródła emisji zanieczyszczeń powietrza wyróżnia się:

- 1) emisję punktową pochodzącą z energetyki zawodowej, procesów technologicznych i innych jednostek organizacyjnych wprowadzających zanieczyszczenia w sposób zorganizowany,
- 2) emisję powierzchniową z sektora komunalno-bytowego, emisję liniową ze źródeł związanych z transportem,
- 3) emisję z rolnictwa, w tym z pol uprawnych i hodowli,
- 4) emisję naturalną pochodzącą od lasów (emisja biogenna),
- 5) emisję niezorganizowaną z kopalń i hałd.

Na stan aerosanitarny powietrza w gminie Kurów ma największy wpływ emisja niska pochodząca ze źródeł palenisk domowych i lokalnych kotłowni węglowych oraz emisja komunikacyjna, której źródłem jest transport samochodowy. Do największych emitorów punktowych, mogących mieć wpływ na stan powietrza gminy, który wprowadza do powietrza powyżej 100 Mg/rok zanieczyszczeń w skali roku (bez CO₂) są Zakłady Azotowe „Puławy” S. A. w Puławach.

Na potrzeby ocen jakości powietrza w woj. lubelskim od 2011 r. wydzielono dwie strefy: aglomerację lubelską i strefę lubelską (obszar województwa poza aglomeracją) - dla kryterium ochrony zdrowia oraz strefę lubelską dla kryterium ochrony roślin.

Klasy stref uzyskane w ocenie rocznej za 2017 r. według kryteriów ochrony zdrowia (źródło: WIOŚ)

Nazwa strefy	Kod strefy	Symbol klasy wynikowej dla poszczególnych zanieczyszczeń dla obszaru całej strefy												
		SO ₂	NO ₂	PM ₁₀	Pb	C ₆ H ₆	C O	O ₃ ¹⁾	O ₃ ²⁾	As	Cd	Ni	BaP	PM _{2,5}
aglomeracja lubelska	PL0601	A	A	C	A	A	A	A	D ₂	A	A	A	C	A
strefa lubelska	PL0602	A	A	C	A	A	A	A	D ₂	A	A	A	C	A

klasa A – klasa strefy dla zanieczyszczenia o stężeniach poniżej poziomu dopuszczalnego bądź docelowego,

klasa C – klasa strefy dla zanieczyszczenia o stężeniach powyżej poziomu dopuszczalnego bądź docelowego,

klasa D₂ – klasa strefy o stężeniach ozonu przekraczających poziom celu długoterminowego,

1) – wg poziomu docelowego,

2) – wg poziomu celu długoterminowego

Ocena jakości powietrza wykazywała na terenie woj. lubelskiego przekroczenia dopuszczalnego 24- godzinnego poziomu pyłu PM₁₀ i PM_{2,5}. W roku 2017 stwierdzono również przekroczenia poziomu docelowego benzo/a/pirenu.

Wyniki monitoringu nakazują obowiązkowe monitorowanie stężeń na obszarach przekroczeń oraz konsekwentne realizowanie zadań określonych w Programach ochrony powietrza dla aglomeracji lubelskiej i strefy lubelskiej.

Klasy stref uzyskane w ocenie rocznej za 2017 r. według kryteriów ochrony roślin (źródło: WIOŚ)

Nazwa strefy	Kod strefy	Klasa strefy dla zanieczyszczeń			
		SO ₂ ¹⁾	NO ₂ ¹⁾	O ₃ ²⁾	O ₃ ³⁾
strefa lubelska	PL0602	A	A	A	D ₂

klasa A – klasa strefy dla zanieczyszczenia o stężeniach poniżej poziomu dopuszczalnego bądź docelowego

klasa D₂ – klasa strefy dla ozonu o stężeniach powyżej poziomu celu długoterminowego

1) – wg poziomu dopuszczalnego

2) – wg poziomu docelowego

3) – wg poziomu celu długoterminowego

W wyniku analizy poziomu stężeń za 2017 r. ze względu na kryteria ochrony roślin, strefę lubelską dla wszystkich zanieczyszczeń zaliczono do klasy A, natomiast z powodu stwierdzonych kolejny już rok przekroczeń poziomu celu długoterminowego ozonu – do klasy D₂.

W związku z przekroczeniami norm zanieczyszczenia powietrza pyłem PM₁₀, są realizowane przez gminy programy ochrony powietrza, których celem jest zminimalizowanie zanieczyszczenia powietrza poprzez prowadzenie działań naprawczych mających na celu obniżenie stężeń pyłu PM₁₀. Niepokojącym faktem jest zwiększenie poziomu pyłu PM_{2.5}. Niezbędne działania to dążenie do obniżenia stężeń pyłu PM₁₀ i PM_{2.5} co najmniej do poziomu dopuszczalnego.

Zanieczyszczenie powietrza w gminie Kurów może być ograniczane poprzez zastępowanie tradycyjnych nośników energii cieplnej nośnikami niskoemisyjnymi, w tym przez zapewnienie powszechności dostępu do gazu ziemnego (gaz ziemny zawiera 67 razy mniej zanieczyszczeń niż węgiel kamienny), modernizację systemów grzewczych oraz upowszechnianie energii ze źródeł odnawialnych (biomasa, energia słońca, wody, ciepła ziemi itd.) w zakresie zgodnym z wymogami ochrony przyrody.

4.2. Stan wód

4.2.1. Wody podziemne

Klasyfikacja stanu ekologicznego oparta jest na ocenie biologicznych, hydromorfologicznych i fizykochemicznych elementów jakości. Elementy hydromorfologiczne i fizykochemiczne określane są mianem elementów wspierających.

Monitoring jakości wód podziemnych w ramach sieci krajowej realizowany był przez Państwowy Instytut Geologiczny (PIG) – Państwowy Instytut Badawczy na zlecenie Głównego Inspektora Ochrony Środowiska. Badania chemizmu wód podziemnych wykonywane były zgodnie z „Programem Państwowego Monitoringu Środowiska na lata 2016-2020”.

Zgodnie z identyfikacją JCWPD na podstawie Ramowej Dyrektywy Wodnej, gmina Kurów leży w dwóch jednostkach:

Informacje na podstawie danych Państwowego Instytutu Geologicznego

Lp.	Krajowy Kod Jednolitych Części Wód JCWPD	Ocena stanu ilościowego	Ocena stanu chemicznego	Ogólna ocena stanu JCWPD	Ocena ryzyka niespełnienia celów środowiskowych
1	PLGW200075	dobry	dobry	dobry	niezagrożona
2	PLGW200088	dobry	dobry	dobry	niezagrożona

Najpoważniejszymi zagrożeniami jakości wód podziemnych są zanieczyszczenia obszarowe, których źródłem jest przede wszystkim działalność rolnicza i leśna, związana ze stosowaniem nawozów oraz środków ochrony roślin oraz przemysłowa, związana z wydobyciem kopalin oraz innymi zanieczyszczeniami. Ponadto, wpływ ma niewłaściwa gospodarka odpadami oraz infiltracja do gruntu ścieków bytowych z nieszczelnych zbiorników ściekowych. Źródłem zanieczyszczenia wód gruntowych może być także depozycja zanieczyszczeń powietrza z opadem atmosferycznym.

Szczegółowe warunki i sposoby ochrony JCWPd zostały określone w Rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 18 października 2016 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (Dz. U. z 2016 r., poz. 1911) oraz Rozporządzeniu Nr 5/2015 Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej W Warszawie z dnia 3 kwietnia 2015 r. w sprawie ustalenia warunków korzystania z wód regionu wodnego Środkowej Wisły (Dz. Urz. Woj. Mazowieckiego z 2015 r. poz. 3449) z późn. zm.

4.2.2. Wody powierzchniowe

W ramach państwowego Monitoringu Środowiska ocenę jakości wód w 2012 r. przeprowadzono w oparciu o rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 20 sierpnia 2008 r. w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych (Dz. U. Nr 162, poz. 1008).

Dla wód powierzchniowych przeprowadza się:

- 1) klasyfikację stanu ekologicznego (dotyczy wód naturalnych),
- 2) klasyfikację stanu chemicznego,
- 3) ocenę stanu wód,
- 4) klasyfikację potencjału ekologicznego (dotyczy wód silnie zmienionych i sztucznych),
- 5) oceny spełniania wymagań jakościowych wód powierzchniowych związanych z ich użytkowaniem wynikającym z warunków korzystania z wód regionu wodnego (ocena przydatności wód do określonych celów – do bytowania ryb w warunkach naturalnych lub ocena zagrożenia –eutrofizacja).

Informacje na podstawie Planu utrzymania wód obejmującego obszar

Lp	Krajowy Kod Jednolitych Części Wód JCW	Nazwa Jednolitych Części Wód JCW	Status JCW	Aktualny stan lub potencjał JCW	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych
1	PLRW20001724956	Granica	naturalna	zły	zagrożona
2	PLRW20001724989	Dopływ z Woli Osińskiej	naturalna	zły	zagrożona
3	PLRW20001723928	Dopływ spod Sielec	naturalna	zły	zagrożona
4	PLRW20001723926	Dopływ spod Dęby	naturalna	zły	zagrożona
5	PLRW200023239249	Białka	naturalna	dobry	niezagrożona
6	PLRW200019239299	Kurówka od Białki do ujścia	naturalna	zły	zagrożona
7	PLRW2000623923	Kurówka od źródeł do Białki i bez Białki	naturalna	zły	zagrożona
8	PLRW2000623892	Dopływ z Lasu Stockiego	naturalna	dobry	niezagrożona
9	PLRW2000923899	Bystra od dopływu spod Wąwolnicy do ujścia	naturalna	zły	zagrożona

5. OCENA UWARUNKOWAŃ FIZJOGRAFICZNYCH

Do podstawowych kryteriów oceny fizjograficznej warunków rozwoju gminy Kurów należą:

- rzeźba terenu (jej charakter i cechy morfometryczne),
- warunki gruntowo-wodne,
- warunki klimatu lokalnego.

Z punktu rozwoju rolnictwa ważnym elementem rozwoju gminy jest jakość rolniczej przestrzeni produkcyjnej, mimo iż nie ma to większego znaczenia dla rozwoju osadnictwa. W tym przypadku decydujące znaczenie ma układ funkcjonalno-przestrzenny oraz krystalizująca ten układ infrastruktura techniczna.

Uwarunkowania fizjograficzne na obszarze gminy są zróżnicowane: od bardzo dobrych na obszarach wierzcholinowych (korzystne dla rozwoju różnych form zainwestowania kubaturowego) do niekorzystnych w dnach dolin rzecznych i na terenach podmokłych.

Ograniczenia, wynikające z rzeźby terenu, odnoszą się do stoków o nachyleniu powyżej 10% oraz suchych dolin i wąwozów (zgrupowania w rejonach miejscowości Klementowice, Buchałowice, Płonki). Na obszarach wierzcholinowych nie budzą zastrzeżeń uwarunkowania geologiczno-inżynierskie. Nośne podłoże budowlane (lessy w południowych rejonach gminy i piaski w północnych) oraz głęboko występujący poziom wód gruntowych stwarzają korzystne warunki dla posadawiania obiektów kubaturowych. Również cechy klimatu lokalnego na tych obszarach (dobre przewietrzanie i nasłonecznienie) nie budzą zastrzeżeń.

Niekorzystne dla rozwoju układu osadniczego są dna dolin rzecznych, suche doliny, wąwozy, tereny podmokłe i stoki o spadkach powyżej 10%. Tereny te należy wyłączyć z zagospodarowania kubaturowego. Przy dalszym rozwoju zabudowy kubaturowej należy zwrócić szczególną uwagę na zagrożenia powodziowe, występujące w dnach dolin rzecznych i uwarunkowania prawne wykluczające (prawo wodne) te tereny z zainwestowania.

Wskazując kierunki dalszego rozwoju osadniczego, należy brać pod uwagę te jednostki osadnicze, które charakteryzują się korzystnymi warunkami fizjograficznymi.

Analiza dokumentacji z zakresu gospodarki przestrzennej gminy wskazuje, że w obecnym stanie planistycznym powierzchnia terenów przeznaczonych pod zabudowę przekracza powierzchnię zabudowy zrealizowanej. Wskazane jest dążenie do planowania nowej zabudowy w istniejących jednostkach osadniczych metodą dogęszczania. Uzupełnianie luk w zabudowie nie powinno jednak być zbyt intensywne, konieczne jest zwiększenie udziału terenów zieleni pełniących funkcje ekologiczne i przestrzeni rekreacyjnych.

Do obszarów rekomendowanych do wykluczenia funkcji budowlanych z uwagi na istniejące uwarunkowania ekofizjograficzne wskazuje się:

- 1) doliny rzeki Kurówki i rzeki Białki wraz z obszarami krawędziowymi – z uwagi na występowanie gruntów słabonośnych, zagrożenie powodzią lub podtopieniem, rolę w utrzymaniu retencji dolinowej, zjawisko inwersji termicznej, sezonowe zamglenia, duże znaczenie w utrzymaniu lokalnej bioróżnorodności, w tym szlaków i powiązań ekologicznych,
- 2) System Przyrodniczy Gminy - tereny otwarte, zadrzewione i mozaikowate, pełniące rolę ekologiczną w tym zachowania bioróżnorodności dzięki możliwości migracji gatunków pomiędzy subpopulacjami,
- 3) inne tereny zieleni urządzonej i nieurządzonej, tereny leśne ze strefą ekotonową,
- 4) istniejące punkty i osie widokowe, otwarcia krajobrazowe,
- 5) grunty rolne wysokich klas,
- 6) linie spływów wód opadowych i roztopowych,
- 7) niecki i lokalne zagłębienia, gdzie spływ powierzchniowy jest utrudniony.

Zakazom lub ograniczeniom dla zabudowy mieszkaniowej, zidentyfikowanym w wyniku analizy aktualnego stanu prawnego podlegają:

- 1) stanowiska archeologiczne wpisane do gminnej ewidencji zabytków,
- 2) strefy sanitarne cmentarzy grzebalnych,
- 3) obszary złóż surowców naturalnych,
- 4) strefy ochrony bezpośredniej ujęć wody,
- 5) strefy uciążliwości dróg i tereny zamknięte linii kolejowych,
- 6) tereny istotne z punktu widzenia bezpieczeństwa obywateli: zagrożone oddziaływaniem pól elektromagnetycznych (strefy wolne od zabudowy dla napowietrznych linii energetycznych), tereny zagrożone awarią sieci wodociągowej, strefy bezpieczeństwa gazociągów.

Zakazy lub utrudnienia dla rozwoju funkcji przemysłowej i usług uciążliwych są zbieżne z zakazami i ograniczeniami jak dla funkcji mieszkaniowej. Ponadto:

- 1) na cele przemysłowe należy przeznaczać w pierwszej kolejności nieużytki, w razie ich braku – inne grunty o najniższej przydatności produkcyjnej,
- 2) rozwój funkcji przemysłowej i usług uciążliwych powinien zostać uwarunkowany zapewnieniem wszelkich możliwych i racjonalnych działań chroniących środowisko, w tym krajobraz i zdrowie ludzi, ze szczególnym uwzględnieniem realizacji zieleni izolacyjnej,
- 3) przy budowie, rozbudowie bądź modernizacji obiektów związanych z działalnością przemysłową, należy stosować takie rozwiązania projektowe i technologiczne, które ograniczają skutki ujemnego oddziaływania budowy i funkcjonowania na środowisko.

6. OCENA WALORÓW KRAJOBRAZOWYCH GMINY

O walorach krajobrazowych decydują czynniki naturalne w postaci przypowierzchniowej (czwartorzędowej) budowy geologicznej rzeźby terenu (cechy morfometryczne rzeźby w skali całej gminy i w skali lokalnej) i jego naturalnego pokrycia oraz czynniki antropogeniczne mające swój wyraz w zagospodarowaniu terenu.

Generalnie obszar gminy charakteryzuje się dwudzielnością krajobrazową. Owe zróżnicowanie krajobrazowe było jedną z przesłanek wydzielenia mezoregionów. Część południowa gminy to krajobraz wyżyny lessowej o bogatej rzeźbie terenu, zarówno w makro jak i mikroskali. Typowymi cechami krajobrazu lessowego są: głębokie rozcięcia dolinne i bezimiennych cieków wodnych, liczne suche dolinki, dla których bazą erozyjną są doliny rzeczne oraz wąwozy często rozkrzewione i zalesione. Liczne rozcięcia terenu tworzą bogactwo ekspozycji, a kulminacje wytyczają rozległe otwarcia krajobrazowe lub kameralne wnętrza. Biorąc pod uwagę typologię krajobrazu Polesia. Natomiast obszary leśne są przykładem krajobrazu seminaturalnego, zbliżonego do naturalnego.

W podsumowaniu należy podkreślić, iż krajobraz gminy, mimo znacznego zróżnicowania i mimo pewnego charakteru wymienności cech (przejściowości) na pograniczu mezoregionów (środkowa część gminy) charakteryzuje się względną harmonią pomiędzy elementami przyrodniczymi i antropogenicznymi. Pod względem rangi w przestrzeni, krajobraz gminy kwalifikuje się na poziomie rangi regionalnej i lokalnej. Oznacza to, iż na obszarze gminy nie występują wybitne walory krajobrazu ani cechy indywidualnej tożsamości krajobrazowej, charakterystyczne wyłącznie dla gminy Kurów.

Przy planowaniu i realizacji wszelkiego rodzaju inwestycji należy uwzględniać ich wizualne oddziaływanie na krajobraz. Szczególną ochroną obejmuje się najcenniejsze walory krajobrazowe w postaci tzw. krajobrazów priorytetowych, wskazanych w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego (zalewowe dna dolin rzecznych, lessowe eoliczne terasy nadzalewowe akumulacyjne, węglanowe). Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego nie wskazuje na występowanie krajobrazów priorytetowych na terenie gminy Kurów. W PZPWL za elementy ekspozycji krajobrazowej wskazane do zachowania i ochrony planistycznej wskazuje się:

- 1) elementy ekspozycji czynnej: punkty widokowe, ciągi widokowe, osie widokowe, powiązania widokowe,
- 2) elementy ekspozycji biernej: panoramy, panoramy miejscowości, strefy ekspozycji widokowej obiektów, zespołów i elementów rzeźby terenu, ekspozycje wewnątrz krajobrazowych, dominanty naturalne i urbanistyczne, otwarcia widokowe.

W zakresie kształtowania krajobrazu kulturowego uznaje się za niezbędne: kontynuowanie tradycyjnych form osadnictwa, utrzymanie regionalno-historycznej skali i struktury jednostek osadniczych, skupianie zabudowy na zasadzie dogęszczania istniejącej struktury jednostek osadniczych, przy kontynuowaniu historycznego układu i charakteru, ograniczanie realizacji napowietrznych linii energetycznych w otoczeniu obiektów i zespołów zabytkowych na rzecz sieci podziemnych, stosowanie form zabudowy nawiązujących do tradycyjnego budownictwa, utrzymanie obiektów małej architektury współtworzących walory krajobrazu kulturowego, ochronę ciągów alejowych wzdłuż dróg publicznych.

7. ZAGROŻENIE ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO

Dla dalszego zagospodarowania przestrzennego gminy istotne znaczenie ma stan środowiska przyrodniczego oraz istniejące i potencjalne źródła zagrożeń, a także tendencja zachodzących zmian. Z prawnego punktu widzenia istotny jest poziom zanieczyszczeń w odniesieniu do obowiązujących norm. Biorąc pod uwagę fakt, iż na obszarze gminy nie występują przekroczenia dopuszczalnych norm zanieczyszczeń powietrza, a także występująca ogólna tendencja do poprawy stanu higieny atmosfery, należy stwierdzić, iż pod tym względem nie ma ograniczeń dla rozwoju układu osadniczego. Jedynym zagrożeniem jakie występuje i ma tendencję wzrostową jest hałas wzdłuż arterii komunikacyjnych. Największa uciążliwość występuje w ośrodku gminnym Kurów wzdłuż drogi krajowej S17. Zanieczyszczenia transgraniczne pochodzą głównie z Zakładów Azotowych w Puławach. Biorąc pod uwagę monitoring lokalny, prowadzony przez Zakłady Azotowe należy przypuszczać, iż skala zjawiska jest minimalna, gdyż parametry emisji do środowiska nie przekraczają dopuszczalnych norm poza strefą ochronną zakładu. Jest to efekt poczynionych inwestycji służących ochronie środowiska.

Zagrożenia wód płynących występują w strefach przydolnych z układu osadniczego, który nie posiada kanalizacji sanitarnej (Zastawie, Wólka Nowodworska, Płonki). Ponadto dużym zagrożeniem dla rzek są spływy substancji biogenych z pól. Dotyczy to pól o dużych spadkach w wyżynnej, lessowej części gminy. Zagrożenia wód podziemnych to dzikie wysypiska, gminne składowisko odpadów komunalnych, nieszczelne szamba i odkrywkowa eksploatacja surowców mineralnych.

Degradacja litosfery to głównie wszelkiego rodzaju kopalnie surowców mineralnych, oraz erozja gleb. Istotnym problemem jest rekultywacja terenów zdegradowanych (głównie wyrobisk poeksploatacyjnych) i ograniczenie wydobycia surowców do poziomu bezpiecznego dla ochrony wód gruntowych.

Zagrożenia biosfery, poza czynnikami naturalnymi (szkodniki i choroby) to głównie zmiana stosunków wodnych (melioracje odwadniające) presja rekreacyjna, zła pielęgnacja lasów i wyciętych drzew, zwłaszcza w lasach prywatnych. Mają one szczególne znaczenie na terenach objętych ochroną prawną jak i na terenach wskazanych do objęcia taką ochroną.

Z przestrzennego i klimatycznego punktu widzenia istotne znaczenie ma utrzymanie i rozszerzenie powierzchni leśnych. Ponadto lasy gwarantują prawidłowe funkcjonowanie systemu ekologicznego i odgrywają zasadnicze znaczenie w kształtowaniu struktury ekologicznej w gminie.

Największym zagrożeniem krajobrazu jest ewentualne rozpraszanie zabudowy, zwłaszcza na obszarze OCK „Kozi Bór”, oraz wprowadzanie nowych form zabudowy, kolizyjnych z lokalną tradycją budowlaną.

Wymienione zagrożenia wynikają z dotychczasowej działalności inwestycyjnej. Ich likwidacja lub minimalizacja oddziaływania wiąże się z realizacją zamierzeń inwestycyjnych, służących ochronie środowiska.

7.1. ŹRÓDŁA ZAGROŻEŃ ŚRODOWISKA

Wśród antropogenicznych emitorów zagrożeń środowiska należy wymienić:

- 1) szlaki komunikacyjne,
- 2) hałas: hałas emitowany przez transport drogowy, hałas przemysłowy,
- 3) odpady,
- 4) promieniowanie elektromagnetyczne,
- 5) zakłady dużego i zwiększonego ryzyka wystąpienia poważnych awarii.

7.1.1. Szlaki komunikacyjne

Przez teren Gminy Kurów przebiega droga ekspresowa S12/S17 (Warszawa) Zakręt – Lublin – Zamość – Hrebennie (Lwów) na odcinku granic województwa mazowieckiego i lubelskiego – węzeł „Kurów Zachód”. Na etapie projektowania inwestycji, Inwestor – Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad, wystąpił do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Lublinie o wydanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach dla projektowanej drogi ekspresowej.

Dla inwestycji drogowych przeprowadza się ocenę oddziaływania na środowisko, w której wykonuje się analizy wpływu przedsięwzięcia na środowisko i określa działania minimalizujące ujemne skutki realizacji i eksploatacji inwestycji.

Właściwe przygotowanie inwestycji polega na przyjęciu rozwiązań równoważących negatywne skutki oddziaływania inwestycji drogowej z działaniami na rzecz ochrony środowiska, w tym zdrowie i życie człowieka, do których należą m. in.:

- 1) ekrany ograniczające hałas komunikacyjny,
- 2) rozwiązania z zakresu odprowadzenia wód deszczowych, otwarte rowy przydrożne, szczelne i otwarte zbiorniki o funkcji retencyjnej, mające na celu ochronę gleby oraz wód powierzchniowych i podziemnych,
- 3) odpowiednio przystosowane przejścia dla zwierząt wraz z zielenią naprowadzającą i wygrodzone szlaki dla płazów,
- 4) nasadzenia zieleni o funkcji ochronnej, krajobrazowej, biocenotycznej oraz estetycznej, bezpośrednio wpływające na stan krajobrazu oraz jakość powietrza i gleby,
- 5) badania archeologiczne poprzedzające przygotowanie inwestycji w ramach ochrony środowiska kulturowego.

7.1.2. Hałas

Podstawą oceny stanu akustycznego środowiska są dopuszczalne poziomy hałasu określone w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (t. j. Dz. U. z 2014 r. poz. 112).

Istotnym źródłem zagrożenia środowiska jest hałas komunikacyjny (drogowy, kolejowy, lotniczy) oraz hałas przemysłowy (instalacyjny). Zagrożeń dla ludzi upatruje się w niewystarczającej separacji terenów chronionych i wrażliwych na hałas od szlaków komunikacyjnych o najwyższych natężeniach ruchu, zakładów i terenów przemysłowych, a także braku działań chroniących i minimalizujących negatywne oddziaływanie na klimat akustyczny.

Poziom hałasu szkodliwy dla człowieka:

- 1) natężenie dźwięku między 35-70 dB – negatywny wpływ na układ nerwowy, zmęczenie, rozdrażnienie, obniżona wydajność pracy,
- 2) natężenie dźwięku powyżej 85 dB – uszkodzenie słuchu, zaburzenie układu nerwowego, układu krążenia, zmysłu równowagi,
- 3) natężenie dźwięku 130-150 dB – mogą wystąpić drgania niektórych organów wewnętrznych powodujących trwale schorzenia (choroba wibracyjna zwana chorobą „zimnych rąk”),
- 4) natężenie dźwięku powyżej 150 dB i przebywanie w tym hałasie, przez co najmniej 5 minut powoduje mdłości, zaburzenia równowagi, paraliż funkcjonowania organizmu.

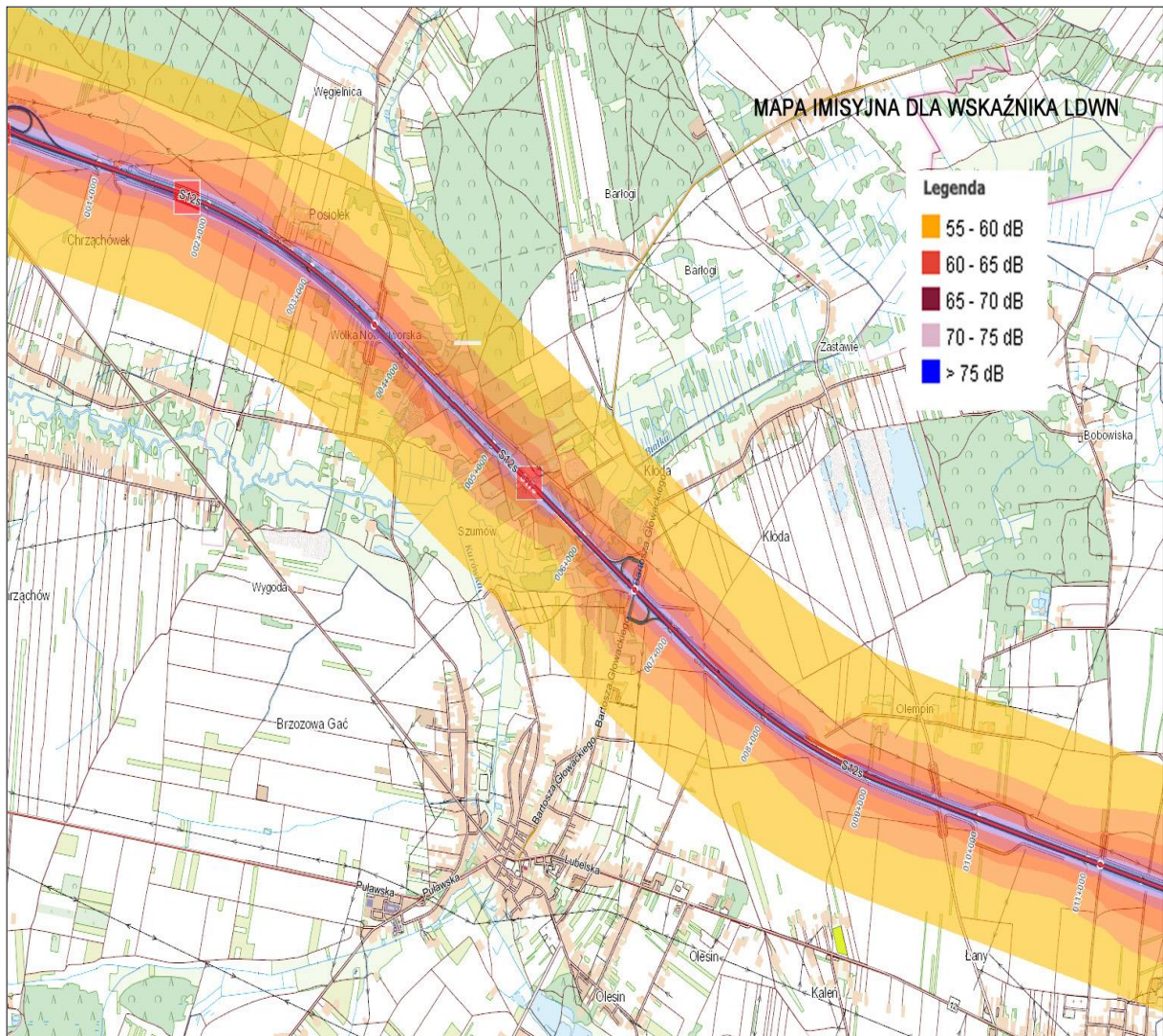
1) Hałas komunikacyjny

Klimat akustyczny w gminie kształtuje głównie komunikacja drogowa – droga ekspresowa S12/S17, ruch tranzytowy pojazdów ciężarowych i osobowych na ul. Głowackiego w Kurowie oraz droga wojewódzka nr 874 przebiegająca przez miejscowości Kurów, Olesin i Płonki. W sąsiedztwie komunikacji kolejowej - szlak E-20 relacji Lublin – Klementowice – Puławy - nie stwierdzono przekroczeń normatywnych poziomów hałasu.

Największe uciążliwości akustyczne mogą być odczuwane w pasie do około 800 metrów po obu stronach drogi ekspresowej S12/S17, przy czym najbardziej narażone na negatywne skutki tych oddziaływań są zabudowania położone w pierwszej linii od drogi, w szczególności tereny przeznaczone na pobyt stały ludzi.

Zabudowa ta stanowi jednocześnie ekrany akustyczne dla zabudowań położonych w głębszych liniach zabudowy. Hałas emitowany na drogach powiatowych i gminnych stanowi znacznie mniejszą uciążliwość akustyczną.

Rys. 7. Mapa imisyjna wskaźnika LDWN
opracowanie własne

źródło: https://mapy.geoportal.gov.pl/imap/Imgp_2.html

Wartości przedstawione na powyższej Mapie imisji, stanowią dane prognozowane na rok 2015. Według wstępnych zamierzeń Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad Oddział w Lublinie, opracowanie dokładnych map rzeczywistej imisji hałasu wzdłuż dróg krajowych o najwyższych natężeniach ruchu, powinno zostać sporządzone do połowy 2022 r.

2) Hałas przemysłowy

Hałas przemysłowy wywołany jest technologicznymi procesami obróbki i przetwórstwa.

Natężenie hałasu przemysłowego ulega zmianom dzięki postępowi techniki i stosowanych coraz mniej uciążliwych technologii. Istniejące na terenie gminy rozproszone, niewielkie zakłady oraz jednostki usługowe i przemysłowe stanowią lokalne uciążliwości akustyczne.

7.1.3. Odpady

Składowanie odpadów może negatywnie oddziaływać na poszczególne komponenty środowiska przyrodniczego prowadząc do pogorszenia lub degradacji stanu flory i fauny lub wpływając niekorzystnie na stan zdrowia ludzi.

W szczególności dzikie składowiska odpadów będące miejscami niekontrolowanego deponowania odpadów o różnym charakterze (najczęściej odpady komunalne, rolnicze oraz gruz) mogą prowadzić do zaburzeń chemizmu wód powierzchniowych i podziemnych,

zanieczyszczeń gleby, powstawania odorów, zakłóceń w odbiorze krajobrazu, wpływając tym samym na stan flory i fauny oraz stan zdrowia ludzi. Minimalizowanie ewentualnych szkód wynikających z wytwarzania i składowania odpadów następuje dzięki racjonalnej gospodarce odpadami.

Na terenie gminy Kurów funkcjonuje składowisko odpadów w miejscowości Szumów. Gospodarowanie odpadami komunalnymi na terenie gminy funkcjonuje na podstawie przyjętych rozwiązań organizacyjnych oraz technicznych, zgodnie z Regulaminem utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Kurów, stanowiącym akt prawa miejscowego, obowiązującym wszystkich mieszkańców, zarówno nieruchomości zamieszkałych jak i niezamieszkałych.

7.1.4. Promieniowanie elektromagnetyczne

Wpływ pola elektromagnetycznego na człowieka i środowisko uzależniony jest od wysokości natężenia (lub gęstości mocy) oraz częstotliwości drgań. Wartość poziomów dopuszczalnych jest określana w pasmach częstotliwości. Wartości dopuszczalnych poziomów są podane w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzania dotrzymania tych poziomów (Dz. U. Nr 192, poz. 1883).

Dopuszczalne poziomy pól elektromagnetycznych dla miejsc dostępnych dla ludności

Wielkość fizyczna Zakres częstotliwości promieniowania		Składowa elektryczna	Składowa magnetyczna	Gęstość mocy
Lp.	1	2	3	4
1	0 Hz	10 kV/m	2500 A/m	-
2	od 0 Hz do 0,5 Hz	-	2500 A/m	-
3	od 0,5 Hz do 50 Hz	10 kV/m	60 A/m	-
4	od 0,05k Hz do 1 kHz	-	3/f A/m	-
5	od 0,001 MHz do 3 MHz	20 V/m	3 A/m	-
6	od 3 MHz do 300 MHz	7 V/m	-	-
7	od 300 MHz do 300 GHz	7 V/m	-	0,1 W/m ²

Dopuszczalne poziomy pól elektromagnetycznych dla terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową

Wielkość fizyczna Zakres częstotliwości promieniowania		Składowa elektryczna	Składowa magnetyczna	Gęstość mocy
Lp.	1	2	3	4
1	50 Hz	1 kV/m	60 A/m	-

Źródła oraz zakresy częstotliwości emitowanych pól elektromagnetycznych

Opis pola magnetycznego	Przedział częstotliwości	Długość fali	Źródła oraz okoliczności występowania pól
Stałe pola elektryczne i magnetyczne	0	-	Silniki elektryczne, elektroliza i przemysł
Pola sieciowe	50 lub 60 Hz	6000 lub 5000 km	Elektroenergetyka, oświetlenie, ogrzewanie, silniki, urządzenia zasilane z sieci i przemysł
Pola bardzo niskich częstotliwości	0,1 - 1,0 kHz	300 - 3000 km	Urządzenia przemysłowe
Pola niskich częstotliwości	1 - 100 kHz	3 - 300 km	Urządzenia przemysłowe
Fale radiowe	0,1-300 MHz	1-3000 m	Radiofonia (fale długie, średnie, krótkie i UKF), radiotelefony, urządzenia medyczne
Mikrofale	0,3 - 300 GHz	1-1000 mm	Radiolokacja, radionawigacja, telefonia komórkowa, urządzenia medyczne, domowe oraz przemysłowe

W środowisku w wyniku postępu cywilizacyjnego następuje wzrost promieniowania elektromagnetycznego niejonizującego. Wzrasta emisja pól elektromagnetycznych co jest przede wszystkim spowodowane rozwojem telefonii komórkowej oraz rozbudową linii i stacji elektroenergetycznych o napięciu znamionowym równym lub wyższym niż 110 kV.

Na terenie gminy Kurów poza źródłami niskich częstotliwości występują także sztuczne źródła emisji pól elektromagnetycznych w postaci:

- 1) linii elektroenergetycznej najwyższego napięcia 400kV,
- 2) linii elektroenergetycznej najwyższego napięcia 220 kV,
- 3) linii elektroenergetycznej wysokiego napięcia 110 kV,
- 4) stacji transformatorowo-rozdzielczych,
- 5) stacji bazowych telefonii k o m ó r k o w e j .

Na terenie gminy Kurów nie są prowadzone badania z zakresu monitoringu elektromagnetycznego, które przeprowadza się dla terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową oraz miejsc dostępnych dla ludności.

7.1.5. Zakłady dużego i zwiększonego ryzyka wystąpienia poważnych awarii

Do źródeł zdarzeń o znamionach poważnej awarii należą:

- 1) procesy przemysłowe i magazynowe substancji w zakładach mogących być potencjalnym źródłem poważnej awarii, w tym:
  - a) w zakładach o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej,
  - b) w zakładach o zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej,
  - c) w zakładach pozostałych – zakładach, których działalność może spowodować poważną awarię, spełniającą kryteria dla awarii określonych rozporządzeniem ministra Środowiska z dnia 30 grudnia 2002 r. w sprawie poważnych awarii objętych obowiązkiem zgłoszenia do Głównego Inspektora Ochrony Środowiska (Dz. U. z 2003 r. Nr 5, poz. 58),
- 2) procesy przemysłowe i magazynowanie substancji niebezpiecznych w zakładach nienależących do ww. grupy,
- 3) wypadki w transporcie materiałów niebezpiecznych.

Na terenie gminy Kurów nie występują zakłady dużego i zwiększonego ryzyka wystąpienia poważnych awarii. Potencjalnymi zagrożeniami dla środowiska przyrodniczego i człowieka na terenie gminy mogą być zagrożenia związane z transportem materiałów niebezpiecznych drogą ekspresową S12/S17 oraz drogą wojewódzką Nr 874. Wycieki substancji niebezpiecznych, pożary lub wybuchy mogą nastąpić na szlakach komunikacyjnych jako następstwo nieprzewidzianych wydarzeń np awarii lub wypadków. Do potencjalnych źródeł zagrożenia wystąpienia poważnej awarii przemysłowej należą stacje benzynowe. Mogą wystąpić również potencjalne sytuacje awaryjne w związku z eksploatacją gazu.

V. ŚRODOWISKO KULTUROWE

1. ANALIZA HISTORYCZNA OBSZARU

Topografia, sieć drożna i osadnicza

Obszar gminy Kurów położony jest na pograniczu dwóch krain fizjograficznych: Płaskowyż Nałęczowski oraz Równiny Lubartowskiej stanowiącej część Pasa Wielkich Dolin. Płaskowyż Nałęczowski występujący w południowej części gminy to najdalej wysunięta ku północnemu zachodowi część Wyżyny Lubelskiej.

Od północy ogranicza go lessowa krawędź wznosząca się miejscami 30 m nad podłoże. Tworzy ona silnie pofałdowany obszar z dużą ilością wąwozów lessowych. Fragment południowej części gminy wchodzi w skład Kazimierzowskiego Parku Krajobrazowego. W południowej części gminy położone są wsie Płonki, Buchałowice i Klementowice o rozproszonej zabudowie (poza pasmami zabudowy przy głównych szlakach komunikacyjnych). Na gruntach wsi Buchałowice i Klementowice występują niewielkie kompleksy leśne mieszane. Równinę Lubartowską obejmującą północną część gminy stanowi lekko falista, częściowo zalesiona nizinna morenowa rozcięta dolinami rzeki Kurówki i jej dopływów Syrocanki (Bielkowej) i Garbówki. Doliny rzeczne są szerokie i podmokłe. W północnej części gminy występuje zwarty obszar leśny o strukturze mieszanej zwany „Kozí Bór”, a w jego pobliżu występują mniejsze kompleksy leśne, również mieszane. Wśród leśnych obszarów położone są

wsie: Bronisławka, Choszczów, Dęba, Wólka Nowodworska, Barłogi, Łakoć, Zastawie, Kłoda, Szumów i Marianka charakteryzujące się zwartą zabudową ulicową. Kurów – siedziba Wójta gminy – położony jest przy dawnym szlaku handlowym, centralnie w stosunku do obszaru gminy. Tutaj zbiegają się drogi S12 relacji granica państwa – Głogów – Dorohusk – granica państwa (w kategorii ekspresowej na odcinku od Dorohuska do Kurowa) oraz S17 relacji Warszawa – Hrebenne – granica państwa (w kategorii ekspresowej). Przez południową część gminy przebiega linia kolejowa relacji Warszawa – Dęblin – Lublin – Dorohusk ze stacją w Klementowicach. Przynależności administracyjne (świeckie i kościelne) Opracowano w oparciu o „Studium historyczno-urbanistyczne Kurowa” autorstwa mgr Jadwigi Teodorowicz- Czerepińskiej. Obszar gminy Kurów leżał na pograniczu historycznych dzielnic Małopolski i Mazowsza, a po wykształceniu się podziałów administracyjnych od XII wieku należał do województwa sandomierskiego w dzielnicy małopolskiej, w latach 1456 – 1465 pełniąc w niej rolę powiatu sądowego. W roku 1474 powstaje województwo lubelskie, a w ramach tego województwa Kurów należał do powiatu lubelskiego aż do roku 1795. Po III rozbiórce Polski Kurów znalazł się na terenie Galicji Zachodniej w zaborze austriackim, przejściowo w cyrkule józefowskim, a po reformie w 1803 r. ponownie wrócił pod administrację lubelską.

W dobie Księstwa Warszawskiego w latach 1809-15 wprowadzono na wzór francuski podstawowe ogniwo administracyjne, jakim była gmina. Miasta i gminy określone zostały jako podmioty prawa publicznego niezależne od jakichkolwiek form właścicielskich. W Kurowie powstaje gmina wiejska, ale jednocześnie istnieje magistrat miasta.

W okresie Królestwa Polskiego Kurów należał do obwodu lubelskiego w województwie lubelskim.. Po powstaniu listopadowym władze carskie dążąc do likwidacji odrębności Królestwa Polskiego zmieniły nazwy województw na gubernie, zatem Kurów znalazł się w guberni lubelskiej. Dopiero w 1866 r., po powstaniu styczniowym nastąpiła reorganizacja zmierzająca do rusyfikacji i zjednoczenia ziem Królestwa z Rosją. Gubernia lubelska została podzielona na 10 powiatów. Puławy (Nowa Aleksandria) stały się siedzibą powiatu, do którego wszedł jako osada Kurów pozbawiony od 1870 r. praw miejskich.

W 1915 r. wojska państw centralnych wyparły Rosjan, tworząc w Lublinie generał-gubernatorstwo austriackie. Nie naruszono jednak podziału na powiaty. Po 1918 roku Kurów pełni rolę siedziby gminy w powiecie puławskim.

W okresie okupacji hitlerowskiej dawne województwo lubelskie stanowiło dystrykt z podziałem na powiaty.

Po wojnie zachowano dotychczasowy podział administracyjny, dopiero w roku 1975 wprowadzono dwustopniową organizację władz z likwidacją powiatów. Gmina Kurów pozostała w województwie lubelskim z siedzibą władz gminnych w Kurowie.

W Kurowie od początku istniała parafia przy kościele św. Idziego, posiadająca od XV w. kościół filialny w Klementowicach. Parafia ta podlegała dekanatowi kazimierskiemu, początkowo w archidiecezji krakowskiej, a od początków XIX wieku w diecezji lubelskiej.

1.3. Rys historyczny

W opracowaniu wykorzystano następujące publikacje: „Studium historyczno – urbanistyczne Kurowa” autorstwa mgr Jadwigi Czerepińskiej, „Dzieje Lubelszczyzny – słownik historyczno-geograficzny województwa lubelskiego w średniowieczu” Stanisława Kurasia, „Kurów od początku XVIII do połowy XX wieku” Krzysztofa Andrzeja Boreczka, „Dokument lokacyjny miasta Kurowa z 1442 roku” Józefa Kusa.

Pierwsza wzmianka o Kurowie znajduje się w dokumencie wydanym 20-go stycznia 1185 roku przez księcia mazowieckiego Leszka. Mówi ona o istnieniu w Kurowie kościoła pod wezwaniem św. Idziego. W księgach grodzkich i ziemskich z XVI i XVII w. występują zapisy dotyczące zamku, który może być zidentyfikowany z zamkiem kurowskim zbudowanym ok. roku 1300 w ziemi sandomierskiej przez ludzi

Jana Muskaty biskupa krakowskiego. Zamek, będący prawdopodobnie drewnianą siedzibą obronną mógł być zlokalizowany w miejscu obecnego zespołu pałacowo-parkowego.

W roku 1418 biskup Wojciech Jastrzębiec nadał akt erekcyjny parafii w Klementowicach.

W końcu XIV wieku Klemens herbu Szreniawa, kasztelan sądecki założył nazwane od swego imienia Klementowice. Syn Klemensa Piotr, kasztelan sądecki i lubelski, występował już jako Kurowski, bądź „z Kurowa”. Jemu to zawdzięcza Kurów swój największy rozwój.

W 1442 roku Piotr Kurowski, kasztelan sądecki i lubelski wystawił w Bochothnicy dokument lokacyjny Kurowa na prawie magdeburskim. Poprzednio Kurów był miastem na prawie polskim. Nadał również Kurowowi herb: biały kur ze złotymi szponami i dziobem na czerwonym tle. Przywilej lokacyjny w znacznym stopniu przyczynił się do rozwoju społeczno-gospodarczego Kurowa, czego przykładem jest powstanie dość prężnego rzemiosła o profilu szewskim, bednarskim, krawieckim i kowalskim. Proces lokacji miasta kończył dokument sporządzony przez Piotra Kurowskiego w 1452 r., mówiący o kościele z plebanem w stopniu prepozyta i czterema kapelanami.

W latach 1456 – 1465 funkcjonował powiat kurowski, którego granice pokrywały się z zasięgiem dóbr Piotra Kurowskiego obejmujących: miasto Kurów i wsie: Bochothnicę, Klementowice, Stok, Brzozową Gać, Wołę Wielicką i Wielkie i tworzących klucz kurowski.

W 1464 roku klucz kurowski drogą dziedziczną i na mocy zrzeczeń spadkowych przechodzi w ręce rodziny Zbąskich na okres przeszło dwóch stuleci. Jeden z kolejnych dziedziców Kurowa – Abraham Zbąski w 1553 roku wprowadza nabożeństwo ewangelickie zamieniając na przeciąg niespełna 40 lat drewniany podówczas kościół na zbór. Pod patronatem Abrahama Zbąskiego następuje dalszy rozwój rękodzielnictwa, w tym jako specyficzne dla Kurowa kuśnierstwo i szewstwo.

Na początku XVII wieku miasto liczyło 250 domów i 1300 mieszkańców. W 1668 roku ostatni z rodu Zbąskich – Jan nadał Żydom przywilej zrównujący ich w prawach z ludnością polską. Trudno jest określić, kiedy Żydzi osiedlili się w Kurowie – w XVI wieku tworzyli kolonię, w XVII byli już dobrze zorganizowani, a charakter murowanej, masywnej synagogi wskazywał na jej szesnastowieczne pochodzenie.

W XVI i XVII wieku Kurów jako miasto prywatne był jednym z najgęściej zaludnionych, jednak do końca XVII wieku następuje (jak na całej Lubelszczyźnie) spadek ilości mieszkańców na skutek przemarszów wojsk i epidemii.

W latach 1692 – 1698 jako właścicielka dóbr kurowskich występuje królowa Maria Kazimiera Sobieska.

W 1700 roku majątność kurowska przechodzi w ręce Stanisława Antoniego Szczuki – podkanclerzego Wielkiego Księstwa Litewskiego. Po jego śmierci majątkiem zarządzała żona Konstancja Maria z Potockich. W początku XVII wieku wystawiono nową dzwonnice i ogrodzenie przy kościele parafialnym, wyremontowano szpital i odnowiono synagogę.

W 1742 roku dobra kurowskie przechodzą w ręce rodu Potockich poprzez ślub Eustachego Potockiego z jedyną spadkobierczynią Szczuków i Kątskich. Największy rozkwit Kurowa przypada na przełom XVIII i XIX wieku, kiedy właścicielem Kurowa był Ignacy Potocki – marszałek wielki litewski, współtwórca Konstytucji 3 Maja. Nastąpił rozwój rzemiosła zorganizowanego w cechy.

W 1770 roku właścicielem dóbr kurowskich zostaje Ignacy Roman Potocki.

Od lat siedemdziesiątych XVIII wieku nastąpiły zmiany wokół kościoła parafialnego, związane z działalnością proboszcza kanonika kamienieckiego ks. Grzegorza Piramowicza, który na gruntach zakupionych od mieszczan po wschodniej stronie kościoła stworzył pokaźny folwark z plebanią, a następnie wybudował wikariat pełniący wówczas funkcję domu mieszkalnego dla wikariuszy, szpitala dla ubogich oraz siedziby szkoły elementarnej.

Sieć takich szkół na terenie klucza kurowskiego ufundował Ignacy Potocki. Ks. Grzegorz Piramowicz i Ignacy Potocki działali w ramach Komisji Edukacji Narodowej.

W tym okresie powstała nowa siedziba właściciela Kurowa za sprawą brata Ignacego, Stanisława Kostki Potockiego, który zaprojektował zespół budowli w obrębie parku nazwanego od imienia jego żony Aleksandry Olesinem.

Od roku 1795 do 1809, po upadku Rzeczypospolitej Szlacheckiej Kurów znalazł się pod zaborem austriackim. Ignacy Potocki jako działacz Sejmu Czteroletniego wywieziony został na zesłanie, a po powrocie zmuszony był do wyprzedania dóbr.

W 1806 roku miasto z pałacem kupił Antoni Kuczyński. W roku 1810 Galicję Zachodnią, a w niej Kurów przyłączono do Księstwa Warszawskiego. Po Kongresie Wiedeńskim Lubelszczyzna weszła w skład Królestwa Polskiego.

W latach 1826 – 1850 drogą dziedziczenia i koligacji małżeńskich właścicielką Kurowa została Barbara z Moraczewskich Zbyszewska. Był tu wówczas największy na Lubelszczyźnie ośrodek kuśnierstwa. Miasto liczyło 2000 osób, z czego połowę stanowili Żydzi.

W czasie powstania listopadowego w marcu roku 1831 pod Kurowem wojsko polskie pod dowództwem gen. Dwernickiego stoczyło zwycięską bitwę z wojskami rosyjskimi.

Od lipca 1831 roku rozpoczęła się okupacja rosyjska. W związku z wytyczeniem nowego odcinka traktu Warszawskiego (na Ryki i Garwolin) Kurów stał się ważną stacją pocztową. W 1837 roku przy szkole elementarnej utworzona została szkoła rzemieślnicza niedzielna. W czasie powstania styczniowego w Kurowie stacjonowały wojska rosyjskie.

W roku 1866 odjęto grunty majątkowi parafialnemu oraz na mocy ukazu o uwłaszczeniu miast własność gruntów przeszła na mieszczan, a miasto uzyskało status „narodowego”, co oznaczało ustanie prywatnego prawa własności dziedzica do miasta, a także do części dóbr ziemskich uwłaszczonych na rzecz chłopów. Pozostałe dobra przeszły w ręce Waleriana Baczyńskiego.

W 1870 roku, w ramach restrykcji za udział w Powstaniu Styczniowym, miasto Kurów traci prawa miejskie i zostaje przekształcone w osadę – gminę wiejską, przy czym w skład gminy wchodzi: Barłogi, Łąkoć, Brzozowa Gać, Chaszczów, Chrzążówek, Wólka, Olesin, Paluchy, Podbórz, Sielce, Płonki i Szumów.

W 1889 roku otwarto kolej nadwiślańską z przystankiem w Klementowicach. Koniec XIX wieku to czas ruchów społecznych, politycznych i wyzwolenczych. W Kurowie powstają partie SDKPiL, PZL i PPS. Na początku XX wieku powstają organizacje parapolityczne jak Światło, Macierz Szkolna, Towarzystwo Straży Ogniowej, Kasa Oszczędnościowa, filia Okręgowego Towarzystwa Rodzinnego.

Od 1914 do 1946 r. niewłaszczona dobra kurowskie pozostają w rękach rodziny Teodorowiczów Orsetti. Podczas I wojny światowej do lipca 1915 roku Kurów był pod okupacją rosyjską. Stacjonowanie wojsk rosyjskich przyczyniło się do spustoszenia miasteczka. W dniach 1÷3 sierpnia 1915 roku k. Kurowa miała miejsce wielka bitwa między wojskami rosyjskimi, a niemiecko-austriackimi. Pozostałością po niej jest cmentarz żołnierzy austriackich z neoromańską kaplicą w Olesinie. Do chwili wyzwolenia Kurów pozostawał pod okupacją austriacką.

Po odzyskaniu niepodległości w roku 1918 Kurów ponownie uzyskał status miasta i zorganizowano tu administrację samorządową. Pomimo, że podczas okupacji i działań wojennych ludność Kurowa zmniejszyła się do około 1500 osób, nastąpił rozwój gospodarczy miasta w oparciu o funkcjonujące na jego terenie rzemiosło.

Od 1922 roku rozpoczęło działalność stowarzyszenie „Snop”, które zorganizowało sieć sklepów spożywczo-przemysłowych w Kurowie i na terenie gminy.

W 1926 roku utworzono Spółdzielnię Mleczarską, przekształconą w roku 1938 w Okręgową Spółdzielnię Mleczarską w Kurowie obejmującą swym zasięgiem gminy: Kurów, Żyrzyn i Celejów (w skład której wchodziły wówczas Klementowice).

W latach trzydziestych XX wieku funkcjonowała gorzelnia w majątku Orsettich, tartak Kompoltowicza i młyn Holcmana i Spółki. W 1928 roku uruchomiono elektrownię, co pozwoliło zelektryfikować Kurów i położone w pobliżu miejscowości. W 1937 r. oddano do użytku budynek rzeźni gminnej. Ponadto funkcjonowały piekarnie, kaszarnie, olejarnie i mydlarnie. Jednakże najwięcej było zakładów kuśnierskich i szewskich oraz garbarni.

Początek II wojny światowej i okupacja niemiecka to dramatyczny okres w historii gminy. W 1939 roku krótko stacjonował tu Sztab Brygady Pancerno-Motorowej. W dniach 8 i 11 września nastąpiło tragiczne w skutkach bombardowanie Kurowa i Brzozowej Gaci przez lotnictwo niemieckie. Kurów spłonął prawie doszczętnie. W dniu 15 września 1939 roku do Klementowic i Kurowa wkroczyły wojska niemieckie. W czasie okupacji działalność prowadziła AK i BCh, powodując akcje odwetowe. W okresie powojennym zlikwidowano samorząd gminny, wprowadzając gminną radę narodową, a następnie w roku 1954 gromadzką radę narodową. Na terenie gminy Kurów funkcjonowały wówczas Gromada Kurów i Gromada Klementowice. W 1973 roku wprowadzono gminę jako podstawową jednostkę terytorialną kraju z gminnymi radami narodowymi, a w roku 1990 przywrócono samorząd gminny.

Po wojnie stopniowo wznawiały działalność prywatne zakłady produkcyjne i usługowe. Wznowiła działalność Okręgowa Spółdzielnia Mleczarska, która w latach sześćdziesiątych przeniosła swą siedzibę do Olesina. Ponadto w latach pięćdziesiątych powstał Zakład Przetwórstwa Owocowo-Warzywnego „Ogrodnik”, Państwowy Ośrodek Maszynowy, Gminna Spółdzielnia Samopomoc Chłopska (na bazie mienia stowarzyszenia „Snop”) oraz w Brzozowej Gaci Rolnicza Spółdzielnia Produkcyjna. Kontynuowane są dominujące od dziesiątków lat rodzaje wytwórczości: garbarstwo, kuśnierstwo i szewstwo. Powstały Zakłady Futrzarskie, Spółdzielnia Pracy Kuśnierskiej, Spółdzielnia Pracy Szewców i Cholewkarzy. Na początku lat sześćdziesiątych zaczął funkcjonować Gminny Ośrodek Kultury w Kurowie. Działa także Gminna Biblioteka Publiczna z filią w Klementowicach. Społeczny ruch kulturalny skupia się wokół Kurowskiego Stowarzyszenia Regionalnego.

2. DANE O ZASOBACH ZABYTKOWYCH

2.1. Architektura sakralna

Na terenie gminy istnieją 2 historyczne zespoły kościelne rzymsko -katolickie: w Kurowie i w Klementowicach.

ZESPÓŁ KOŚCIELNY W KUROWIE

Kościół pod wezwaniem Narodzenia Najświętszej Marii Panny i św. Michała Archanioła wzniesiony przez Piotra Kurowskiego (prezbiterium i zakrystia murowana, nawa drewniana na podmurówce) jest przykładem późnorenesansowego kościoła trzynawowego, który został rozbudowany w poł. XIV i w XVII w. przez rodzinę Zbąskich. Nawy boczne dobudowano w XVIII w. i w tej formie kościół przetrwał do obecnych czasów. W pocz. XVII wieku wystawiono dzwonnice i ogrodzenie kościelne. We wnętrzu kościoła znajduje się nagrobek Stanisława Zbąskiego (ur. 1540 r. – zm. 1585 r.).

W końcu XVIII wieku przy kościele parafialnym wzniesiona została plebania w stylu klasycystycznym wg projektu Stanisława Kostki Potockiego. Budowę obiektu nadzorowali znani architekci – Stanisław Zawadzki i Piotr Aigner. Powstanie plebanii łączy się z działalnością ks. Grzegorza Piramowicza.

ZESPÓŁ KOŚCIELNY W KLEMENTOWICACH

Parafia erygowana w roku 1418. Obecny, trzeci z kolei na tym miejscu kościół pod wezwaniem św. Klemensa i św. Małgorzaty, został zbudowany w latach 1914-1927 wg projektu inż. arch. W. Łaskiewiczza na powstałych w 1914 r. fundamentach cerkwi. Kościół stanowi cenny przykład budownictwa neogotyckiego, w swoim wnętrzu mieści 3 drewniane ołtarze polichromowane z poprzedniej świątyni oraz ambonę i chrzcielnicę projektu Tylmana z Gameren. Kościół jest czynny, w dobrym stanie.

KAPLICZKI

Ważnym elementem krajobrazu kulturowego są kapliczki i krzyże przydrożne o wielkiej różnorodności form, stawiane często u wylotu i na rozstajach dróg. Kilka z nich, zlokalizowanych w Kurowie figuruje w centralnej ewidencji dóbr kultury: kapliczka słupowa w zespole kościelnym, kapliczka przy ul. Lubelskiej i figura św. Jana Nepomucena. Ponadto na uwagę zasługują murowane kapliczki w Małej Kłodzie, Choszczowie, Bronisławce, Klementowicach, Buchałowicach i Płonkach. Kapliczki są w dobrym stanie, jednak wiele z nich, szczególnie posiadających w tle budynki wymaga obsadzenia zielenią. W gorszym stanie są drewniane krzyże, z których wiele wymaga zabezpieczenia.

2.2. Obiekty użyteczności publicznej i architektura przemysłowa

BUDYNEK DAWNEJ SZKOŁY PIRAMOWICZA /WIKARIAT/ W KUROWIE

Budynek murowany, parterowy, wzniesiony w stylu klasycystycznym, o prostych, rozczłonkowanych pilastrami elewacjach i wysokim łamanym dachu. Obiekt zaczął służyć użytkownikom w roku 1783, pełniąc funkcję domu mieszkalnego dla księży wikariuszy, szpitala dla ubogich oraz siedziby szkoły elementarnej. Ufundował ją ówczesny właściciel Kurowa Ignacy Potocki. Szkoła związana była z działalnością ks. Grzegorza Piramowicza.

W 1837 roku przy szkole elementarnej utworzona została szkoła rzemieślnicza niedzielna. Obiekt zniszczony pożarem w 1939 roku, odbudowany i nadbudowany do II kondygnacji w latach 1953-1958. Obecnie apteka i dom mieszkalny przy ul. I Armii WP.

Ksiądz Grzegorz Piramowicz i Ignacy Potocki działali w ramach Komisji Edukacji Narodowej i na terenie klucza kurowskiego rozwinęli sieć szkół elementarnych. Niestety drewniane obiekty szkolne z tamtego okresu nie zachowały się do dnia dzisiejszego.

SZKOŁY WIEJSKIE

Na terenie gminy Kurów zachowały się trzy budynki szkolne drewniane z I poł. XX wieku: szkoły w Kłodzie i Dębie, które pełnią do dzisiaj swoją funkcję oraz szkoła w Klementowicach, obecnie przedszkole.

ŁAŻNIA ŻYDOWSKA W KUROWIE

Budynek murowany z I poł. XIX wieku, obecnie dom przy ul. Warszawskiej 14, w dobrym stanie, przebudowany w roku 1954.

MAGISTRAT I SĄD W KUROWIE

Budynek murowany z 1912 roku, proj. arch. Korolew. Obecnie Urząd Gminy przy ul. Lubelskiej Nr 35, w dobrym stanie.

ZAJAZD POCZTOWY W KUROWIE

Budynek drewniany z końca XVIII wieku. Obecnie dom przy ul. Lubelskiej Nr 31, częściowo przebudowany, w złym stanie.

ZESPÓŁ DWORCOWY W KLEMENTOWICACH

W 1889 roku otwarto kolej nadwiślańską z przystankiem w Klementowicach. Zachowane obiekty wchodzące w skład zespołu stacji kolei nadwiślańskiej w większości powstały w latach 70. XIX wieku. Są to: Drewniany budynek stacji, murowano-drewniana ładownia z rampą i murowana piwnica. Budynek bagażowni powstał w latach 20. XX wieku. Obiekty są zaniedbane, wymagają odnowienia.

WIATRAK HOLENDERSKI W KLEMENTOWICACH

Obiekt murowano-drewniany, obecnie młyn elektryczny, Klementowice Nr 310.

CEGIELNIA W KLEMENTOWICACH

Obiekt położony przy północnej granicy parku podworskiego, obecnie nieczynny, niszczeje.

2.3. Zespoły pałacowo-parkowe i dworsko-parkowe

ZESPÓŁ PAŁACOWO-PARKOWY W OLESINIE

(na podstawie oprac. „Pałac w Kurowie-Olesinie” autorstwa mgr Jadwigi Czerepińskiej oraz katalogu zabytków architektury i budownictwa w Polsce wydane przez Ośrodek Dokumentacji Zabytków, Warszawa 1995 r.)

Zespół jest częścią wielkiego założenia ogrodowego Kurów-Olesin powstałego w II połowie XVIII wieku z inicjatywy braci Ignacego i Stanisława Kostki Potockich na terenie, który od XV wieku stanowił siedzibę rodu Kurowskich, a następnie Zbąskich.

Pałac kurowski, znajdujący się w zespole powstał dla Ignacego Potockiego, wzniesiony w latach 1768-1773 w stylu klasycystycznym. Nieco później wzniesiono szereg drewnianych budynków folwarcznych: oranżeria, figarnia, rządówka, lamus, kuchnia, stajnia z wozownią i chlewy.

Zespół parkowy w Olesinie powstał jako letnia rezydencja bez zaplecza gospodarczego dla Stanisława Kostki Potockiego i jego żony Aleksandry (stąd nazwa Olesin). Budowle parkowe projektowane przez Stanisława Kostkę Potockiego i arch. Chrystiana Piotra Aignera powstają w latach 1785-1803 w następującej kolejności: dom Stanisława Potockiego zwany „domem murowanym”, dom syna - Aleksandra Potockiego, dom Aleksandry Potockiej, oranżeria, wieżyczka i most gotycki, wazon klasycystyczny, domek dla lokai, świątynka Wezery i oficyna mieszkalna dla kucharza i ogrodnika.

Po 1800 roku park uzyskuje cechy założenia romantycznego.

W roku 1806, po licytacji dóbr Ignacego Potockiego pałac kurowski trafił w ręce Zbyszewskich, a po nabyciu przez nich Olesina (prawdopodobnie w roku 1832) nastąpiła integracja parku kurowskiego i parku olesińskiego. Od połowy XIX wieku następuje dewastacja budowli parku olesińskiego aż do całkowitego zaniku. Na przełomie XIX i XX wieku, kiedy zespół był własnością Iżyckich nastąpiła wymiana zabudowań folwarcznych na murowane. W 1922 roku pałac został rozbudowany o boczne parterowe aneksy, a część główna dostała pokrycie z blachy na miejsce gontu.

Po II wojnie pałac był użytkowany jako szkoła podstawowa, następnie przez Wojewódzki Ośrodek Doskonalenia Rolnictwa. Obecnie park i pałac pozostają bez użytkownika i popadają w ruinę.

ZESPÓŁ DWORSKO-PARKOWY W KLEMENTOWICACH

(na podst. ewidencji parku w Klementowicach wykonanej przez prof. dr. Dominika Fijałkowskiego i mgr inż. Alfreda Kasprzaka z UMCS w Lublinie).

W końcu XVIII wieku posiadłość Klementowice stanowi własność Ignacego Potockiego i prawdopodobnie w tym okresie powstał modrzewiowy dworek. Na początku XIX wieku Klementowice stanowią własność rodu Czartoryskich i w tym czasie dworek przeznaczony zostaje na stację aklimatyzacji roślin Instytutu Rolnego w Puławach. W połowie XIX wieku posiadłość przeszła w ręce rodziny Dembowskich. W dworku spędził dzieciństwo Edward Dembowski „Czerwony Kasztelanin”, organizator demonstracji religijno-politycznych w Krakowie w 1848 roku.

W ramach represji rząd carski upaństwowił posiadłość i przekazał w użytkowanie emerytowanemu generałowi carskiemu. Potomkowie generała przyjęli nazwisko Klementowiccy. Park, utrzymany w stylu angielskim i cała posiadłość uległy w tym czasie powolnej dewastacji, część gruntów została sprzedana. W roku 1935 zadłużoną posiadłość przejął Skarb Państwa, dając ją w administrację p. Skrzyckiemu, który z czasem zakupił posiadłość. W roku 1945 właściciel rozebrał dworek modrzewiowy, bramę i ogrodzenie. Do dziś istnieje jedynie murowana oficyna. Pozostałości zespołu dworsko-parkowego obecnie znajdują się w rękach prywatnych.

2.4. Cmentarze i Miejsca Pamięci Narodowej

CMENTARZ Z I WOJNY ŚWIATOWEJ W OLESINIE

Cmentarz położony przy drodze Kurów-Lublin jest miejscem spoczynku Żołnierzy austriackich poległych w czasie I wojny światowej. Zachowały się ślady mogił ziemnych i kilka nagrobków m. in. P. Bischoffa i R. Schrötera oraz murowana kaplica. Cmentarz stanowi przykład cmentarza wojskowego o prostym założeniu zbliżonym do prostokąta. Ogrodzony siatką, w dobrym stanie.

CMENTARZ ŻYDOWSKI W KUROWIE

Cmentarz żydowski położony przy ulicy Blich jest jedynym materialnym śladem istnienia w tym mieście bardzo niegdyś licznej grupy ludności żydowskiej. Kirkut przy ul. Blich założony został prawdopodobnie w XIX wieku. W roku 1897 było w Kurowie 4000 mieszkańców, w tym 2100 Żydów. Eksterminacja ludności żydowskiej w czasie okupacji niemieckiej pociągnęła za sobą likwidację kirkuta. Miejsce cmentarza trudne do zidentyfikowania w terenie, wymaga oznaczenia.

CMENTARZ PARAFIALNY W KUROWIE

Cmentarz parafialny rzymskokatolicki, wyznaczony w XVIII wieku, położony przy ul. I Armii Wojska Polskiego. Najstarsze nagrobki nie zachowały się do dnia dzisiejszego. Najstarszym obiektem na cmentarzu jest figura Matki Boskiej ufundowana przez szewca kurowskiego Mateusza Kaczmarzkiego w 1786 roku. Na uwagę zasługuje kaplica grobowa Baczyńskich. Cmentarz ogrodzony murem, obecnie czynny.

CMENTARZ PARAFIALNY W KLEMENTOWICACH

Cmentarz parafialny rzymskokatolicki położony w bezpośrednim sąsiedztwie zespołu kościelnego. Cmentarz położony częściowo na Łagodnym stoku, ogrodzony siatką, obecnie czynny.

MIEJSCA PAMIĘCI NARODOWEJ

Ze względu na położenie u zbiegu traktów komunikacyjnych ziemia kurowska była miejscem przemarszów wojsk i działań wojennych w różnych okresach historycznych. Jednakże upamiętniony został głównie okres II wojny światowej. W Łakoci wystawiono pomnik ku czci ofiar pacyfikacji. Na cmentarzu w Kurowie znajduje się pomnik żołnierzy AK, BCh, GL i AL., natomiast w Kurowie pomnik i krzyż poświęcone pamięci mieszkańców rozstrzelanych w 1944 roku. Bardziej odległe czasy upamiętnia głaz pamiątkowy ku czci Ignacego Potockiego oraz figura wystawiona na mogile powstańców z 1863 roku przy Nowym Rynku w Kurowie. Ponadto na zewnętrznych ścianach kościoła parafialnego w Kurowie wmurowane są tablice nagrobkowe ks. Grzegorza Piramowicza i jego matki oraz tablica poświęcona poległym mieszkańcom gminy Kurów w latach 1918-1920.

2.5. Układy zabudowy i obiekty mieszkalne

UKŁAD URBANISTYCZNY KUROWA

Historyczny układ zabudowy, zachowany do chwili obecnej w obszarze ograniczonym od zachodu rzeką Kurówką na odcinku ok. 400m. /od mostu przy młynie w stronę północną/, od północy ciągiem pieszym, ulicą Partyzantów, północnymi granicami terenów zabudowy przyległych do ul. Lubelskiej, ulicą Lubelską, od wschodu ograniczonym ulicą Piramowicza i ul. Ciasną, od południa ulicą Żabią, ulicą Nową i drogą dojazdową przy młynie, kształtował się w okresie od średniowiecza do końca XIX wieku. Zabytkowa część miasta jest ukształtowana wokół dwóch rynków, Starego i Nowego, zlokalizowanych po przeciwnych stronach arterii komunikacyjnej relacji Warszawa – Lublin.

W północnej części miasta w rejonie Nowego Rynku występuje prostopadła sieć ciągów ulicznych, tworząc regularny układ o dużych kwartałach obrzeżonych rozluźnioną zabudową parterową, najczęściej kalenicową.

UKŁAD WSI

Najczęściej występującym na terenie gminy typem wsi, szczególnie na obszarze będącym fragmentem Równiny Lubartowskiej, jest ulicówka lokalizowana po jednej lub po dwóch stronach drogi. Na obszarze należącym do Płaskowyżu Nałęczowskiego występują nieregularne układy wsi, dostosowane do urozmaiconej rzeźby terenu.

HISTORYCZNA ZABUDOWA MIESZKALNA

Na terenie gminy zachowały się liczne przykłady domów mieszkalnych z początku XX wieku. Największa ich liczba występuje w Kurowie, Brzozowej Gaci, Bronisławie i Dębie. Są to domy drewniane na planie prostokąta, ze stromym, często naczółkowym dachem. Nie figurują w centralnej ewidencji zabytków. Obecnie część z nich jest opuszczona na rzecz wybudowanych obok „nowoczesnych” murowanych budynków. Stan pozostałych nie jest zadowalający.

2.6. Zabytkowy drzewostan

Kurów posiada system połączeń poszczególnych zespołów zabudowy w postaci ciągów zieleni wysokiej – starych alei lipowych i kasztanowych. Biegają one na linii Kurów – Markuszów i prostopadle do niej w kierunku olesińskiego zespołu pałacowo-parkowego, a następnie od tego zespołu do Starego Rynku. Do tego ostatniego przylegają skupiska zieleni cmentarza parafialnego i zespołu kościelnego. Ten system ciągów zieleni powstał w dobie Oświecenia w końcu XIX wieku.

Na terenie gminy istnieją ponadto zabytkowe skupiska zieleni w obrębie zespołu dworsko-parkowego i zespołu kościelnego w Klementowicach.

3. ~~OBSZARY OBSERWACJI ARCHEOLOGICZNEJ~~

~~Opracowano na podstawie materiałów konserwatorskich Wojewódzkiego Oddziału Służb Ochrony Zabytków w Lublinie.~~

Obszar gminy Kurów obejmuje 6 arkuszy AZP: ~~72-78, 73-83, 74-77, 74-78, 75-77, 75-78~~. Zbadany jest teren całej gminy.

~~OBSZAR AZP 72-78:~~

~~W obszar AZP 72-78 wpisuje się jedynie niewielki fragment terenu w północnej części gminy w rejonie wsi Bronisławka. Znajduje się tam 1 stanowisko archeologiczne ze śladami osadnictwa z XVIII wieku.~~

~~OBSZAR AZP 73-83:~~

~~Obszar AZP 73-83 leży w północnej części gminy w rejonie Choszczowa, Marianki i Dęby. W obszarze tym nie stwierdza się wyraźnej koncentracji stanowisk. Są one rozproszone i po ich rozpoznaniu można stwierdzić, że w okresie przedpaństwowym występowała jedynie sporadyczna penetracja, a na dobę wczesnopiastowską przypada kilkanaście punktów osadniczych, które jednak nie wskazują na stałe osadnictwo. Ponad trzy czwarte punktów osadniczych datuje się na okres nowożytny. Stanowiska nie są zniszczone i nie wymagają interwencji konserwatorskiej.~~

~~OBSZAR AZP 74-77:~~

~~Obszar AZP 74-78 położony jest w centralnej części gminy w rejonie Kurowa, Kolonii Nowy Dwór i Wygody. Przeważa tu osadnictwo z okresu wczesnego średniowiecza. Reprezentowane jest osadnictwo kultury Łużyckiej i epoki brązu (południowo-wschodni rejon Kurowa). Okres wpływów rzymskich reprezentuje stanowisko w Wygodzie. Rozmieszczenie śladów osadniczych wskazuje, że osadnictwo rygorystycznie sytuowało się w dolinach cieków.~~

~~OBSZAR AZP 74-78:~~

~~Obszar AZP 74-78 położony jest również w centralnej części gminy w rejonie Kurowa, Szumowa, Kłody i Olesina. Występują tu ślady osadnictwa w rozciągłości czasowej od paleolitu po wczesne średniowiecze. Osadnictwo grupuje się na łagodnych stokach dolin rzek Kurówki i Bielkowej.~~

~~OBSZAR AZP 75-77:~~

~~Obszar AZP 75-77 leży w rejonie Klementowie i Kolonii Klementowice. Obszar ten, dobrze rozpoznany archeologicznie obejmuje północną krawędź płaskowyżu Nałęczowskiego, a położony jest w południowej części gminy. Osadnictwo prehistoryczne skupia się głównie w miejscowości Klementowice. Dominują stanowiska neolityczne i wczesnobrązowe.~~

~~OBSZAR AZP 75-78:~~

~~Obszar AZP 75-78 obejmuje rejon Płonek w południowej części gminy. Występują tu nieliczne ślady osadnictwa z okresu neolitu (kultura pucharów lejkowatych) i wczesnego średniowiecza.~~

3. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ

Zgodnie z art. 4 ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2022 r. poz. 840) do zadań samorządu lokalnego należy ochrona zabytków, zlokalizowanych na terenie gminy poprzez „zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie” oraz zapobieganie „zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków”.

Na terenie gminy Kurów występują następujące zabytki:

1) zabytki nieruchome wpisane do rejestru zabytków nieruchomych „A”,

- 2) zabytki nieruchome ujęte w gminnej ewidencji, nie wpisane do rejestru zabytków woj. lubelskiego – zgodnie z Zarządzeniem Nr 1/2017 Wójta Gminy Kurów z dnia 2 stycznia 2017 r. w sprawie przyjęcia Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Kurów,
- 3) zabytki archeologiczne, nie wpisane do rejestru zabytków woj. lubelskiego, ujęte w gminnej ewidencji zabytków.

Wójt Gminy Kurów sporządził Gminny Program Opieki Nad Zabytkami Gminy Kurów na lata 2017 – 2021, przyjęty Uchwałą Nr XX/191/2017 Rady Gminy Kurów z dnia 28 czerwca 2017 r., którego celem jest określenie zadań, jakie winny być realizowane, aby istotnie poprawić stan zachowania i utrzymania zasobu dziedzictwa kulturowego oraz krajobrazu kulturowego.

3.1. Wykaz zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków nieruchomych „A”

Zabytki wpisane na podstawie decyzji do rejestru zabytków prowadzonego przez wojewódzkiego konserwatora zabytków ujawnia się w księdze wieczystej danej nieruchomości. Ochronie podlega forma architektoniczna, funkcja obiektu, utrzymanie otoczenia obiektu zgodnie z historycznym zagospodarowaniem.

Miejscowość:	Obiekt:	Nr w rejestrze zabytków:
Klementowice	Kościół parafialny pw. św. Klemensa i Małgorzaty oraz dzwonnica, w granicach ogrodzenia kościelnego	A/931
Kurów	Kościół parafialny pw. Narodzenia NMP i św. Michała Archanioła z wyposażeniem wnętrza, dzwonnica, mur z bramkami, drzewostan w obrębie cmentarza kościelnego, plebania i budynek dawnej szkoły Grzegorza Piramowicza (ul. I Armii WP)	A/409
Kurów ul. Blich	Cmentarz żydowski, w granicach działki	A/1030
Olesin	Zespół pałacowo-parkowy: pałac, park z fragmentami małej architektury i głazami, układ wodny z groblami, ukształtowanie terenu, drzewostan, czterorzędowa aleja dojazdowa	A/789
Olesin	Cmentarz z I wojny światowej, w granicach ogrodzenia	A/1013

3.2. Wykaz zabytków nieruchomych ujętych w Gminnej Ewidencji Zabytków

Lp. (nr karty)	Nazwa zabytku	Miejscowość (obręb)	Adres / numer działki	Funkcja / czas powstania
17	Dworzec w zespole stacji kolejowej	Klementowice	061406_2.0008.1057/23	Dworzec - 1877 r.
18	Bagażownia w zespole stacji kolejowej	Klementowice	061406_2.0008.1057/23	Bagażownia - 1877 r.
19	Ładownia w zespole stacji kolejowej	Klementowice	061406_2.0008.1057/23	Ładownia - 1877 r.
20	Piwnice w zespole stacji kolejowej	Klementowice	061406_2.0008.1057/25	Piwnice - Lata 70 XIX w.
21	Dawna szkoła	Klementowice	061406_2.0008.485/4	1935 r.
22	Drewniany wiatrak – Holender	Klementowice	061406_2.0008.960/1	Młyn – nieczynny 1917 r.
23	Park po zespole parkowo - pałacowym	Klementowice	061406_2.0008.438/1, 1062, 450/1, 1063, 438/13, 438/12	Park - Początek XIX w.

24	Cmentarz przykościelny	Klementowice	061406-2.0008.692/2	Cmentarz - 1418 r.
25	Cmentarz parafialny	Klementowice	061406-2.0008.692/2	Cmentarz - Poł XIX w.
26	Stary cmentarz żydowski	Kurów	061406-2.0008.2882, 2883, 2884, 2885, 2886, 2887, 2888, 2789, 2790, 2791, 2792, 2793, 2794, 2795, 2796	Cmentarz - Druga połowa XVI w.
27	Cmentarz parafialny	Kurów	061406-2.0009.3688	Cmentarz - Poł XIX w.
28	Pomnik poświęcony więźniom zamku lubelskiego	Kurów	061406-2.0009.2858/1	Miejsce pamięci - 1965 r.
29	Kapliczka upamiętniająca bitwę z 03.03.1831 r.	Kurów	061406-2.0009.946	Kapliczka - Przed 1788 r.
30	Głaz pamiątkowy poświęcony Ignacemu Potockiemu	Kurów	061406-2.0009.2853/1	Miejsce pamięci - 1991 r.
31	Figura poświęcona ofiaram wojny 1939-1945	Kurów	061406-2.0009.2574	Miejsce pamięci – 1950 r.
32	Kapliczka słupowa	Kurów	061406-2.0009.2957	Kapliczka
33	Kapliczka słupowa	Kurów	061406-2.0009.1189/7	Kapliczka – 1916 r.
34	Kapliczka Św. Jana Nepomucena	Kurów	061406-2.0009.2448/2	Kapliczka
35	Dawna mykwa	Kurów	Ul. Warszawska 5,	dom mieszkalny Połowa XIX w.
36	Dawny magistrat	Kurów	Ul. Lubelska 35	Urząd Gminy 1912 r.
37	Dawny zajazd pocztowy	Kurów	Ul. lubelska 29	lokale usługowe
38	Dawny dom ludowy	Kłoda	Kłoda 12A	świetlica wiejska 1926 r.
39	Most łukowy		061406_2.0015.232	Most - 1905 r.
40	Dawna drogomistrzówka	Olesin	061406_2.0013.46	Obwód drogowy GDDKiA 1912 r.
41	Kapliczka Iżyckich	Olesin	061406_2.0012.148/1	Kapliczka – 1854 r.
42	Dawny młyn wodny	Olesin	Olesin 65A, 24-170 Kurów	Młyn – Początek XIX w.
43	Dawna szkoła	Płonki	Płonki 101, 24-170 Płonki	świetlica wiejska 1937 / 1938 r.
44	Kapliczka słupowa	Płonki	061406_2.0013.212	Kapliczka – XIX w.

45	Kapliczka słupowa	Płonki	061406_2.0013.233	Kapliczka – XIX w.
46	Willa	Kurów	Ul. Lubelska 25	Budynek mieszkalny Lata 20/30 XX w.

3.3. Wykaz zabytków archeologicznych, nie wpisanych do rejestru zabytków woj. lubelskiego, ujętych w Gminnej Ewidencji Zabytków

lp. (nr karty adresowej zabytku)	Nazwa zabytku	Miejscowość (obręb) wg kolejności alfabetycznej	Numer stanowiska wg AZP	Funkcja/czas powstania
1	stanowisko archeologiczne	Barłogi	73-78/37-4	pradziejowy ślad osadniczy
2	stanowisko archeologiczne	Barłogi	73-78/38-5	pradziejowy ślad osadniczy, nowożytny ślad osadniczy
3	stanowisko archeologiczne	Barłogi	74-78/52-1	osada pradziejowa
4	stanowisko archeologiczne	Barłogi	74-78/53-2	osada pradziejowa
5	stanowisko archeologiczne	Barłogi	74-78/54-3	pradziejowy ślad osadniczy
6	stanowisko archeologiczne	Bronisławka	73-78/1-2	pradziejowy ślad osadniczy, nowożytny ślad osadniczy
7	stanowisko archeologiczne	Bronisławka	73-78/2-3	nowożytny ślad osadniczy
8	stanowisko archeologiczne	Bronisławka	73-78/3-4	nowożytny ślad osadniczy
9	stanowisko archeologiczne	Bronisławka	73-78/4-5	osada nowożytna
10	stanowisko archeologiczne	Brzozowa Gać	74-78/11-9	ślad osadniczy z okresu wczesnego średniowiecza
11	stanowisko archeologiczne	Brzozowa Gać	74-78/12-1	ślad osadniczy z okresu wczesnego średniowiecza
12	stanowisko archeologiczne	Brzozowa Gać	74-78/16-3	pradziejowy ślad osadniczy, osada wczesnośredniowieczna
13	stanowisko archeologiczne	Brzozowa Gać	74-78/17-3a	osada pradziejowa, osada wczesnośredniowieczna
14	stanowisko archeologiczne	Brzozowa Gać	74-78/18-4	pradziejowy ślad osadniczy
15	stanowisko archeologiczne	Buchałowice	75-77/11-11	pradziejowe cmentarzysko

16	stanowisko archeologiczne	Buchałowice	75-77/131-2	pradziejowy ślad osadniczy
17	stanowisko archeologiczne	Buchałowice	75-77/133-1	pradziejowy ślad osadniczy
18	stanowisko archeologiczne	Buchałowice	75-77/135-3	pradziejowy ślad osadniczy
19	stanowisko archeologiczne	Buchałowice	75-77/136-4	osada pradziejowa
20	stanowisko archeologiczne	Buchałowice	75-77/137-5	pradziejowy ślad osadniczy
21	stanowisko archeologiczne	Buchałowice	75-77/138-1	śląd osadniczy z okresu wczesnego średniowiecza
22	stanowisko archeologiczne	Buchałowice	75-77/15-15	osada pradziejowa
23	stanowisko archeologiczne	Buchałowice	75-77/39-19	osada pradziejowa
24	stanowisko archeologiczne	Buchałowice	75-78/5-1	pradziejowy ślad osadniczy, ślad osadniczy z okresu wczesnego średniowiecza
25	stanowisko archeologiczne	Choszczów	73-78/10-6	śląd osadniczy z okresu wczesnego średniowiecza, nowożytny ślad osadniczy
26	stanowisko archeologiczne	Choszczów	73-78/11-7	osada nowożytna
27	stanowisko archeologiczne	Choszczów	73-78/12-8	osada nowożytna
28	stanowisko archeologiczne	Choszczów	73-78/13-9	osada nowożytna
29	stanowisko archeologiczne	Choszczów	73-78/14-10	osada nowożytna
30	stanowisko archeologiczne	Choszczów	73-78/15-11	osada nowożytna
31	stanowisko archeologiczne	Choszczów	73-78/16-12	śląd osadniczy z średniowiecza, nowożytny ślad osadniczy
32	stanowisko archeologiczne	Choszczów	73-78/17-13	osada nowożytna
33	stanowisko archeologiczne	Choszczów	73-78/18-14	osada nowożytna
34	stanowisko archeologiczne	Choszczów	73-78/19-15	śląd osadniczy z okresu wczesnego średniowiecza, osada nowożytna

35	stanowisko archeologiczne	Choszczów	73-78/20-16	pradziejowy ślad osadniczy, osada nowożytna
36	stanowisko archeologiczne	Choszczów	73-78/21-17	osada nowożytna
37	stanowisko archeologiczne	Choszczów	73-78/22-18	śląd osadniczy z okresu wczesnego średniowiecza, osada nowożytna
38	stanowisko archeologiczne	Choszczów	73-78/23-19	nowożytny ślad osadniczy, nowożytny ślad osadniczy
39	stanowisko archeologiczne	Choszczów	73-78/24-20	pradziejowy ślad osadniczy, nowożytny ślad osadniczy
40	stanowisko archeologiczne	Choszczów	73-78/5-1	osada wczesnośredniowieczna
41	stanowisko archeologiczne	Choszczów	73-78/6-2	nowożytny ślad osadniczy
42	stanowisko archeologiczne	Choszczów	73-78/7-3	osada nowożytna, nowożytny śląd osadniczy
43	stanowisko archeologiczne	Choszczów	73-78/8-4	osada nowożytna
44	stanowisko archeologiczne	Choszczów	73-78/9-5	śląd osadniczy z okresu wczesnego średniowiecza, osada nowożytna
45	stanowisko archeologiczne	Dęba	73-77/10-10	skarb monet nowożytnych
46	stanowisko archeologiczne	Dęba	73-78/28-1	osada nowożytna
47	stanowisko archeologiczne	Dęba	73-78/29-2	pradziejowy ślad osadniczy, osada nowożytna
48	stanowisko archeologiczne	Dęba	73-78/30-3	osada nowożytna
49	stanowisko archeologiczne	Dęba	73-78/31-4	osada nowożytna
50	stanowisko archeologiczne	Dęba	73-78/32-5	nowożytny ślad osadniczy
51	stanowisko archeologiczne	Dęba	73-78/33-6	nowożytny ślad osadniczy
52	stanowisko archeologiczne	Dęba	73-78/34-7	osada nowożytna
53	stanowisko archeologiczne	Dęba	73-78/35-8	osada nowożytna
54	stanowisko archeologiczne	Dęba	73-78/36-9	osada nowożytna

55	stanowisko archeologiczne	Klementowice	75-77/100-36	osada pradziejowa
56	stanowisko archeologiczne	Klementowice	75-77/10-10	pradziejowy ślad osadniczy
57	stanowisko archeologiczne	Klementowice	75-77/101-37	śląd osadniczy z okresu wczesnego średniowiecza
58	stanowisko archeologiczne	Klementowice	75-77/102-38	osada pradziejowa, osada wczesnośredniowieczna
59	stanowisko archeologiczne	Klementowice	75-77/103-39	pradziejowe cmentarzysko
60	stanowisko archeologiczne	Klementowice	75-77/104-40	osada pradziejowa
61	stanowisko archeologiczne	Klementowice	75-77/105-17	osada pradziejowa
62	stanowisko archeologiczne	Klementowice	75-77/106-18	osada pradziejowa
63	stanowisko archeologiczne	Klementowice	75-77/107-19	pradziejowy ślad osadniczy
64	stanowisko archeologiczne	Klementowice	75-77/108-20	osada pradziejowa
65	stanowisko archeologiczne	Klementowice	75-77/108-20b	osada pradziejowa
66	stanowisko archeologiczne	Klementowice	75-77/1-1	pradziejowy ślad osadniczy
67	stanowisko archeologiczne	Klementowice	75-77/114-41	osada pradziejowa
68	stanowisko archeologiczne	Klementowice	75-77/115-42	pradziejowy ślad osadniczy
69	stanowisko archeologiczne	Klementowice	75-77/116-43	osada pradziejowa, osada wczesnośredniowieczna
70	stanowisko archeologiczne	Klementowice	75-77/117-44	pradziejowy ślad osadniczy
71	stanowisko archeologiczne	Klementowice	75-77/118-21	pradziejowy ślad osadniczy
72	stanowisko archeologiczne	Klementowice	75-77/119-22	pradziejowy ślad osadniczy
73	stanowisko archeologiczne	Klementowice	75-77/120-23	pradziejowy ślad osadniczy
74	stanowisko archeologiczne	Klementowice	75-77/12-12	osada pradziejowa
75	stanowisko archeologiczne	Klementowice	75-77/128-3	osada pradziejowa

76	stanowisko archeologiczne	Klementowice	75-77/129-24	pradziejowy ślad osadniczy
77	stanowisko archeologiczne	Klementowice	75-77/130-25	pradziejowy ślad osadniczy, ślad osadniczy z okresu wczesnego średniowiecza
78	stanowisko archeologiczne	Klementowice	75-77/13-13	osada pradziejowa
79	stanowisko archeologiczne	Klementowice	75-77/141-26	osada pradziejowa
80	stanowisko archeologiczne	Klementowice	75-77/14-14	osada pradziejowa
81	stanowisko archeologiczne	Klementowice	75-77/146-45	pradziejowy ślad osadniczy
82	stanowisko archeologiczne	Klementowice	75-77/147-46	osada pradziejowa
83	stanowisko archeologiczne	Klementowice	75-77/16-16	pradziejowy ślad osadniczy, ślad osadniczy z okresu wczesnego średniowiecza
84	stanowisko archeologiczne	Klementowice	75-77/17-17	osada pradziejowa, osada średniowieczna
85	stanowisko archeologiczne	Klementowice	75-77/18-18	pradziejowy ślad osadniczy, ślad osadniczy z okresu wczesnego średniowiecza
86	stanowisko archeologiczne	Klementowice	75-77/19-19	ślad osadniczy z okresu wczesnego średniowiecza
87	stanowisko archeologiczne	Klementowice	75-77/20-20	pradziejowe cmentarzysko
88	stanowisko archeologiczne	Klementowice	75-77/21-21	pradziejowy ślad osadniczy, osada wczesnośredniowieczna
89	stanowisko archeologiczne	Klementowice	75-77/2-2	osada pradziejowa, osada wczesnośredniowieczna
90	stanowisko archeologiczne	Klementowice	75-77/22-22	osada pradziejowa
91	stanowisko archeologiczne	Klementowice	75-77/23-23	osada wczesnośredniowieczna
92	stanowisko archeologiczne	Klementowice	75-77/24-24	osada pradziejowa
93	stanowisko archeologiczne	Klementowice	75-77/25-25	ślad osadniczy z okresu wczesnego średniowiecza
94	stanowisko archeologiczne	Klementowice	75-77/26-26	pradziejowy ślad osadniczy
95	stanowisko archeologiczne	Klementowice	75-77/3-3	osada pradziejowa

96	stanowisko archeologiczne	Klementowice	75-77/38-18	osada pradziejowa
97	stanowisko archeologiczne	Klementowice	75-77/4-4	pradziejowe cmentarzysko
98	stanowisko archeologiczne	Klementowice	75-77/5-5	osada pradziejowa, osada wczesnośredniowieczna
99	stanowisko archeologiczne	Klementowice	75-77/59-1	osada pradziejowa
100	stanowisko archeologiczne	Klementowice	75-77/60-2	osada pradziejowa
101	stanowisko archeologiczne	Klementowice	75-77/61-3	osada wczesnośredniowieczna
102	stanowisko archeologiczne	Klementowice	75-77/63-5	osada pradziejowa
103	stanowisko archeologiczne	Klementowice	75-77/64-6	osada pradziejowa
104	stanowisko archeologiczne	Klementowice	75-77/65-7	pradziejowy ślad osadniczy
105	stanowisko archeologiczne	Klementowice	75-77/6-6	pradziejowe cmentarzysko
106	stanowisko archeologiczne	Klementowice	75-77/66-8	osada pradziejowa
107	stanowisko archeologiczne	Klementowice	75-77/67-9	osada pradziejowa, ślad osadniczy z okresu wczesnego średniowiecza
108	stanowisko archeologiczne	Klementowice	75-77/7-7	osada pradziejowa
109	stanowisko archeologiczne	Klementowice	75-77/81-10	osada pradziejowa
110	stanowisko archeologiczne	Klementowice	75-77/82-11	pradziejowy ślad osadniczy
111	stanowisko archeologiczne	Klementowice	75-77/85-27	ślad osadniczy z średniowiecza
112	stanowisko archeologiczne	Klementowice	75-77/86-28	pradziejowy ślad osadniczy
113	stanowisko archeologiczne	Klementowice	75-77/87-29	osada wczesnośredniowieczna
114	stanowisko archeologiczne	Klementowice	75-77/8-8	osada pradziejowa
115	stanowisko archeologiczne	Klementowice	75-77/88-30	pradziejowy ślad osadniczy
116	stanowisko archeologiczne	Klementowice	75-77/89-12	osada pradziejowa

117	stanowisko archeologiczne	Klementowice	75-77/90-13	pradziejowe cmentarzysko
118	stanowisko archeologiczne	Klementowice	75-77/91-14	pradziejowy ślad osadniczy
119	stanowisko archeologiczne	Klementowice	75-77/92-15	pradziejowe cmentarzysko
120	stanowisko archeologiczne	Klementowice	75-77/93-16	osada pradziejowa, osada wczesnośredniowieczna
121	stanowisko archeologiczne	Klementowice	75-77/94-1	osada pradziejowa, ślad osadniczy z okresu wczesnego średniowiecza
122	stanowisko archeologiczne	Klementowice	75-77/95-31	osada wczesnośredniowieczna
123	stanowisko archeologiczne	Klementowice	75-77/96-32	osada pradziejowa
124	stanowisko archeologiczne	Klementowice	75-77/97-33	osada pradziejowa
125	stanowisko archeologiczne	Klementowice	75-77/98-34	osada średniowieczna
126	stanowisko archeologiczne	Klementowice	75-77/9-9	pradziejowe cmentarzysko, osada pradziejowa
127	stanowisko archeologiczne	Klementowice	75-77/99-35	osada pradziejowa
128	stanowisko archeologiczne	Klementowice	76-77/196-12	pradziejowy ślad osadniczy
129	stanowisko archeologiczne	Kłoda	74-78/39-4	pradziejowy ślad osadniczy
130	stanowisko archeologiczne	Kłoda	74-78/40-5	pradziejowy ślad osadniczy
131	stanowisko archeologiczne	Kłoda	74-78/41-6	pradziejowy ślad osadniczy
132	stanowisko archeologiczne	Kłoda	74-78/42-1	śląd osadniczy z średniowiecza
133	stanowisko archeologiczne	Kurów	74-77/10-20	osada pradziejowa
134	stanowisko archeologiczne	Kurów	74-77/11-21	osada wczesnośredniowieczna
135	stanowisko archeologiczne	Kurów	74-77/12-22	osada wczesnośredniowieczna
136	stanowisko archeologiczne	Kurów	74-77/13-23	osada wczesnośredniowieczna
137	stanowisko archeologiczne	Kurów	74-77/14-24	pradziejowy ślad osadniczy, ślad osadniczy z okresu

				wczesnego średniowiecza
138	stanowisko archeologiczne	Kurów	74-77/15-25	osada wczesnośredniowieczna, osada pradziejowa, osada średniowieczna
139	stanowisko archeologiczne	Kurów	74-77/16-26	osada pradziejowa, osada wczesnośredniowieczna
140	stanowisko archeologiczne	Kurów	74-77/17-27	osada pradziejowa, osada wczesnośredniowieczna
141	stanowisko archeologiczne	Kurów	74-77/9-7	osada pradziejowa
142	stanowisko archeologiczne	Kurów	74-78/10-8	pradziejowy ślad osadniczy
143	stanowisko archeologiczne	Kurów	74-78/1-1	pradziejowy ślad osadniczy
144	stanowisko archeologiczne	Kurów	74-78/19-10	osada wczesnośredniowieczna
145	stanowisko archeologiczne	Kurów	74-78/20-11	pradziejowy ślad osadniczy, ślad osadniczy z okresu wczesnego średniowiecza
146	stanowisko archeologiczne	Kurów	74-78/21-12	pradziejowy ślad osadniczy
147	stanowisko archeologiczne	Kurów	74-78/22-13	pradziejowy ślad osadniczy
148	stanowisko archeologiczne	Kurów	74-78/23-14	śląd osadniczy z średniowiecza
149	stanowisko archeologiczne	Kurów	74-78/24-15	nowożytny ślad osadniczy
150	stanowisko archeologiczne	Kurów	74-78/25-16	osada średniowieczna
151	stanowisko archeologiczne	Kurów	74-78/26-17	śląd osadniczy z średniowiecza
152	stanowisko archeologiczne	Kurów	74-78/27-1	osada pradziejowa, osada wczesnośredniowieczna, osada nowożytna
153	stanowisko archeologiczne	Kurów	74-78/30-7	śląd osadniczy z średniowiecza
154	stanowisko archeologiczne	Kurów	74-78/31-18	pradziejowy ślad osadniczy
155	stanowisko archeologiczne	Kurów	74-78/37-2	pradziejowe cmentarzysko, osada pradziejowa, osada średniowieczna, osada nowożytna

156	stanowisko archeologiczne	Kurów	74-78/5-3	osada pradziejowa, ślad osadniczy z okresu wczesnego średniowiecza
157	stanowisko archeologiczne	Kurów	74-78/60-28	osada nowożytna
158	stanowisko archeologiczne	Kurów	74-78/65-29	nowożytny ślad osadniczy
159	stanowisko archeologiczne	Kurów	74-78/68-30	dawna osada historyczna
160	stanowisko archeologiczne	Kurów	74-78/9-7	pradziejowy ślad osadniczy
161	stanowisko archeologiczne	Kurów	75-77/83-1	pradziejowy ślad osadniczy
162	stanowisko archeologiczne	Kurów	75-77/84-2	osada pradziejowa
163	stanowisko archeologiczne	Łąkoć	73-78/39-1	ślad osadniczy z okresu wczesnego średniowiecza, nowożytny ślad osadniczy
164	stanowisko archeologiczne	Łąkoć	73-78/42-1	osada nowożytna
165	stanowisko archeologiczne	Łąkoć	73-78/43-2	pradziejowy ślad osadniczy, osada nowożytna
166	stanowisko archeologiczne	Łąkoć	73-78/44-3	ślad osadniczy z okresu wczesnego średniowiecza, ślad osadniczy z średniowiecza,
167	stanowisko archeologiczne	Łąkoć	73-78/45-4	pradziejowy ślad osadniczy, nowożytny ślad osadniczy
168	stanowisko archeologiczne	Łąkoć	73-78/46-5	osada nowożytna
169	stanowisko archeologiczne	Łąkoć	73-78/47-6	osada nowożytna
170	stanowisko archeologiczne	Łąkoć	73-78/48-7	osada nowożytna
171	stanowisko archeologiczne	Łąkoć	73-78/49-8	pradziejowy ślad osadniczy
172	stanowisko archeologiczne	Marianka	73-78/25-1	osada nowożytna
173	stanowisko archeologiczne	Marianka	73-78/26-2	osada nowożytna
174	stanowisko archeologiczne	Marianka	73-78/27-3	nowożytny ślad osadniczy, osada nowożytna
175	stanowisko archeologiczne	Olesin	74-78/4-2	osada pradziejowa, osada średniowieczna. snn

176	stanowisko archeologiczne	Płonki	74-78/3-2	śląd osadniczy z okresu wczesnego średniowiecza, nowożytny śląd osadniczy
177	stanowisko archeologiczne	Płonki	75-77/132-3	osada pradziejowa
178	stanowisko archeologiczne	Płonki	75-78/11-2	pradziejowy śląd osadniczy
179	stanowisko archeologiczne	Płonki	75-78/17-3	śląd osadniczy z okresu wczesnego średniowiecza
180	stanowisko archeologiczne	Płonki	75-78/19-4	śląd osadniczy z okresu wczesnego średniowiecza
181	stanowisko archeologiczne	Płonki	75-78/2-1	osada pradziejowa
182	stanowisko archeologiczne	Szumów	74-77/41-2	osada pradziejowa
183	stanowisko archeologiczne	Szumów	74-78/13-1	osada pradziejowa, osada wczesnośredniowieczna
184	stanowisko archeologiczne	Szumów	74-78/14-1a	pradziejowy śląd osadniczy, osada wczesnośredniowieczna
185	stanowisko archeologiczne	Szumów	74-78/15-2	pradziejowy śląd osadniczy
186	stanowisko archeologiczne	Szumów	74-78/28-5	śląd osadniczy z okresu wczesnego średniowiecza
187	stanowisko archeologiczne	Szumów	74-78/36-1	osada pradziejowa, osada wczesnośredniowieczna, osada nowożytna
188	stanowisko archeologiczne	Szumów	74-78/38-3	pradziejowy śląd osadniczy
189	stanowisko archeologiczne	Szumów	74-78/66-8	pradziejowy śląd osadniczy
190	stanowisko archeologiczne	Szumów	74-78/68-9	osada pradziejowa, osada średniowieczna
191	stanowisko archeologiczne	Szumów	74-78/69-10	osada pradziejowa, osada wczesnośredniowieczna
192	stanowisko archeologiczne	Szumów	74-78/70-11	osada pradziejowa, osada wczesnośredniowieczna
193	stanowisko archeologiczne	Wólka Nowodworska	74-77/36-6	pradziejowy śląd osadniczy
194	stanowisko archeologiczne	Wólka Nowodworska	74-77/40-1	osada pradziejowa
195	stanowisko archeologiczne	Wólka Nowodworska	74-78/32-1	pradziejowy śląd osadniczy

196	stanowisko archeologiczne	Wólka Nowodworska	74-78/34-3	pradziejowy ślad osadniczy
197	stanowisko archeologiczne	Wólka Nowodworska	74-78/35-4	pradziejowy ślad osadniczy
198	stanowisko archeologiczne	Wólka Nowodworska	74-78/67-5	pradziejowy ślad osadniczy
199	stanowisko archeologiczne	Zastawie	73-78/40-2	osada nowożytna
200	stanowisko archeologiczne	Zastawie	73-78/41-3	osada nowożytna
201	stanowisko archeologiczne	Zastawie	74-78/43-2	osada wczesnośredniowieczna, osada nowożytna

3.4. Strefy ochrony konserwatorskiej

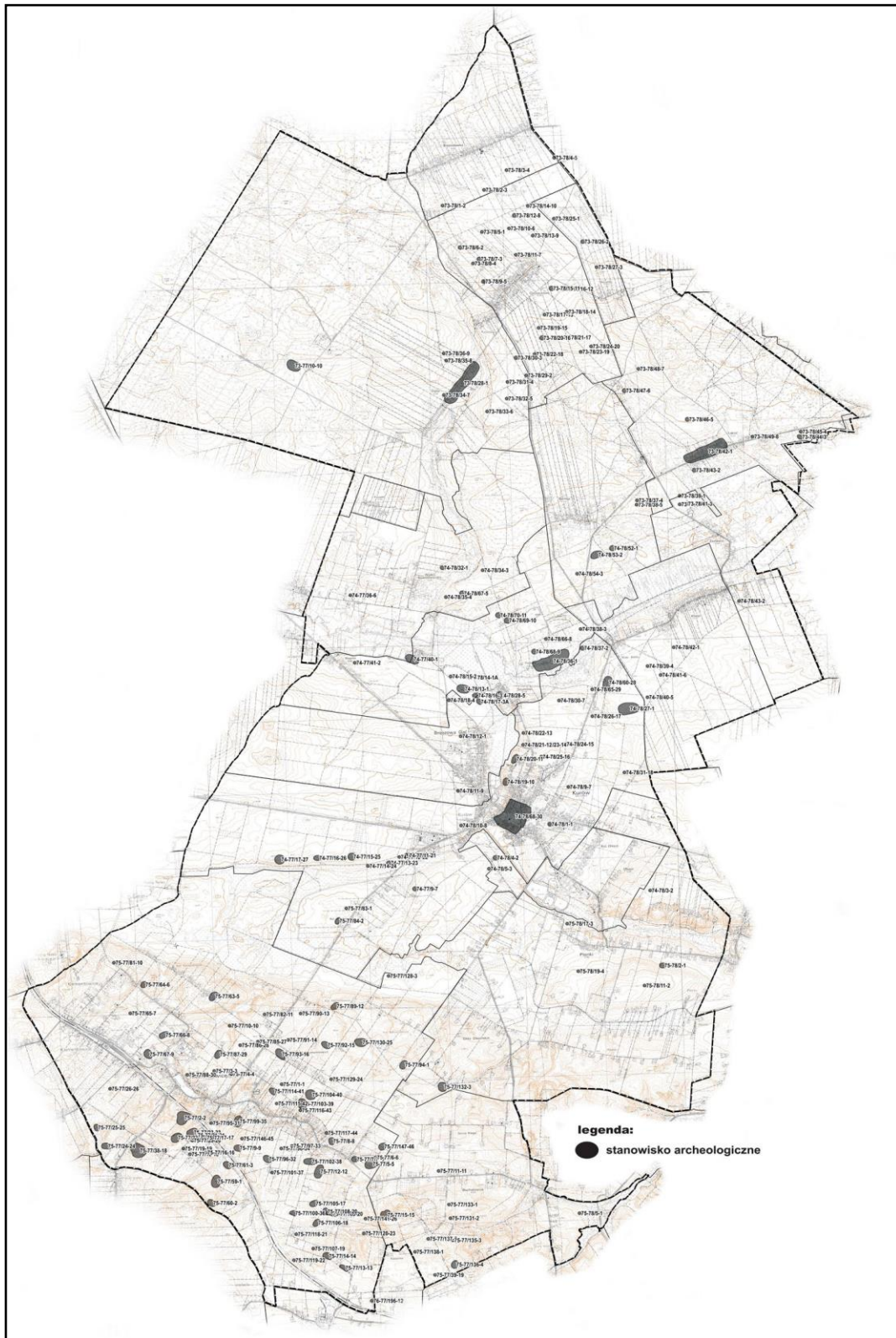
W studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, ustala się, w zależności od potrzeb, strefy ochrony konserwatorskiej obejmujące obszary, na których obowiązują określone ustaleniami planu ograniczenia, zakazy i nakazy, mające na celu ochronę znajdujących się na tym obszarze zabytków.

Na terenie Gminy Kurów wyznaczono strefę „E” ochrony ekspozycji zespołu zabytkowego, obejmująca przedpole widokowe zespołu kościelnego w Klementowicach od strony drogi do Kurowa,

3.5. Dobra kultury współczesnej

Dobra kultury współczesnej stanowią niebędące zabytkami dobra kultury, takie jak pomniki, miejsca pamięci, budynki, ich wnętrza i detale, zespoły budynków, założenia urbanistyczne i krajobrazowe, będące uznanym dorobkiem współcześnie żyjących pokoleń, jeżeli cechuje je wysoka wartość artystyczna lub historyczna. Na terenie gminy Kurów nie występują dobra kultury współczesnej. Niemniej, znajduje się wiele obiektów charakteryzujących się wysokimi walorami historycznymi i artystycznymi. Listę obiektów wraz z ich charakterystyką i katalogiem wartości kulturowych, szeroko opisuje program opieki nad zabytkami przyjęty Uchwałą Nr XX/191/2017 Rady Gminy Kurów z dnia 28 czerwca 2017 r. w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Opieki Nad Zabytkami Gminy Kurów na lata 2017 – 2021.

Rys. 8. Wykaz zabytków archeologicznych,
nie wpisanych do rejestru zabytków woj. lubelskiego,
ujętych w Gminnej Ewidencji Zabytków

źródło: na podstawie Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Kurów

4. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z REKOMENDACJI I WNIOSKÓW ZAWARTYCH W AUDYCIE KRAJOBRAZOWYM LUB OKREŚLENIA PRZEZ AUDYT KRAJOBRAZOWY GRANIC KRAJOBRAZÓW PRIORYTETOWYCH

Ustalenia zmiany Studium nie zawierają rekomendacji i wniosków mających wynikać z audytu krajobrazowego, w tym także granic krajobrazów priorytetowych z uwagi na aktualny brak audytu krajobrazowego dla województwa lubelskiego.

Na potrzeby niniejszego opracowania przeanalizowano ustalenia dotyczące krajobrazów priorytetowych wskazanych w Planie Zagospodarowania Woj. Lubelskiego z 2015 r. w Rozdziale XII. Obszary Ochrony Przyrody i Krajobrazu. Wśród krajobrazów chronionych, Plan wymienia Obszar Chronionego Krajobrazu Kozi Bór, z lokalizacją w granicach gmin Garbów, Abramów, Kamionka, Końskowola, Kurów, Markuszów, Żyrzyn, dla którego przedmiotem ochrony jest wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowy ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem, o funkcji korytarza ekologicznego.

4. ~~WYKAZ OBIEKTÓW ZABYTKOWYCH~~

4.1. ~~Obiekty wpisane do rejestru zabytków~~

- ~~1. plebania przy kościele parafialnym w Kurowie, II poł. XVII w. Nr rej. A/408,~~
- ~~2. kościół parafialny w Kurowie wraz z wyposażeniem wnętrza, dzwonnica, murem z bramkami i drzewostanem w obrębie cmentarza kościelnego, XVII w. Nr rej. A/409,~~
- ~~3. budynek dawnej szkoły Piramowicza w Kurowie, XVIII w., Nr rej. A/410,~~
- ~~4. zespół pałacowo-parkowy w Olesinie, XVIII w. obejmujący pałac z w. XIX, ukształtowanie terenu, drzewostan, układ wodny z groblami, aleję dojazdową oraz fragmenty małej architektury i glazy na terenie parku, Nr rej. A/789,~~
- ~~5. kościół parafialny w Klementowicach wraz z dzwonnica i cmentarzem przykościelnym w granicach ogrodzenia kościelnego, I poł. XX w. Nr rej. A/931/1-2/,~~
- ~~6. cmentarz z I wojny światowej z kaplicą cmentarną w Olesinie, I poł. XX w. Nr rej. A/1013,~~
- ~~7. cmentarz żydowski w Kurowie, XIX w. Nr rej. A/1030.~~

4.2. ~~Obiekty figurujące w centralnej ewidencji dóbr kultury~~

- ~~1. pod Nr 12440: ogrodzenie w ZKK w Klementowicach,~~
- ~~2. pod Nr 12441: zespół dworsko-parkowy w Klementowicach z parkiem i aleją dębowo-lipową,~~
- ~~3. pod Nr 12442: zespół dworewowy z dworcem kolejowym, ładownią, bagażownią i piwnicą kolejową w Klementowicach,~~
- ~~4. pod Nr 12445: cmentarz parafialny w Klementowicach,~~
- ~~5. pod Nr 12446: układ urbanistyczny Kurowa II poł. XV w.,~~
- ~~6. pod Nr 12448: budynek plebański, II poł. XVII w. /ob. muzeum parafialne/ oraz kapliczka słupowa, II poł. XIX w. w ZKK w Kurowie,~~
- ~~7. pod Nr 12449: kapliczka, II poł. XIX w. przy ul. Lubelskiej w Kurowie,~~
- ~~8. pod Nr 12450: łaźnia żydowska /ob. Dom/ przy ul. Warszawskiej 14 w Kurowie,~~
- ~~9. pod Nr 12451: Magistrat i Sąd /ob. Urząd Gminy/, I poł. XX w. przy ul. Lubelskiej 31 w Kurowie,~~
- ~~10. pod Nr 12452: zajazd pocztowy przy ul. Lubelskiej 31 w Kurowie,~~
- ~~11. pod Nr 12453: dom dróżnika w Olesinie Nr 11,~~
- ~~12. pod Nr 12454: cmentarz parafialny w Kurowie,~~
- ~~13. pod Nr 12455: kaplica grobowa Baczyńskich na cmentarzu parafialnym w Kurowie,~~
- ~~14. pod Nr 12457: willa przy ul. Lubelskiej 25 w Kurowie,~~
- ~~15. pod Nr 12567: wiatrak holenderski w Klementowicach Nr 310,~~
- ~~16. pod Nr 13055: cegielnia w Klementowicach,~~
- ~~17. pod Nr 30019: figura św. Jana Nepomucena w Kurowie,~~
- ~~18. pod Nr 50021: pomnik ofiar pacyfikacji w Łakoci,~~
- ~~19. pod Nr 50128: pomnik partyzantów GL i AL. W Kurowie,~~
- ~~20. pod Nr 50129: kapliczka upamiętniająca bitwę z 1831 r. w Kurowie,~~
- ~~21. pod Nr 50132: pomnik i krzyż pamięci rozstrzelanych w 1944 r. w Kurowie,~~

- ~~22. pod Nr 50138: pomnik – głaz pamiątkowy ku czci Ignacego Potockiego w Kurowie,~~
~~23. pod Nr 50690: dom przy ul. Lubelskiej 51 w Kurowie,~~
~~24. pod Nr 70021: układ zabudowy Kurowa,~~
~~25. pod Nr 80122: układ zabudowy Kurowa.~~

VI. ROLNICTWO – ROLNICZA I LEŚNA PRZESTRZEŃ PRODUKCYJNA

1. PRZYRODNICZE UWARUNKOWANIA ROLNICZEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ

Jakość rolniczej przestrzeni produkcyjnej

Obszar gminy Kurów cechuje stosunkowo niewielkie zróżnicowanie jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej. Gmina Kurów pod względem wartości ogólnego wskaźnika rolniczej przestrzeni produkcyjnej zaliczana jest do grupy o najwyższej przydatności do produkcji.

Różnice wartości elementów jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej w gminie w odniesieniu do średniej wojewódzkiej przedstawiono w tabeli nr 1.

Tabela 1. Wielkości charakteryzujące rolniczą przestrzeń produkcyjną. - dane na rok 2001

Elementy jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej	Wartość w punktach		Województwo =100%
	Kurów	Województwo	
Bonitacja:			
gruntów ornych	65,2	62,2	104,8
trwałych użytków zielonych	50,5	42,2	119,7
przydatność rolnicza:			
gruntów ornych	65,0	62,5	104,0
trwałych użytków zielonych	46,4	40,5	114,6
Wskaźnik syntetyczny jakości i przydatności:			
gruntów ornych	65,1	62,4	104,3
trwałych użytków zielonych	48,4	41,3	117,2
Wartości bonitacji:			
jakości i przydatności rolniczej	63,0	59,6	101,1
agroklimatu	10,8	10,7	100,9
rzeźby terenu	3,8	3,9	97,4
warunków wodnych	3,8	4,7	80,8
Ogólny wskaźnik rolniczej przestrzeni produkcyjnej	81,4	77,9	104,5

Z danych porównawczych zawartych w tabeli wynika, że niemal wszystkie elementy decydujące o przydatności do produkcji rolniczej są wyższe od przeciętnych warunków w województwie.

Gorsze są tylko warunki związane z dostępnością pól (rzeźba terenu powoduje, że dojazd do pól sprzętem rolniczym a także prowadzenie zabiegów agrotechnicznych odbywa się w warunkach trudniejszych niż przeciętne w województwie), a także warunki wodne.

Z mapy glebowo – rolniczej wynika, rolnicza przestrzeń produkcyjna gminy Kurów jest bardzo zróżnicowana. W południowej, wyżynnej części gminy (Olesin, Płonki, Buchałowice, Klementowice) występują gleby pochodzenia lessowego, ze znacznym udziałem kompleksów pszenno-buraczanych. Charakterystycznymi uprawami dla tej części gminy są: zboża (pszenica), buraki cukrowe, drzewa i krzewy owocowe, warzywa oraz chmiel. W północnej – nizinnej części gminy gleby są słabsze – gliny lekkie i piaszczyste, z przewagą kompleksu zbożowo-pastewnego. Przeważają tu uprawy roślin zbożowych (żyto, owies) oraz ziemniaków, tytoniu i ziół.

Z opublikowanych przez IUNG w Puławach wynika, że w gminie poszczególne klasy bonitacyjne zajmują (dane 2001 r.):

1. Klasa I	1 ha	0,0 % powierzchni użytków rolnych
2. Klasa II	1211 ha	16,0 % powierzchni użytków rolnych
3. Klasa III	3073 ha	40,6 % powierzchni użytków rolnych

4. Klasa IV	1920 ha	25,3 % powierzchni użytków rolnych
5. Klasa V	1045 ha	13,8 % powierzchni użytków rolnych
6. Klasa VI	323 ha	4,3 % powierzchni użytków rolnych

Z powyższego zestawienia wynika, że grunty o najwyższej przydatności do produkcji zajmują 56,6 % tj. 4285 ha powierzchni użytków rolnych w gminie. Grunty szczególnie chronione, w klasach bonitacyjnych I – III, stanowią 96,7% ogólnej powierzchni użytków rolnych.

Wśród gruntów ornych w Gminie Kurów zdecydowanie przeważają gleby utworzone z utworów lessowych i sporadycznie lessopodobnych, określanych jako utwory pyłowe. Gleby te zajmują łącznie około 56% ogólnej powierzchni gruntów ornych w gminie.

Na drugim miejscu pod względem zajmowanej powierzchni są gleby wytworzone z piasków i zajmują one około 27% ogółu gruntów ornych. Pozostałą część stanowią gleby wytworzone z glin, które wraz z glebami wytworzonymi z piasków występują na terenie środkowej, a przede wszystkim północnej części gminy.

Na podstawie danych z 2018 r. pozyskanych z Urzędu Gminy Kurów, struktura jakości gruntów ornych kształtuje się następująco:

1) Klasa I	–	0,0 % powierzchni użytków rolnych,
2) Klasa II	–	19,5 % powierzchni użytków rolnych,
3) Klasa IIIa	–	25,2 % powierzchni użytków rolnych,
4) Klasa IIIb	–	15,1 % powierzchni użytków rolnych,
5) Klasa IVa	–	15,3 % powierzchni użytków rolnych,
6) Klasa IVb	–	8,7 % powierzchni użytków rolnych,
7) Klasa V	–	12,1 % powierzchni użytków rolnych,
8) Klasa VI	–	4,1 % powierzchni użytków rolnych.

Oceniając gleby Gminy Kurów pod względem ich wartości bonitacyjnej oraz rolniczej przydatności wynika, że około 60% gruntów ornych w gminie to gleby dobre i bardzo dobre, około 24% powierzchni zajmują gleby umownie określane jako średnie, a gleby bardzo słabe stanowią około 16% ogółu gruntów ornych.

2. UŻYTKOWANIE GRUNTÓW

Użytkowanie gruntów w gminie Kurów przedstawiono na podstawie danych opublikowanych przez Urząd Statystyczny w publikacji „Wybrane dane o powiatach i gminach województwa lubelskiego w 2001 roku.

Tabela 2. Użytkowanie gruntów według granic administracyjnych /stan w czerwcu 2001 r./.

Wyszczególnienie	Pow. ogólna	Użytki rolne					Lasy i grunty leśne	Poz. grunty i nieużytki
		Razem	Grunty orne	Sady	Łąki	Pastwiska		
Gmina ogółem	10130 100%	7352 72,6%	5844 57,7%	540 5,3 %	785 10,7%	183 1,8%	1812 17,9%	966 9,5 %
	-	100%	79,5%	7,3%	10,7%	2,5%	-	-
Średnio w województwie (ogółem)	100%	68,2 100%	53,4 78,4	1,4 2,0	10,3 15,2	3,0 4,4	22,4 -	9,5 -
W indywidualnych gospodarstwach rolnych (gmina)	8245 100%	7122 86,7%	5655 68,6%	537 6,5%	758 9,2%	172 2,1%	634 7,7%	489 5,9%
	-	100%	79,4%	7,5%	10,6%	2,6%	-	-
Średnio w województwie (gosp. indyw.)	100%	84,3 100%	66,7 79,1	1,7 2,1	12,4 14,7	3,5 4,1	10,7 -	5,0 -

3. STRUKTURA AGRARNA

Tabela 3. Struktura agrarną w gminie Kurów wg stanu na dzień 04.10.2001 r. sporządzona na podstawie rejestru wymiaru podatku rolnego.

Lp.	Sołectwo	Ogółem	do 2 ha	2 – 5 ha	5 – 10 ha	10–15 ha	Pow.15 ha
1.	Barłogi	34	12	5	9	7	1
2.	Bronisława	61	9	31	16	3	2
3.	Brzozowa Gać	130	85	34	7	3	1
4.	Buchałowice	113	30	33	33	14	3
5.	Chaszczów	74	22	18	29	4	1
6.	Dęba	83	15	24	39	4	1
7.	Klementowice	469	206	161	77	19	6
8.	Kłoda	95	33	25	34	3	-
9.	Kurów	330	228	74	15	7	6
10.	Łąkoć	74	15	28	25	6	-
11.	Marianka	13	4	5	2	2	-
12.	Olesin	63	37	25	-	-	1
13.	Płonki	296	108	120	53	13	2
14.	Posiołek	12	3	8	1	-	-
15.	Szumów	105	48	46	9	2	-
16.	Wólka Nowodworska	79	32	31	16	-	-
17.	Zastawie	43	9	13	19	2	-
		2074	896	681	384	89	24
	%	100	43	33	19	4	1

Powyższe zestawienie stanowi wykaz płatników podatku rolnego (oraz podatku od nieruchomości dla właścicieli gruntów poniżej 1 ha fizycznego lub 1 ha przeliczeniowego), nie daje jednak możliwości porównania z danymi opublikowanymi przez US. Struktura gospodarstw jest typowa dla obszarów podmiejskich – prawie 1/3 gospodarstw to gospodarstwa o powierzchni do 5ha, które w obecnych warunkach ekonomicznych nie są w stanie zapewnić utrzymania typowej rodzinie rolniczej.

Z ogólnej liczby gospodarstw 3,4 % nie prowadzi żadnej działalności, 39,3 % prowadzi produkcję głównie na własne potrzeby, a 44,3 % prowadzi produkcję towarową (w województwie 48% produkuje na sprzedaż). Średnia powierzchnia gospodarstwa wynosi 6,92 ha. Przeciętnie jedno gospodarstwo składa się z 3 działek (w województwie 4,4). Działki są większe niż średnia w województwie a odległość siedliska od działki jest mniejsza. Z ogólnej liczby gospodarstw tylko 6,4 % jest ukierunkowana na produkcję zwierzęcą, a aż 243 nie posiada zwierząt gospodarskich.

Na podstawie informacji zgromadzonych i udostępnionych przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa Lubelski Oddział Regionalny, struktura gospodarstw rolnych na przestrzeni lat 2010 – 2019 kształtowała się następująco:

Powierzchnia gospodarstw [ha]	Struktura 04.10. 2001 r.	Liczba gospodarstw		
		2010	2015	2019
<1		113	125	122
1-5	1577	701	714	712
5-10	384	307	262	236
10-15	89	73	65	65
>15	24	48	63	63
RAZEM	2074	1242	1229	1198

4. PRODUKCJA ROŚLINNA (STAN W 2001 R.)

Powierzchnia zasiewów w gminie wynosiła 5939ha, z czego:

- Zboża 3788ha – 63,7%
- Ziemniaki 911ha – 15,3%
- Pastewne 491 ha – 8,2%
- Przemysłowe 409ha – 6,9%
- Strączkowe na ziarno 33 ha – 0,5%
- Kukurydza 18 ha – 0,3%
- Pozostałe 300 ha – 5,0%

W gminie Kurów:

- ✓ 1241 gospodarstw (na pow. 1573ha) uprawia pszenicę
- ✓ 130 gospodarstw (na pow. 62ha) uprawia żyto
- ✓ 846 gospodarstw (na pow. 245ha) uprawia jęczmień
- ✓ 121 gospodarstw (na pow. 97ha) uprawia pszenżyto
- ✓ 375 gospodarstw uprawia ziemniaki

Gmina uzyskuje dobre wyniki produkcyjne. Plony (q/ha) podstawowych ziemiopłodów kształtują się na poziomie:

	Gmina	Województwo	Województwo = 100%
Pszenica	30,4	27,1	112,2
Jęczmień	31,3	30,6	102,3
Ziemniaki	180,0	167	107,8
b. cukrowe	349,0	352	99,1

5. PRODUKCJA ZWIERZĘCA

Produkcja zwierzęca podano na podstawie wyników powszechnego spisu rolnego w 1996 r.

Tabela 4. Obsada zwierząt gospodarskich w gminie Kurów.

Wyszczególnienie	Bydło		Trzoda		Owce	Konie	Kozy	Króliki	Futerkowe
	ogółem	w tym krowy	Ogółem	W tym lochy					
pogłowie – szt.	2592	1377	4878	395	418	363	102	668	83
obsada szt./100ha UR	35,2	18,7	66,3	5,4	5,7	4,9	1,4	9,1	1,1
obsada w wojew.	41,9	22,3	101,9	9,7	2,7	5,6	0,7	6,5	0,7

Gmina Kurów znalazła się w grupie gmin o wysokim poziomie produkcji zwierzęcej mimo tego, że z ogólnej liczby indywidualnych gospodarstw rolnych prawie co trzecie gospodarstwo (32,1%) nie posiada podstawowych gatunków zwierząt gospodarskich, a 16,5%) gospodarstw nie posiada zwierząt w ogóle.

Szczególnie wysoka obsada – w porównaniu do średniej wielkości charakteryzującej województwo – dotyczy owiec i kóz (2 razy wyższa niż w województwie), a także królików i zwierząt futerkowych. Ten poziom produkcji ma oczywiście związek z istniejącymi zakładami futrzarskimi.

6. ZATRUDNIENIE W ROLNICTWIE

Wg danych powszechnego spisu rolnego z 1996 r. liczba osób pełnozatrudnionych w indywidualnych gospodarstwach rolnych wynosiła 1893 osoby z czego 1027 mężczyzn i 866 kobiet.

W przeliczeniu na 100ha UR daje to zatrudnienie 25/7 osoby. W województwie wskaźnik ten wynosi 27 osób/100ha UR. Wysoki wskaźnik w gminie jest charakterystyczny dla gmin podmiejskich. Prawie 37% ogólnej liczby zatrudnionych w rolnictwie to właściciele gospodarstw powierzchniowo najmniejszych do 5ha. Gospodarstwa od 1- 5 ha zajmują 41,2% powierzchni UR użytkowanej przez indywidualne gospodarstwa rolne.

Prawie 45% ogólnej liczby pełnozatrudnionych w rolnictwie to właściciele gospodarstw o powierzchni 7ha, przy czym gospodarstwa te zajmują 40% ogólnej powierzchni UR.

7. WYPOSAŻENIE W ELEMENTY INFRASTRUKTURY

Gospodarstwa wchodzące w skład gminy Kurów charakteryzują się dobrym wyposażeniem w elementy infrastruktury w sposób bezpośredni czy pośredni. Związane z produkcją rolniczą, i tak:

	gmina	województwo
z gazu sieciowego korzysta	17,5 % gosp. w województwie	15,8%
z gazu z butli	66,5 %	66,7%
nie korzysta z gazu	15,7%	17,5%
z energii elektr.380V	78,4%	76,6%
z energii elektr.220V	21,4%	23,3%
z wodociągów publicznych	91,1%	54%
z własnych wodociągów	8,6%	22,1%
gosp. dowożących wodę	0,3%	0,8%

Gmina posiada istotne zaplecze w postaci zabudowy produkcyjnej, ale ogólnie mówiąc wykorzystanie tych budynków jest gorsze niż przeciętne w województwie.

Procent budynków niewykorzystanych w gminie w województwie przedstawia się następująco:

	gmina	województwo
obory	8,8 %	9,5%
stajni	17,4 %	14,3%
chlewnie	4,1 %	10,1%
owczarnie	39,5 %	39,0%
kurniki	10,9 %	10,5%

stodoły	3,0 %	2,6%
szklarnie	0,0 %	5,6%
tunele foliowe	0,9 %	2,0%
pieczarkarnie	0,0%	24,4%
budynki wielofunkcyjne	6,9%	5,3%

Stan techniczny ocenić można jako dobry i jest on lepszy niż można o nim powiedzieć w województwie.

8. WYPOSAŻENIE TECHNICZNE

Wyposażenie w gminie i w województwie przedstawiono na podstawie danych z powszechnego spisu rolnego z 1996 r. w przeliczeniu na 100 gospodarstw. Przedstawia się ono następująco:

	gmina		województwo
ciągniki	573 szt.	49szt./100gosp.	44,6szt./100gosp.
samochody osobowe	423	36,2	41,2
dostawcze do 2ton	76	6,5	5,8
ciężarowe do2 ton	17	1,4	2,2
przyczepy	203	17,4	15,4
kombajny zbożowe	32	2,7	2,7
ziemniaczane	46	3,9	3,2
buraczane	26	2,2	0,6
rozsiewacze nawozów	256	21,9	12,3
rozzutnik obornika	352	30,1	21,0
kosiarki ciągnikowe	206	17,6	11,5
ładowacze chwytakowe	49	4,4	2,8
kopaczki do ziemniaków	252	21,6	13,4
sadzarki do ziemniaków	245	20,9	14,6
przyczepy zbierające	20	1,7	1,2
pasy zbierające	53	4,5	2,8
opryskiwacze ciągnikowe	344	29,4	21,4
dojarki	85	7,3	3,3
schładzarki do mleka	97	8,3	3,9
sortowniki	4	0,3	0,2
linie technologiczne	1	0,08	0,04
agregaty uprawowe	103	8,8	1,9

Wyższy niż w województwie syntetyczny wskaźnik jakości gruntów ornych (o 4,3 %) a znacznie wyższe plony, szczególnie pszenicy – o 12,2 %) nie korespondują z kwasowością gleb (aż 68 % gleb wymaga wapnowania). Kwasowość tą odzwierciedlają plony ziemniaków i buraków cukrowych.

Wysoki udział użytków zielonych ich jakość (o 17,2 % wyższa niż w woj.) wykorzystanie odzwierciedlony jest w obsadzie bydła, a szczególnie krów, wyposażenia w dojarki i schładzarki do mleka (ponad 2 razy większe niż w woj.). Nie bez znaczenia jest również lokalizacja ma terenie gminy zakładu przetwarzania mleka.

Wyposażenie gospodarstw w maszyny i urządzenia techniczne jest generalnie znacznie lepsze niż w województwie. Szczególnie dotyczy ono agregatów uprawowych i kombajnów buraczanych (około 4-krotnie lepsze niż w województwie) – wynika ono z wysokiego udziału roślin przemysłowych strukturze zasiewów – prawie 7 %.

9. OBSŁUGA TECHNICZNA

Na terenie gminy zlokalizowane są następujące punkty obsługi związane z produkcją techniczną:

- zlewnie mleka,
- spółdzielnie usług rolniczych,
- sezonowe punkty skupu buraków cukrowych, owoców i warzyw,
- lecznice weterynaryjne trzy prywatne lecznice weterynaryjne w Kurowie i Łąkoci
- gminne spółdzielnie,
- trzy sklepy z artykułami do produkcji rolnej i środkami do ochrony roślin: Kurów i Klementowice.

VIII. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU SYSTEMU TRANSPORTU SYSTEM TRANSPORTOWY

1. KOMUNIKACJA KOLEJOWA

Przez południowy obszar gminy Kurów na długości 6,2 km przebiega linia kolejowa relacji ~~Warszawa – Lublin – Chełm – granica państwa~~ Warszawa – Dęblin – Puławy – Klementowice – Lublin – Chełm – Dorohusk (granica państwa) /Linia nr 7 Szlak E – 20/.

Linia ta jest dwutorowa zelektryfikowana. W miejscowości Klementowice znajduje się przystanek kolejowy. Zachodzące w ostatnim dziesięcioleciu przemiany gospodarcze w kraju spowodowały bardzo duży spadek udziału kolei w przewozach towarowych i pasażerskich. Tendencja spadkowa utrzymuje się w dalszym ciągu. **Peryferyjne położenie linii kolejowej powoduje, że nie stanowi ona istotnej roli w obsłudze gminy.** Budynek kolejowy obsługujący pasażerów jest technicznie słabo wyposażony.

Wnioski ze stanu istniejącego.

- Należy utrzymać istniejącą infrastrukturę kolejową i przewidzieć jej rozbudowę pod względem przystosowania linii kolejowej do ruchu pociągów o dużej prędkości.
- Dla zapewnienia ruchu kolejowego o dużej prędkości niezbędne jest zlikwidowanie skrzyżowań w jednym poziomie z ruchem kołowym i pieszym.

2. KOMUNIKACJA DROGOWA

Układ komunikacyjny gminy tworzą ciągi dróg: krajowych, powiatowych, gminnych, wewnętrznych.

Na terenie powiatu puławskiego główny układ komunikacyjny tworzą drogi krajowe:

- 1) S12/E373: granica polsko-niemiecka – Łęknica – Żary – Głogów – Jarocin – Kalisz – Piotrków Trybunalski – Radom – Puławy – Lublin – Chełm – Dorohusk – granica polsko-ukraińska,
- 2) S17/E372 łącząca aglomerację warszawską i Lublin z polsko-ukraińskim przejściem granicznym w Hrebennem.

Obszar gminy Kurów przecina na odcinku około 6 km droga ekspresowa Nr S12/S17 o wspólnym przebiegu dróg, tworząca trasę europejską E372 i stanowiąca jeden z najważniejszych szlaków komunikacyjnych Polski wschodniej.

Przez obszar gminy Kurów przebiega droga wojewódzka nr 874 (DW874) łącząca początek obwodnicy Puław w ciągu DK12 w miejscowości Zarzeczce z drogą ekspresową S12/S17 na węźle Jastków w Bogucinie. Droga przebiega dawnym śladem drogi krajowej nr 12.

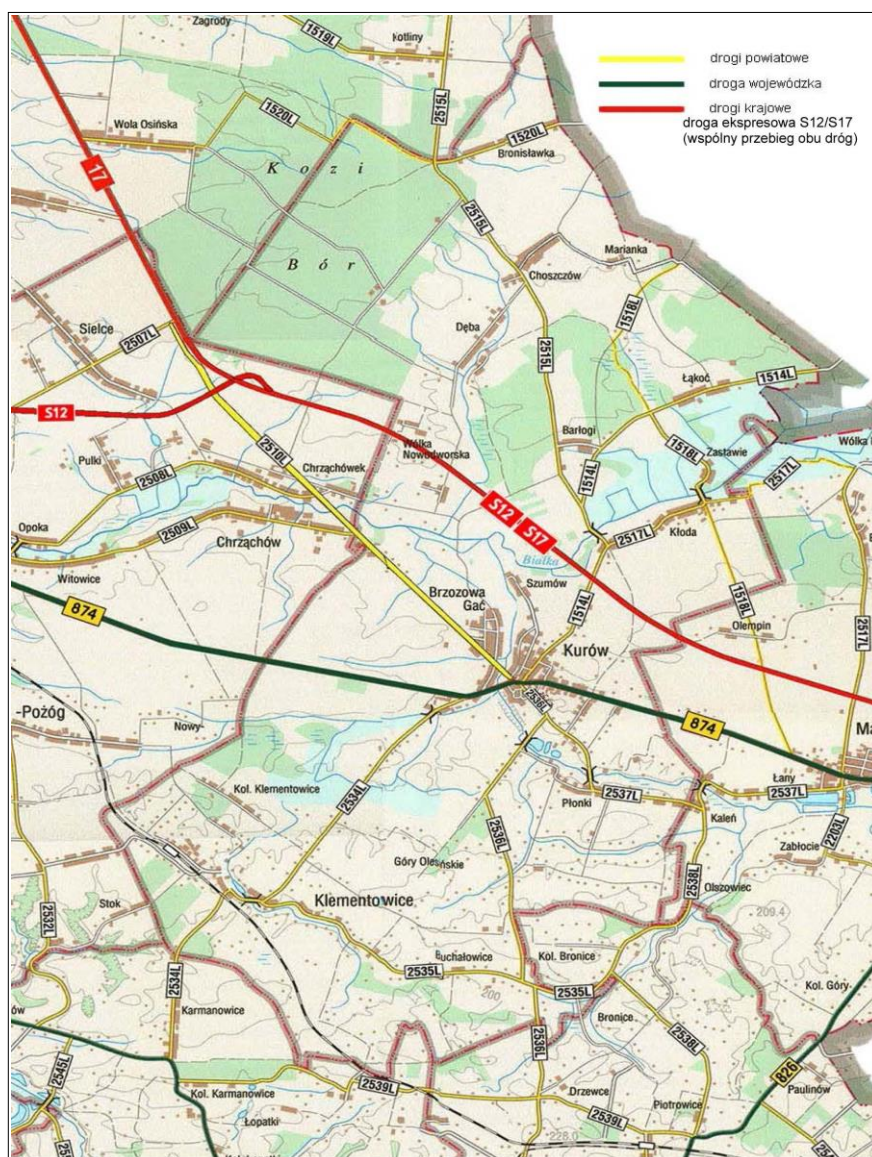
Zgodnie z wykazem dróg powiatowych na terenie powiatu puławskiego, przez obszar gminy Kurów przebiegają następujące drogi:

NUMERACJA W/G UCHWAŁY NR CXI/1443/04 ZARZĄDU WOJEWÓDZTWA LUBELSKIEGO Z DNIA 18 CZERWCA 2004 ROKU ZESTAWIENIE ILOŚCI DRÓG WEDŁUG STANU NA DZIEŃ 1 STYCZNIA 2020 ROKU

Nr drogi	Klasa techniczna drogi	Nazwa drogi
1520L	L	Wola Osińska – Bronisławka – Wolica – Trzcinec
2510L	GP	Kurów - Sielce
2515L	L	Baranów – Kotliny - droga pow. 1514L
1518L	Z	Markuszów – Wolica – Zagwóźdź – Blizocin
2517L	L	Dr. pow. 1514L – Kłoda – Wólka Kątna – Markuszów
2534L	L	Kurów – Karmanowice
2535L	L	Klementowice – Buchałowice – Bronice
2536L	Z	Kurów – Wąwolnica
2537L	L	Kurów – Kaleń – Markuszów – dr. pow. 2203L
1514L	G	Dr. pow. 1516L – Michów – Kurów

Rys. 9. Mapa dróg publicznych na terenie Gminy Kurów
opracowanie własne

Łączna długość dróg publicznych w gminie wynosi 61,87 km w tym w poszczególnych kategoriach:

- krajowe — 9,9 km
- powiatowe — 65 km
- gminne — 48,5 km

Nawierzchnię twardą mają:

- drogi krajowe
- drogi powiatowe o długości 50 km
- drogi gminne o długości 17,3 km,

Nawierzchnię gruntową mają:

- drogi powiatowe o długości 15 km,
- drogi gminne o długości 31,2 km

WYKAZ DRÓG GMINNYCH:

Numer drogi	Nazwa drogi
1	2
107721 L	dr. kraj. 12/17 – Szumów – dr. pow. 2516L
107706 L	dr. kraj. 17 – Chrzążówek – dr. pow. 2516L
107942L	Kurów – Wólka Nowodworska – Choszczów
107722 L	Barłogi (dr. pow. 2515L – dr. pow. 1514L)
103211 L	Wolica – Choszczów
107723 L	Olesin dr. kraj. 17 – dr. pow. 2537L
107724 L	Olesin dr. pow. 2537L – gr. gminy Markuszów (Kaleń)
107725 L	Płonki dr. pow. 2536L – dr. gm. 107728L
107726 L	Płonki dr. pow. 2537L – dr. gm. 107725L
107727 L	Płonki dr. gm. 107725L – gr. gminy Markuszów
107728 L	Płonki dr. pow. 2536L – gr. gminy Markuszów
107941L	Zakierzki – Klementowice – dr. pow. 2544L
107729 L	Dr. pow. 2534L – Klementowice – Płonki – dr. pow. 2536L
107730 L	Dr. pow. 2534L – Klementowice – Buchałowice – dr. pow. 2536L
107731 L	Dr. pow. 2544L – Klementowice – gr. gminy Końskowola (Pożóg)
107732 L	Kol. Klementowice (dr. pow. 2544L – dr. gm. 107731L)
107733 L	Dr. pow. 2535L – Kol. Klementowice – do torów Łopatki
107734 L	Dr. pow. 2517L – Zastawie - Bobowiska
107735 L	Płonki (dr. pow. 2537L) – Płonki – dr. gm. 107728L
107736 L	Kol. Klementowice (dr. pow. 2531L) – Klementowice (dr. pow. 2544L)
107737 L	Dr. pow. 2535L – Klementowice – gr. gminy Wąwolnica (Łopatki)
107738 L	Buchałowice (dr. pow. 2535L) – Kol. Buchałowice (dr. gm. 107730L)
107739 L	Klementowice (dr. pow. 2544L) – Klementowice – gr. gminy Końskowola (Pożóg)

107740 L	Brzozowa Gać (dr. kraj. 17 – dr. pow. 2516L)
107741 L	Dr. pow. 2515L – Paluchów
107742 L	Dr. pow. 2516L – Węgielnica
107743 L	Dr. pow. 2516L – Kol. Nowy Dwór
107744 L	Dr. pow. 1514L – Kłoda – Olesin – dr. gm. 107746L
107745 L	Dr. pow. 1514L – Kurów – dr. gm.107721L
107746 L	Dr. pow. 2537L – Olesin – Kurów – dr. pow. 1514L
107747 L	Dr. gm. 107746L – Olesin – gr. gminy Markuszów
107748 L	Dr. kraj. 12/17 – Płonki – dr. gm. 107747L
107749 L	Kurów (dr. kraj. 12 – dr. pow. 2534L)
107750 L	Dr. pow. 2536L – Płonki – Klementowice – dr. gm. 107730L
107751 L	Dr. pow. 2534L – Klementowice – dr. gm. 107731L
107752 L	Dr. pow. 2534L – Klementowice
107753 L	Dr. pow. 2534L – Klementowice
107754 L	Dr. kraj. 12 – Kurów – Brzozowa Gać – dr. kraj. 17
107940L	Pożóg Stary - Klementowice
112804L	Od drogi powiatowej Nr 2536L Kurów- Wąwolnica (ul. Żabia) do drogi krajowej nr 12 (ul. Puławska)
112805L	Od drogi gminnej Nr 107737L Klementowice do drogi powiatowej Nr 2535L
112806L	Od drogi gminnej Nr 107737L Klementowice – Buchałowice do drogi powiatowej Nr 107750L
112807L	Od drogi gminnej Nr 107729L Klementowice Płonki do drogi gminnej Nr 107750L
112808L	Od drogi gminnej Nr 107729L Klementowice – Płonki do drogi powiatowej Nr 2535L
112824L	Droga oznaczona geodezyjnie numerem ewidencyjnym 381 w m. Buchałowice (od drogi powiatowej Nr 2535L Klementowice – Buchałowice – Bronice)

Powiązania zewnętrzne gminy Kurów realizowane są poprzez drogi krajowe i powiatowe. Podstawową rolę w powiązaniach wewnętrznych pełnią ciągi dróg powiatowych i gminnych.

Wnioski z oceny stanu istniejącego:

- 1) istniejąca sieć drogowa nie zapewnia poprawnej obsługi obszaru gminy z uwagi na duży udział dróg o nawierzchni gruntowej,
- 2) drogi w obszarach istniejącej zabudowy charakteryzują się małymi szerokościami w liniach rozgraniczających,
- 3) w obszarze miasta brak jest wydzielonych ścieżek rowerowych.

Istotny mankament w systemie komunikacji drogowej stanowią stosunkowo niskie parametry dróg nie odpowiadające zwiększającemu się natężeniu ruchu. Drogi powiatowe, zbierające ruch z dróg gminnych posiadają parametry techniczne niedostosowane do nadanej klasy technicznej.

Sieć dróg gminnych obsługująca jednostki osadnicze gminy, szczególnie w zabudowie kolonijnej, częściowo stanowi drogi gruntowe, co ze względu na stan techniczny w niesprzyjających warunkach atmosferycznych, może powodować okresową nieprzejezdną.

W systemie komunikacyjnym miejscowości Kurów, szczególnym obciążeniem obarczona jest droga powiatowa nr 1514L (ul. Bartosza Głowackiego), niedostosowana technicznie i użytkowo do przenoszonego ruchu wjazdowo – wyjazdowego na kierunkach: droga krajowa – droga wojewódzka, w tym obsługująca osiedla budownictwa mieszkaniowego położone w tej części Kurowa.

3. KOMUNIKACJA PUBLICZNA

Przewozy wewnątrz gminy oraz zewnętrzne realizowane są trasami komunikacji publicznej kursującej drogami krajowymi i utwardzonymi drogami powiatowymi. Linia kolejowa nie odgrywa istotnej roli w obsłudze gminy ze względu na jej peryferyjne położenie w stosunku do granic administracyjnych.

Stale zwiększająca się liczba samochodów osobowych skutkuje zmniejszonym zapotrzebowaniem na środki transportu publicznego. Na terenie gminy Kurów przewozy transportu zbiorowego oferuje MZK Puławy oraz przewoźnicy prywatni. Podstawową i najważniejszą cechą transportu publicznego stanowi jego dostępność. Równy dostęp do transportu zbiorowego, bez względu na uwarunkowania fizyczne, wiekowe czy inne, stanowi fundament rozwoju funkcji publicznych.

Zgodnie z Planem zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego w województwie lubelskim na lata 2014-2020 zaplanowano organizację następujących linii komunikacyjnych o charakterze użyteczności publicznej w transporcie drogowym, organizowanych przez Powiat Puławski:

Nr linii	Skrócony przebieg trasy
801	Puławy – Końskowola – Nowy Pożóg – Kurów – Markuszów – Wólka Kątna
851	Puławy – Końskowola — Nowy Pożóg – Kurów – Kłoda – Łąkoć – Kurów
813	Puławy – Końskowola – Kurów – Markuszów – Bronice – Nałęczów
812	Puławy – Końskowola – Las Stocki – Kurów – Płonki — Drzewce – Wąwolnica – Nałęczów
869	(Lublin) – /powiat lubelski/ – Markuszów – Kurów — Łąkoć – powiat lubartowski: Michów

Przy obliczaniu popytu na usługi komunikacji zbiorowej, ważne jest określenie poziomu konkurencji przez ten rodzaj komunikacji z innymi formami przemieszczania się. Podstawową konkurującą formą przemieszczania się jest transport indywidualny. Na przestrzeni ostatnich lat widoczny jest gwałtowny wzrost liczby samochodów przypadających na jedno gospodarstwo domowe w Polsce.

Prognozy demograficzne, wskazujące, że w najbliższych latach liczba mieszkańców będzie się systematycznie zmniejszała, skłaniają do elastycznego podejścia do oferty przewozowej pod względem rodzaju i pojemności środków transportu na poszczególnych liniach.

4. TECHNICZNE ZAPLECZE MOTORYZACJI

Stacje paliw

~~W obszarze gminy funkcjonuje 5 stacji. W Kurowie zlokalizowane są dwie stacje paliw płynnych w tym jedna stacja z dystrybucją gazu LPG oraz jedna stacja dystrybucji gazu LPG. Ponadto stacje paliw płynnych znajdują się w Buchalowicach i Klementowicach.~~

Aktualnie na terenie gminy Kurów funkcjonują 2 stacje paliw. Są to stacje komercyjne. Liczba stacji paliw i lokalizacja uzależnione są od popytu na paliwa ciekłe i gazowe.

Stacje obsługi samochodów

Obsługa samochodów osobowych maszyn rolniczych świadczona jest przez warsztaty rzemieślnicze zlokalizowane na terenie gminy.

Parkowanie samochodów

Parkowanie pojazdów odbywa się na terenach posesji oraz na parkingach zlokalizowanych przy obiektach związanych z obsługą podróżnych oraz w rejonie usług w obszarze centralnym Kurowa.

Wnioski z oceny stanu istniejącego

- 1) obsługa potrzeb motoryzacyjnych w zakresie stacji paliw i stacji obsługi samochodów wydaje się być zaspokojona,
- 2) należy wprowadzić działania organizacyjne w celu zwiększenia rotacji miejsc parkingowych w rejonach koncentracji usług i zwiększenia ilości miejsc postojowych

5. OBIEKTY INŻYNIERSKIE NA SIECI DROGOWEJ GMINY KURÓW

Istotnym elementem systemu komunikacyjnego gminy są obiekty i mostowe stanowiące przejścia przez przeszkody wodne. Przez teren gminy Kurów przebiegają 2 rzeki – Kurówka i Białka, będąca prawym dopływem Kurówki. Przeszkody wodne stanowią barierę funkcjonalną dla ruchu komunikacyjnego.

Poza mostami i kładkami pieszo-rowerowymi na terenie gminy Kurów występują także wiadukty drogowe o przebiegu nad drogą krajową.

6. INFRASTRUKTURA ROWEROWA

Rower może stanowić skuteczny środek transportu, pozwalający na przemieszczanie się w terenach o zwartej zabudowie, a także pomiędzy poszczególnymi miejscowościami gminy, czy powiatu. Na terenie gminy i powiatu wyznaczone są i oznakowane ścieżki i trasy rowerowe. Sieć tras rowerowych w powiecie puławskim liczy ok. 500 km i jest związana z projektem „Utworzenie pętli rowerowych na obszarze od Kazimierskiego do Kozłowieckiego Parku Krajobrazowego”, który realizuje Lokalna Grupa Działania „Zielony Pierścień” z Nałęczowa.

VIII. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

1. ELEKTROENERGETYKA

W obszarze województwa lubelskiego zlokalizowana jest jedna elektrociepłownia zawodowa, tj. PGE Górnictwo i Energetyka Konwencjonalna S. A. - Oddział Elektrociepłownia Lublin Wrotków.

Województwo jest zasilane w energię elektryczną poprzez przesył z krajowego systemu elektroenergetycznego sieciami najwyższych (NN) i wysokich napięć (WN). Stan tych sieci oraz stacji NN i WN jest dobry i zapewnia pełne pokrycie obecnego zapotrzebowania na energię elektryczną.

Obsługa elektroenergetyczna gminy Kurów odbywa się za pośrednictwem sieci i urządzeń będących własnością ~~Lubelskich Zakładów Energetycznych S.A. „LUBZEL” S.A. któremu podlega Zakład Energetyczny Puławy~~ PGE Dystrybucja S. A. Oddział Lublin, posiadające koncesję na przesył, dystrybucję i obrót energią elektryczną.

Bezpośrednio gmina Kurów zasilana jest z Głównego Punktu Zasilającego GPZ Klementowice zlokalizowanego przy południowej granicy gminy.

GPZ Klementowice zasilany jest liniami napowietrznymi 110 kV poprzez wpięcia do linii 110 kV relacji GPZ Nałęczów – GPZ Puławy Rudy .

Na terenie Gminy Kurów znajdują się 75 stacje transformatorowe słupowe 15/0,4 kV i 6 stacji transformatorowych wewnętrznych 15/0,4 kV będących w posiadaniu PGE Dystrybucja S. A. Oddział Lublin o mocy 6 195kVA.

Alternatywnym źródłem zasilania Kurowa w przypadku awarii zasilania w energię elektryczną jest GPZ Leśce zlokalizowany w Gminie Garbów.

Stacja GPZ 110/15 kV Klementowice jest również źródłem zasilania w sposób indywidualny lub wspomagający w energię elektroenergetyczną gminy sąsiednie Markuszów i Wąwolnica.

Ponadto przez teren gminy Kurów przebiegają linie napowietrzne Polskich Sieci Elektroenergetycznych S.A. WN 220 kV relacji GSZ Lublin/Abramowice – GPZ Azoty Puławy, sieć elektroenergetyczna WN 110 kV relacji Nałęczów – GPZ Puławy oraz WN 400 kV relacji Elektrownia Kozienice – GSZ Lublin.

Sieć rozdzielczą średniego napięcia wykonaną przede wszystkim jako napowietrzną pracującą na napięciu 15 kV tworzą linie relacji :

- Klementowice – Brzozowa Gać – Kurów – Szumów – Kłoda – Olesin – Markuszów,
- Klementowice – Płonki – Buchałowice – Drzewce,
- Klementowice – Buchałowice – Nałęczów,
- Rudy gm. Końskowola – Dęba – Choszczów – Bronisławka – Łąkoć – Zastawie - Michów.

Stacje transformatorowe na terenie gminy wykonane są przede wszystkim jako słupowe.

Stacje transformatorowe wewnętrzne występują w ośrodku gminnym Kurów.

Sieć rozdzielcza niskiego napięcia na terenie gminy wykonana jest przede wszystkim jako napowietrzna z niewielkimi odcinkami sieci kablowej (na terenach silnie zurbanizowanych).

2. TELEKOMUNIKACJA

Obsługa telefoniczna gminy Kurów realizowana jest przez koncesjonowanych operatorów telekomunikacyjnych.

Istniejąca sieć teletechniczna zapewnia dostęp do telefonii stacjonarnej. Dogodny dostęp do telefonii bezprzewodowej zapewniony jest przez rozmieszczone w granicach miasta stacje bazowe telefonii komórkowej.

Na terenie gminy działają operatorzy telefonii bezprzewodowej (komórkowej). W Kurowie zainstalowane są trzy stacje bazowe telefonii komórkowej (maszt radiokomunikacyjny dla potrzeb telefonii komórkowej sieci Plus między ulicami Fabryczną i Puławską, maszt sieci T-Mobile między ulicami Fabryczną i Puławską, maszt sieci Orange przy ulicy Bartosza Głowackiego) oraz jeden maszt w Bronisławce.

~~W przypadku telefonii przewodowej jest to Telekomunikacja Polska S.A. Obszar Telekomunikacji w Lublinie , natomiast w przypadku telefonii komórkowej cyfrowej i analogowej są to PLUS GSM, ERA GSM , IDEA , Centertel .~~

~~Na terenie gm. Kurów funkcjonują trzy centrale telefoniczne stacjonarne typu Alkatel i Siemens:~~

- ~~Barłogi – pojemność centrali 208 nr, wykorzystanych 190 (zlokalizowana w kontenerze na działce stanowiącej własność TP S. A.) – system Alkatel~~
- ~~Klementowice – pojemność centrali 554 nr, wykorzystanych 501 (zlokalizowana w lokalu Zespołu Szkół w Klementowicach – najem) – system Alkatel~~
- ~~Kurów – pojemność central:
(Alkatel) poj. 1000 nr i zajętość 1000
(Siemens) poj. 1000 nr, zajętość 40
(zlokalizowane w lokalu Urzędu Gminy w Kurowie – najem)~~

~~Ogółem do sieci telefonicznej podłączonych jest 1 731 abonentów. Natomiast rezerwa Telefonizacja objęła 88 % mieszkańców gminy.~~

~~Dostępu do sieci telefonicznej stacjonarnej nie posiadają: Choszczów, Dęba, Bronisławka, Wólka Nowodworska, Marianka i Posiołek, co stanowi 12 % mieszkańców gminy. Telekomunikacja Polska S. A. Lublin odstąpiła od budowy sieci stacjonarnej w w/w wsiach ze względów ekonomicznych pomimo tego, że inwestycja jest przygotowana pod względem formalno – prawnym.~~

~~Obecnie istnieje możliwość podłączenia nowych abonentów telefonii stacjonarnej przy wykorzystaniu (analogowej) sieci komórkowej Centertelu.~~

~~Na terenie gm. Kurów funkcjonuje 11 publicznych aparatów samoinkasujących (7 – Kurów, 3 – Klementowice, 1 – Dęba).
Z telefonów cyfrowych ISDN korzysta 32 abonentów. Natomiast stały dostęp do Internetu SDI ma 16 abonentów.~~

~~2.1. Wnioski z oceny stanu istniejącego~~

- ~~• dobrze rozwinięta sieć telekomunikacyjna przewodowa~~
- ~~• brak konkurencji w dziedzinie telekomunikacji przewodowej (jeden operator).~~
- ~~• zaspokojenie zapotrzebowania na łącze telefoniczne na poziomie~~
- ~~• obowiązującego obecnie standardu.~~

3. ZAOPATRZENIE W WODĘ

Gmina jest zwodociągowana w około 95%. Woda dostarczana odbiorcom podlega wymaganiom wynikającym z rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2017 r. poz. 2294). Woda pobierana ze studni wierconych jest uzdatniana dla usunięcia nadmiaru żelaza i manganu oraz awaryjnie dezynfekowana. Dodatkowo woda może być dezynfekowana sterylizatorem UV.

Woda czerpana jest ze studni wierconych (głębinowych). Źródłem pozyskiwanej wody są wody podziemne czwartorzędowe i kredowe. Charakteryzują się one dobrą jakością przy stosunkowo wysokiej twardości i podwyższonej zawartości związków żelaza. Woda jest uzdatniana. Długość sieci wodociągowej na terenie gminy wynosi około 104 km. Obsługiwane są one z ujęć: Kurów-Olesin, Choszczów, Klementowice.

Ujęcie Olesin zaopatruje w wodę następujące miejscowości: Barłogi, Brzozowa Gać, Dęba, Kłoda, Kurów, Łąkoć, Olesin, Płonki, Posiołek, Szumów, Wólka Nowodworska, Zastawie, Wygoda. Łączna ilość mieszkańców zasilanych w wodę z ujęcia wody Olesin wynosi około 5700 mieszkańców .

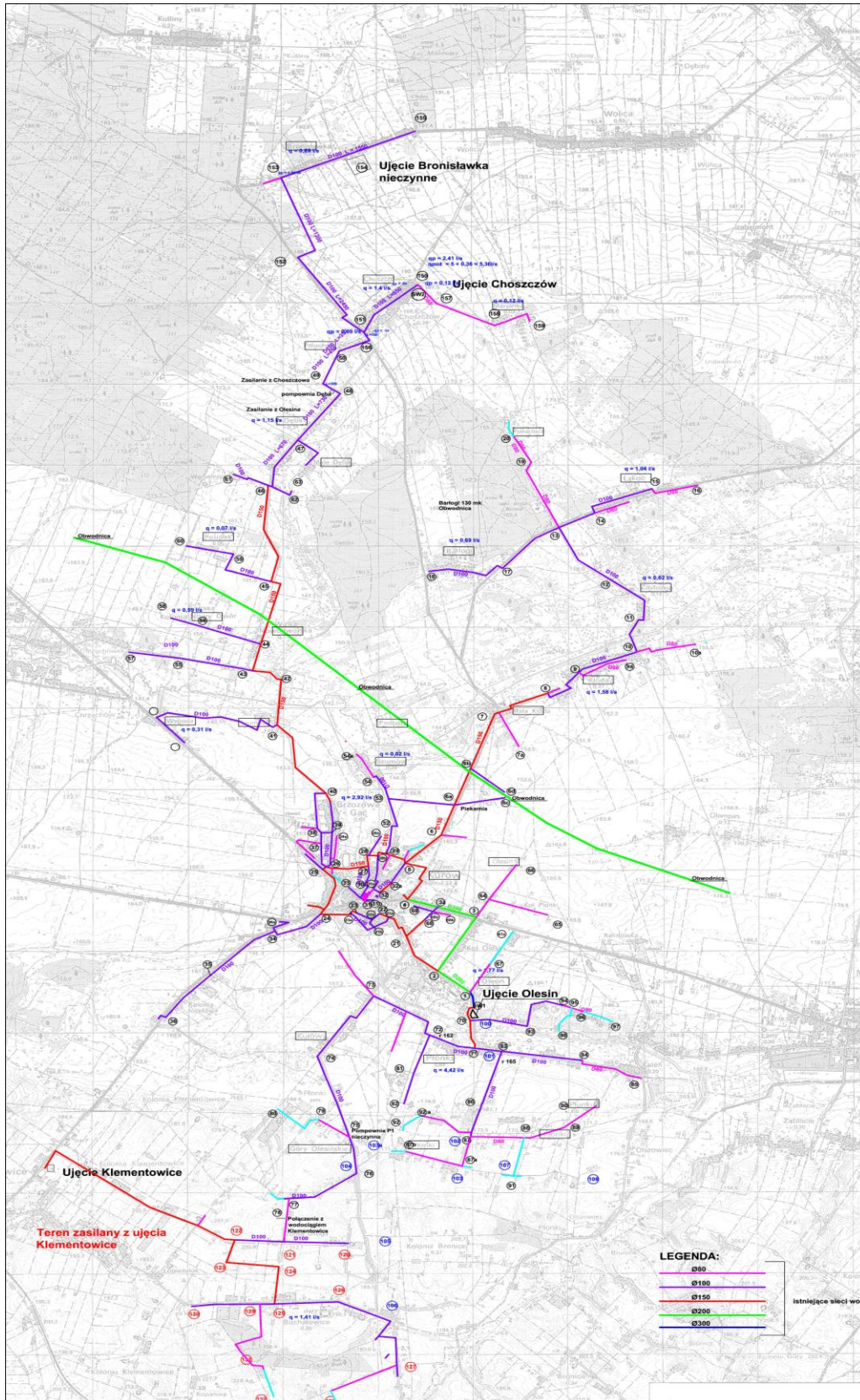
Miejscowości zasilane z ujęcia Choszczów to: Choszczów, Marianka, Bronisławka. Łączna ilość mieszkańców zasilanych w wodę z ujęcia wody Choszczów wynosi około 460 osób.

Ujęcie Klementowice zasila w wodę miejscowości Klementowice i Buchałowice, obsługując łącznie około 1670 mieszkańców. Łączna długość sieci z przyłączami wynosi 59,9 km.

Ujęcie działa w systemie dwustopniowym. Funkcjonują tu dwie studnie głębinowe.

Działki, na których znajdują się stacje wodociągowe stanowią własność gminy i są przekazane w dzierżawę na rzecz Zakładu Usług Komunalnych w Kurowie, który zajmuje się eksploatacją wodociągu, ujęć wody i stacji uzdatniania oraz naliczaniem i pobieraniem opłat za wodę z wodociągu gminnego. Zakład Usług Komunalnych Kurów posiada pozwolenia wodnoprawne na eksploatację ujęć i pobór wód podziemnych. Eksploatowane wodociągi obejmują swoim zasięgiem cały teren gminy.

Rys. 10. Inwentaryzacja sieci wodociągowej na obszarze Gminy Kurów
(na podstawie Koncepcja Modernizacji I Rozwoju Wodociągu Zasilanego z Ujęcia i SW Olesin
w Gminie Kurów)

Dla gminnych ujęć wody zostały wyznaczone strefy ochrony bezpośredniej. Zgodnie z przepisami art. 133 ust. 4 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne, na właścicielu ujęcia wody, realizującym zadania w zakresie zaopatrzenia zbiorowego, spoczywa obowiązek przeprowadzenia analizy ryzyka odpowiadającej przepisom art. 133 ust. 4 ww. ustawy i przekazania jej do wojewody.

W obrębie strefy ochrony bezpośredniej obowiązują następujące ograniczenia i obowiązki:

- 1) wody opadowe lub roztopowe należy odprowadzać w sposób uniemożliwiający przedostawanie się ich do urządzeń służących do poboru wody, teren w obrębie strefy należy zagospodarować zielenią,
- 2) ścieki z urządzeń sanitarnych należy odprowadzać poza granicę terenu ochrony bezpośredniej,
- 3) przebywanie osób niezatrudnionych przy obsłudze urządzeń służących do poboru wody należy ograniczyć do niezbędnych potrzeb.

Nie ustalono stref ochrony pośredniej ww. ujęć.

Charakterystyka wodociągów na terenie Gminy Kurów na dzień 31 grudnia 2020 r.

Nazwa wodociągu	Rok oddania wodociągu do eksploatacji	Rodzaj ujmowanej wody	Wykaz miejscowości obsługiwanych przez wodociąg	Liczba ludności (stałych mieszkańców) zaopatrywanej przez wodociąg	Wielkość produkcji wody m ³ /d	Średniorobocza wydajność ujęcia wody z pozwolenia wodnoprawnego m ³ /d	Długość sieci wod. bez przyłączy w km	Materiały z których wykonano sieć rozdzielczą	Rozbudowa sieci
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Kurów-Olesin	1987	głębinowe	Kurów	2697	520,00	975,20	16,4	PCV/PE	Budowa sieci wodociągowej do składowiska odpadów w msc. Szumów L=878 m PE 160
			Barłogi	137			1,5	PCV	
			Brzozowa Gać	539			4,5	PCV	
			Dęba	213			3,4	PCV	
			Kłoda	291			6,1	PCV	
			Łąkoć	195			1,8	PCV	
			Olesin	319			3,7	PCV	
			Płonki	838			14,2	PCV	
			Szumów	111			6,3	PCV/PE	
			Zastawie	115			2,5	PCV	
			Posiołek	13			2,2	PCV	
Kurów			Wólka Nowodworska	109			3,7	PCV	

			Wygoda	60			0,5	PCV	brak
Klementowice	1995	głębiny	Klementowice	1271	174,00	468,70	25,0	PCV	brak
			Buchałowice	279			8,2	PCV	
Choszczów	1969	głębiny	Choszczów	262	39,00	100,90	1,3	Azbest	brak
			Bronisławka	164			1,6	Azbest	
			Marianka	22			1,0	PCV	

Aktualnie na obszarze gminy podstawową funkcję w zaopatrzeniu w wodę spełniają grupowe wodociągi wiejskie obejmujący swoim zasięgiem obsługę prawie wszystkie miejscowości na tym obszarze. Z wodociągów grupowych aktualnie korzysta 98 % ogólnej liczby mieszkańców.

W dwóch miejscowościach to jest w Posiołku i Wólee Nowodworskiej zaopatrzenie w wodę nadal jest realizowane ze studni lokalnych.

Grupowe wodociągi wiejskie funkcjonujące na obszarze gminy zasilane są w wodę z ujęć podziemnych wykorzystujących udokumentowane zasoby wód poziomu czwartorzędowego i kredowego. Wody te charakteryzują się dobrą jakością, chociaż posiadają wysoką twardość oraz podwyższoną zawartość związków żelaza, co powoduje konieczność ich uzdatniania. Aktualnie na terenie gminy eksploatowanych jest pięć ujęć głębinowych ze stacjami uzdatniania zlokalizowanymi w Kurowie (dwa ujęcia), Choszczowie, Bronisławce i Klementowicach.

3.1. Wodociąg Kurów I

Wodociąg ten posiada ujęcie ze stacją wodociągową zlokalizowaną w Olesinie. W zasięgu obsługi tego wodociągu znajdują się miejscowości: Kurów, Brzozowa Gać, Szumów, Olesn i Płonki. Wodociąg doprowadza wodę do 950 gospodarstw domowych i rolnych. Łączna długość sieci z przyłączami wynosi 62 km. W większości sieć wodociągowa wybudowana została z rur PCV w latach 1991–1993. Tylko w centrum Kurowa na długości około 9 km sieć ta wykonana została z rur azbestowocementowych i żeliwnych.

Ujęcie tego wodociągu posiada dwie studnie głębinowe o zatwierdzonej wydajności eksploatacyjnej wynoszącej 150 m³/h. Pobór wody wg pozwolenia wodno-prawnego ustalono w wysokości:

$$Q_{\text{dśr.}} = 600 \text{ m}^3/\text{d}$$

$$Q_{\text{dmax.}} = 770 \text{ m}^3/\text{d}$$

$$Q_{\text{hmax.}} = 55 \text{ m}^3/\text{h}$$

Roczne zużycie wody z tego ujęcia wyniosło 155060 m³/rok. Natomiast średnie dobowe zużycie wynosiło 425 m³/dobę, co stanowi 71 % ilości ustalonej w pozwoleniu wodno-prawnym. Woda ze studni głębinowych tłoczona jest poprzez urządzenia odżelaziania do zbiornika wieżowego, z którego grawitacyjnie splywa do sieci wodociągowej. Ujęcie posiada wygradzoną strefę ochronną zgodną z wymaganymi przepisami.

3.2. Wodociąg Kurów II

Wodociąg ten zasilany jest z ujęcia zlokalizowanego w Kurowie przy ul. Głowackiego. Wodociąg obejmuje swoim zasięgiem obsługę miejscowości Kłodę, Zastawie, Łąkoć, i Barłogi. Doprowadza wodę do 180 gospodarstw domowych i rolnych. Łączna długość sieci przesyłowych z przyłączami wynosi 18 km. Sieć zbudowana została w latach 1993—1994 z rur PCV. Ujęcie posiada jedną studnię głębinową o zatwierdzonej wydajności eksploatacyjnej wynoszącej 18 m³/h. Pobór wody wg pozwolenia wodno-prawnego ustalono w wysokości:

$$Q_{d\text{sr}} = 80 \text{ m}^3/\text{d}$$

$$Q_{d\text{max}} = 100 \text{ m}^3/\text{d}$$

$$Q_{h\text{max}} = 10 \text{ m}^3/\text{h}$$

Roczne zużycie wody z tego ujęcia wyniosło 16170 m³/rok. Natomiast średnie dobowe zużycie wody wynosiło 44 m³/d, co 55 % ilości ustalonej w pozwoleniu wodno-prawnym.

Woda ze studni tłoczona jest pompą głębinową poprzez urządzenia odzelenia do dwóch zbiorników naziemnych a następnie poprzez zestaw pompowy drugiego stopnia tłoczona do sieci przesyłowej. Ujęcie ze stacją wodociągową posiada wygradzoną strefę ochrony bezpośredniej zgodną z obowiązującymi przepisami.

3.3. Wodociąg grupowy Choszczów

Wodociąg ten posiada ujęcie wód podziemnych zlokalizowane w miejscowości Choszczów. Sieć wodociągowa tego systemu zaopatruje w wodę miejscowości Choszczów, Marianka i Dębę. Woda doprowadzana jest do 120 gospodarstw. Łączna długość sieci przesyłowej z przyłączami wynosi 5 km i żeliwnych.

Ujęcie posiada dwie studnie głębinowe o zatwierdzonej wydajności eksploatacyjnej wynoszącej 31 m³/h, dla studni podstawowej i 21,7 m³/h dla studni awaryjnej.

Pobór wody z ujęcia ustalony został w pozwoleniu wodno-prawnym w ilościach:

$$Q_{d\text{sr}} = 170 \text{ m}^3/\text{d}$$

$$Q_{d\text{max}} = 250 \text{ m}^3/\text{d}$$

$$Q_{h\text{max}} = 18 \text{ m}^3/\text{h}$$

Roczne zużycie wody z tego ujęcia osiągnęło poziom 46300 m³/rok, natomiast średnie dobowe zużycie wody wynosiło 127 m³/d. Stanowi to 75 % wielkości ustalonej w pozwoleniu wodno-prawnym. Ujęcie zlokalizowane jest na skraju wsi Choszczów i posiada wygradzoną strefę ochrony bezpośredniej zgodną z obowiązującymi przepisami.

3.4. Wodociąg Bronisławka

Zasilany jest z ujęcia głębinowego ze stacją wodociągową zlokalizowaną w Bronisławie. Sieć wodociągowa tego systemu zaopatruje w wodę 45 gospodarstw w Bronisławie. Ujęcie wody posiada dwie studnie głębinowe o wydajnościach eksploatacyjnych wynoszących 14 m³/h. Pobór wody wg pozwolenia wodno-prawnego ustalono w wysokościach:

$$Q_{d\text{sr}} = 30 \text{ m}^3/\text{d}$$

$$Q_{d\text{max}} = 40 \text{ m}^3/\text{d}$$

$$Q_{h\text{max}} = 6 \text{ m}^3/\text{h}$$

Roczny pobór wody z tego ujęcia osiągnął wielkość 6770 m³/rok. Natomiast pobór średnio-dobowy wyniósł 19 m³/d, co stanowi 63 % ilości ustalonej pozwoleniem wodno-prawnym. Ujęcie posiada wygradzoną strefę ochrony bezpośredniej zgodną z obowiązującymi przepisami.

Woda ze studni tłoczona jest pompami głębinowymi poprzez urządzenia odzelenia do zbiornika naziemnego a następnie za pomocą zestawu hydroforowego dostarczana do sieci przesyłowej. Długość sieci przesyłowej z przyłączami wynosi 1,6 km.

3.5. Wodociąg Klementowice

Wodociąg posiada ujęcie głębinowe zlokalizowane na działce sąsiadującej ze Szkołą Podstawową.

Wodociąg ten zaopatruje w wodę miejscowości Klementowice i Buchałowice. Zasoby eksploatacyjne tego ujęcia zatwierdzone w kat. B wynoszą 54 m³/h.

Pobór wody wg pozwolenia wodno-prawnego ustalony został w wysokości:

$$Q_{d\acute{s}r} = 350 \text{ m}^3/\text{d}$$

$$Q_{d\text{max}} = 550 \text{ m}^3/\text{d}$$

$$Q_{h\text{max}} = 30 \text{ m}^3/\text{h}$$

Aktualnie roczny pobór wody z tego ujęcia osiągnął wielkość 111836 m³/rok. Średnie dobowe zużycie wody wynosiło 306 m³/d, co stanowi 87 % ilości ustalonej w pozwoleniu wodno-prawnym.

Ujęcie posiada wygradzoną strefę ochrony bezpośredniej zgodną z przepisami.

3.6. Zestawienie parametrów eksploatacyjnych ujęć wodociągów grupowych funkcjonujących na obszarze gminy Kurów w roku 2002

Ujęcia	Zatw. zasoby w kat. B	Pozwolenie wodno-prawne na pobór wód w ilościach			Roczny pobór wód	Średni dob. pobór wód	Poziom wykorzystanie - dopuszczaln. poboru wód	Poziom wykorzystanie zatwierdzonych zasobów
	[m ³ /h]	Q _{dśr} [m ³ /d]	Q _{dmax} [m ³ /d]	Q _{hmax} [m ³ /h]	[m ³ /r]	[m ³ /d]	[%]	[%]
Kurów I	150	600	770	55	181520	497	83	18
Kurów II	18	80	100	10				
Chaszczów	21	170	250	18	31660	87	51	25
Bronisławka	14	30	40	6	7690	21	70	8
Klementowice	54	350	550	30	111836	306	87	37
Razem:	257	1230	1710	119	332706	911	74	21

Ponadto na terenie gminy funkcjonują lokalne ujęcia wód podziemnych usytuowane na terenach:

- Zakładów Futrzarskich Kurów 1 S.A. w Kurowie,
- Zespołu Szkół w Klementowicach,
- Wytwórni Koncentratów Paszowych w Zastawiu,
- Spółdzielni Mleczarskiej w Olesinie.

3.7. Wnioski z oceny stanu istniejącego

- 1) Należy dążyć do rozszerzenia zasięgu sieci przesyłowych istniejących wodociągów grupowych w celu:
  - zapewnienia dostawy wody dla miejscowości Posiołek i Wólka Nowodworska,
  - zapewnienia pełnego powiązania układów przesyłowych istniejących systemów wodociągowych,
  - poprawy niezawodności dostawy wody do odbiorców,
  - poprawy bezpieczeństwa przeciwpożarowego.
- 2) W planach modernizacji istniejących systemów wodociągowych należy przewidywać stopniową wymianę istniejących sieci z rur azbestocementowych na sieci z rur PE lub PCV.
- 3) Zatwierdzone zasoby eksploatacyjne wód dla istniejących ujęć są znacznie wyższe od aktualnego i planowanego poboru wód z tych ujęć. Aktualny poziom wykorzystania tych zasobów stanowi 21 %. Natomiast aktualny łączny pobór wód z istniejących ujęć stanowi 74 % poboru dopuszczonego w pozwoleniach wodno-prawnych.
- 4) W związku z powyższym w ubiegłym roku ujęcie Kurów II wyłączone było z czynnej eksploatacji i przejęło funkcję ujęcia rezerwowego ponieważ układy sieciowe wodociągów Kurów I i Kurów II oraz Kurów I i Klementowice są ze sobą powiązane.
- 5) Wszystkie ujęcia posiadają pozwolenia wodno-prawne na pobór wód ważne do roku 2004.

- 6) ~~Doprowadzenie sieci wodociągowej do miejscowości Posiołek i Wólka Nowodworska jest technicznie możliwe zarówno poprzez przedłużenie sieci wodociągu Kurów I kierunku północnym od miejscowości Szumów lub Brzozowa Gać jak i poprzez przedłużenie sieci wodociągu Choszczów w kierunku południowym.~~
- 7) ~~Z własnych wodociągów i ujęć lokalnych na terenie gminy korzystają:~~
  - ~~— Zakłady Futrzarskie Kurów I S.A. w Kurowie,~~
  - ~~— Spółdzielnia Mleczarska Kurów zlokalizowana w Olesinie,~~
  - ~~— Zespół Szkół w Klementowicach,~~
  - ~~— Wytwórnia Koncentratów Paszowych w Zastawiu.~~

4. ODPROWADZANIE ŚCIEKÓW SANITARNYCH I DESZCZOWYCH

Zgodnie z Uchwałą Nr XIX/197/2020 Rady Gminy Kurów z dnia 30 grudnia 2020 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji Kurów, wyznaczone zostały granice aglomeracji Kurów o równoważnej liczbie mieszkańców (RLM) 3445 z oczyszczalnią ścieków komunalnych zlokalizowaną w miejscowości Kurów przy ul. Fabrycznej. Aglomeracja obejmuje miejscowości: Kurów, Brzozowa Gać, zachodnią część miejscowości Olesin i północną część miejscowości Płonki. Z istniejącej kanalizacji korzysta aktualnie 2912 osób.

Oczyszczalnia ścieków komunalnych ma przepustowość 620 m³/d, zabezpieczając potrzeby oczyszczania ścieków socjalno – bytowych oraz dowożonych taborem asenizacyjnym pochodzących z gospodarstw domowych oraz zakładów produkcyjnych „Aglomeracji Kurów” (Kurów, części miejscowości Brzozowa Gać, Olesin (Al. Lipowa) oraz część miejscowości Płonki). Po rozbudowie będzie posiadała zdolność oczyszczenia ścieków komunalnych z terenu całej gminy. Jest to oczyszczalnia mechaniczno – biologiczna działająca w oparciu o osad czynny w systemie technicznym BIO-PAK. Ścieki oczyszczone odprowadzone są do rzeki Struga, stanowiącej dopływ Kurówki. Oczyszczalnia usytuowana jest na działce nr 3531 o pow. 3,6043 ha położonej w Kurowie przy ul. Fabrycznej. Projektowa wydajność oczyszczalni ścieków [RLM]: 6820.

Oczyszczalnia wraz z systemem kanalizacji wpływa na poprawę stanu środowiska naturalnego w gminie poprzez ochronę wód powierzchniowych (rzeki: Kurówka, Bielkowa, Garbówka), gruntowych, podziemnych i gleby. Ponadto wpływa na podniesienie poziomu i jakości życia mieszkańców poprzez zwiększenie komfortu korzystania z urządzeń sanitarnych oraz obniżenie kosztów ich eksploatacji.

W systemie kanalizacji gminy Kurów występują dwa rodzaje kanalizacji grawitacyjna i tłoczna.

Długość sieci kanalizacyjnej z podziałem na jej rodzaje jest następująca:

- 1) przewody tłoczne - 2,6 km,
- 2) przewody grawitacyjne - 25,085 km.

Ogólna długość sieci kanalizacyjnej bez przyłączy wynosi 27,658 km oraz około 1400 sztuk przyłączy i trzynaście przepompowni. Przy czym w rozbiciu na poszczególne miejscowości Aglomeracji Kurów kształtuje się następująco:

- 1) Kurów – jedenaście przepompowni sieciowych, przewody grawitacyjne – 16 725 m, przewody tłoczne 2 235 m, razem 18 960 m, 666 sztuk przyłączy,
- 2) Brzozowa Gać – dwie przepompownie, przewody grawitacyjne 5 650 m, przewody tłoczne 365 m, razem 6 015 mb,
- 3) Olesin, część miejscowości Płonki - bez przepompowni, przewody grawitacyjne – 2 710 m, bez przewodów tłocznych.

Celem uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej, Gmina Kurów realizuje w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020 projekt pn. "Kompleksowy system wodno-ściekowy Gminy Kurów- etap I i etap II". Przedmiotowy projekt (etap II) obejmuje aglomerację „Kurów” w skład, której wchodzi miejscowości: Kurów, Brzozowa Gać, część miejscowości Płonki oraz część miejscowości Olesin i kol. Józefów (etap I).

Projekt zakłada budowę kanalizacji sanitarnej i przebudowę sieci wodociągowej, co pozwoli na podłączenie do sieci około 1815 dodatkowych osób korzystających z ulepszanego oczyszczania ścieków. Przebudowa sieci wodociągowej pozwoli na zaopatrzenie w wodę dodatkowych 441 osób.

Na terenie Gminy Kurów istnieje zbieracz odprowadzający wody deszczowe z zachodniej części m. Olesin. Przebiega on wzdłuż drogi „Aleja Lipowa” do skrzyżowania z ul. Wojska Polskiego, a następnie przez teren bazy POM do zbiornika wodnego nad rz. Kurówką. Główny odcinek kanalizacji deszczowej o średnicy 700 mm ma długość ok. 1029 m, a kanał boczny o średnicy 300 mm ma długość ok. 55 m.

Wody opadowe odprowadzane z odcinka ul. Lubelskiej przy Szkole Podstawowej w Kurowie oraz terenu przyległego boiska szkolnego odprowadzane są kanałem zbiorczym o średnicy 600 mm do rz. Kurówka.

Gmina Kurów pomimo bardzo zaawansowanego rozwoju zbiorczych systemów wodociągowych nie posiada jeszcze na swoim terenie żadnego funkcjonującego zbiorczego systemu kanalizacji sanitarnej. Jest to poważnym mankamentem dotychczasowego rozwoju tej gminy w zakresie gospodarki wodno-ściekowej i stwarza poważne zagrożenia dla stanu czystości wód i środowiska naturalnego w tej gminie. Lokalne systemy kanalizacji sanitarnej o ograniczonym zasięgu obsługi wyposażone we własne oczyszczalnie ścieków funkcjonują jedynie na terenie kilku zakładów produkcyjnych oraz Zespołu Szkół w Klementowicach.

Aktualnie na terenach gminy Kurów funkcjonują cztery oczyszczalnie ścieków:

- mechaniczno-chemiczno-biologiczna oczyszczalnia ścieków Zakładów Futrzarskich Kurów 1 S.A.
- mechaniczno-biologiczna oczyszczalnia ścieków Spółdzielni Mleczarskiej w Kurowie zlokalizowana w Olesinie,
  - biologiczna oczyszczalnia ścieków Zespołu Szkół w Klementowicach,
  - mechaniczna oczyszczalnia ścieków Wytwórni Koncentratów Paszowych „BAKUTIL” s.c. w Zastawiu.

4.1. Oczyszczalnia ścieków Zakładów Futrzarskich Kurów 1 S.A.

Oczyszczalnia ta usytuowana jest na działce o powierzchni 1,47 ha będącej własnością Skarbu Państwa użytkowaną w całości przez Zakłady Futrzarskie Kurów 1 S.A. Działka ta położona jest w sąsiedztwie tego zakładu. Jest to oczyszczalnia mechaniczno-chemiczno-biologiczna o przepustowości 2000 m³/dobę.

Na oczyszczalnię tą odprowadzane są siecią lokalną ścieki sanitarne i przemysłowe z Zakładów Futrzarskich. Do oczyszczalni dowożone są także wozami asenizacyjnymi ścieki sanitarne i przemysłowe z terenu gminy Kurów. Oczyszczalnia posiada pozwolenie wodno-prawne ważne do roku 2012 na podstawie decyzji nr SR.6223/25/2002 z dnia 2002-12-30. W skład urządzeń technologicznych oczyszczalni wchodzi: komora krat, studnia zbiorcza ścieków z przepompownią, dwa zbiorniki wielofunkcyjne do chemicznej neutralizacji ścieków chromowych, cztery komory z osadem czynnym, dwa osadniki wtórne, pompownia recyrkulatu i osadu nadmiernego, cztery komory do zagęszczania osadu oraz dwie wirówki osadu. Oczyszczone ścieki odprowadzane są do wód rzeki Garbówki. W dotychczasowych planach przedmiotowa oczyszczalnia miała przejąć funkcję zbiorczej oczyszczalni przemysłowo-komunalnej dla Kurowa. W takim celu podjęta została realizacja zbiorczego kolektora grawitacyjnego dla przesyłu ścieków sanitarnych z Kurowa oraz ścieków sanitarnych i przemysłowych z mleczarni usytuowanej w Olesinie. Równocześnie z kolektorem wybudowano przepompownię ścieków oraz dwie nitki rurociągu tłoczego od przepompowni do oczyszczalni.

Dla osiągnięcia takiego celu zachodziłaby potrzeba rozbudowy i modernizacji tej oczyszczalni co pozwoliłoby na powiększenie przepustowości do 2700 m³/dobę. Wybudowany kolektor grawitacyjny o długości 0,9 km z przepompownią położoną nad rzeką Kurówką i dwoma rurociągami tłoczonymi od przepompowni do oczyszczalni nie zostały dotychczas przekazane do eksploatacji. W roku 2002 Rada Gminy podjęła decyzję o potrzebie budowy odrębnej oczyszczalni dla zbiorczego systemu kanalizacji sanitarnej w Kurowie, która zlokalizowana byłaby na działce powierzchni 3,73 ha położonej w sąsiedztwie istniejącej oczyszczalni ZAK, po przeciwnej stronie rzeki Garbówki. Działka ta

~~jest własnością Gminy Kurów. Rozwiązanie takie pozwałoby na wykorzystanie zrealizowanych dotychczas urządzeń przesyłowych oraz likwidację przestarzałej oczyszczalni eksploatowanej przez Spółdzielnię Mleczarską, która koliduje z zabytkowym zespołem pałacowo-parkowym w Olesinie.~~

4.2. Oczyszczalnia Spółdzielni Mleczarskiej w Kurowie

~~Oczyszczalnia ta usytuowana jest na części działki o powierzchni 0,63 ha zagospodarowanej pod stawy rybne wchodzące w skład obiektu zabytkowego to jest zespołu pałacowo-parkowego w Olesinie stanowiącego własność Gminy Kurów. Oczyszczalnia posiadała pozwolenie wodno-prawne określające warunki korzystania z wód ważne do końca roku 2012, na podstawie decyzji nr SR.6223/24/2002 z dnia 2002-12-31. Na oczyszczalnię tą odprowadzane są ścieki z obiektów Spółdzielni Mleczarskiej w Kurowie. Są to następujące rodzaje ścieków:~~

- ~~— ścieki sanitarne,~~
- ~~— przemysłowe z mycia aparatury, zbiorników, cystern i pomieszczeń produkcyjnych,~~
- ~~— ścieki pochodzące z chłodzenia sprężarek i innych urządzeń.~~

~~Na oczyszczalnię mechaniczno-biologiczną kierowane są ścieki sanitarne i przemysłowe. W skład urządzeń technologicznych oczyszczalni wchodzi: krata płaska czyszczona ręcznie, piaskownik poziomy i dwa rowy cyrkulacyjne pracujące cyklicznie. Przepustowość oczyszczalni wynosi 210 m³/dobę. Oczyszczone ścieki odprowadzane są cyklicznie razem z wodami pochłoniczymi wspólnym kolektorem do rzeki Kurówki.~~

~~Oczyszczalnia ta jest już w znacznym stopniu przestarzała i zużyta a więc nie nadaje się nawet do remontu. Ponadto obiekt ten koliduje z zabytkowym zespołem pałacowo-parkowym. Dlatego Spółdzielnia Mleczarska podjęła starania zmierzające do budowy układu przesyłowego pozwalającego na kierowanie podezyszczonych na terenie zakładu ścieków sanitarno-przemysłowych na oczyszczalnię Zakładów Futrzarskich. Wybudowany w ramach tych działań kolektor grawitacyjny z pompownią i siecią tłoczną nie został na razie przekazany do eksploatacji.~~

4.3. Oczyszczalnia ścieków Zespołu Szkół w Klementowicach

Oczyszczalnia ta usytuowana jest na działce stanowiącej własność Powiatu Puławskiego, którym i oraz pobliskiego osiedla mieszkaniowego. Jest to oczyszczalnia biologiczna typu „Bioblok Mn-100” o przepustowości 100 m³/dobę. Ciąg technologiczny oczyszczalni składa się z kraty koszowej, przepompowni ścieków zblokowanej oczyszczalni Bioblok Mn-100, poletek do suszenia osadu. Oczyszczone ścieki odprowadzane są z tej oczyszczalni do rzeki Garbówki.

Technologia oczyszczalni zapewnia wymaganą sprawność oczyszczania w zakresie podstawowych parametrów dopuszczalnych stężeń zanieczyszczeń na odpływie. Nie spełnia jednak wymogów w zakresie norm dopuszczalnych stężeń związków azotu i fosforu. Z tego powodu w dalszej eksploatacji oczyszczalnia ta wymagałaby modernizacji i ewentualnej rozbudowy.

Rozbudowa taka nie będzie racjonalna w przypadku realizacji dla Klementowic zbiorczego systemu kanalizacji sanitarnej. Wówczas w bilansie ścieków dla przewidywanej zbiorczej oczyszczalni ścieków powinny być uwzględniane ścieki odprowadzane ze szkoły.

~~Oczyszczalnia posiada pozwolenie wodno-prawne ważne do końca roku 2012, na podstawie decyzji nr SR.6223/16/02 z dnia 2002-12-18.~~

4.4. Oczyszczalnia ścieków Wytwórni Koncentratów Paszowych „BACUTIL” w Zastawiu gm. Kurów.

Zakład ten produkuje mączki mięsno-kostne i tłuszcze techniczne z padliny zwierzęcej i odpadów rzeźniczych. W zakładzie powstają ścieki produkcyjne z procesów technologicznych oraz z mycia urządzeń i pomieszczeń, ścieki sanitarne z pomieszczeń socjalnych oraz wody pochłonicze. Zakład posiada oczyszczalnię mechaniczną składającą się z tłuszczownika i czterokomorowego osadnika gnilnego. Przepustowość oczyszczalni określona została na poziomie 130 m³/dobę. Oczyszczone ścieki kierowane są do wód rzeki Bielkowa.

Jakość oczyszczanych ścieków często nie spełnia wymogów obowiązujących norm w zakresie dopuszczalnych stężeń zanieczyszczeń w ściekach odprowadzanych do wód powierzchniowych.

~~Oczyszczalnia posiada pozwolenie wodno-prawne na odprowadzanie oczyszczonych ścieków, ważne do 31-10-2003 r. na podstawie decyzji nr SR.6223/5/01 z dnia 2001-10-25. Ze względu na niedostateczną sprawność oczyszczania w rozwiązaniach docelowych oczyszczalnia powinna przejąć funkcję podczyszczalni kierującej ścieki do zbiorczego systemu kanalizacji sanitarnej planowanego dla zabezpieczenia obsługi w północnej części obszaru gminy Kurów.~~

4.5. Inne obiekty gospodarki ściekowej na obszarze gminy.

Pozostałe zakłady produkcyjne i obiekty użyteczności publicznej oraz gospodarstwa indywidualne mają rozwiązana gospodarkę ściekową na bazie bezodpływowych zbiorników, z których ścieki wywożone są ~~taborem asenizacyjnym na oczyszczalnię Zakładów Futrzarskich w Kurowie.~~ są **taborem asenizacyjnym do stosownych oczyszczalni ścieków.**

~~Na podstawie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego gminy i ośrodka gminnego Kurów w latach 1981 i 1982 wykonane zostały programy ogólne systemów kanalizacji sanitarnej i deszczowej dla Kurowa. Natomiast w roku 1998 opracowano „Program porządkowania gospodarki wodno-ściekowej rozwoju systemów gospodarki wodno-ściekowej dla zlewni rzeki Kurówki. W lutym bieżącego roku w biurze ISA Polska Sp. z o.o. wykonano „Koncepcję programowo-przestrzenną kanalizacji sanitarnej” dla gminy Kurów. Równocześnie kontynuowane są prace studialno-projektowe nad koncepcją przerzutu ścieków sanitarnych z gminy Kurów na oczyszczalnię komunalną w Puławach. W niniejszym studium uwzględnia się uwarunkowania wynikające z powyższych opracowań.~~

4.6. Wnioski wynikające z oceny stanu systemów i urządzeń gospodarki ściekowej.

- Gmina Kurów charakteryzuje się nie zrównoważonym rozwojem gospodarki wodno-ściekowej. Na przestrzeni ostatnich lat obserwowany był dość dynamiczny rozwój zbiorczych systemów wodociągowych przy wyraźnej stagnacji rozwoju systemów gospodarki ściekowej.
- Dysproporcje te są przyczyną poważnych zagrożeń dla stanu czystości wód na obszarze gminy.
- Dla wyeliminowania tych zagrożeń zachodzi potrzeba przyspieszenia rozwoju zbiorczych systemów kanalizacyjnych, wyposażonych w wysokosprawne oczyszczalnie ścieków.
- Istniejące na terenie gminy oczyszczalnie ścieków sanitarnych i przemysłowych nie mają większego znaczenia dla prawidłowego rozwiązywania systemów kanalizacyjnych. Jedynie oczyszczalnia Zakładów Futrzarskich w Kurowie może mieć jakieś znaczenie dla ewentualnych wariantów rozwiązań, gdyż pozwala na wcześniejsze wykorzystanie zrealizowanego układu przesyłowego ścieków sanitarnych oraz umożliwia zlikwidowanie oczyszczalni Spółdzielni Mleczarskiej w Kurowie, kolidującej z zabytkowym zespołem pałacowo-parkowym.
- ~~W związku z trwającymi pracami studialno-projektowymi nad koncepcją przerzutu ścieków na oczyszczalnię komunalną w Puławach, powinny być prowadzone negocjacje i zawarte stosowne porozumienia pomiędzy sąsiednimi gminami (Kurów, Markuszów, Końskowola, Puławy), w celu zapewnienia niezbędnej koordynacji prac projektowych oraz rozstrzygnięcia sposobu finansowania takiego przedsięwzięcia.~~
- Do czasu ostatecznego rozstrzygnięcia powyższych kwestii w studium uwarunkowań i kierunków rozwoju gminy Kurów należy zabezpieczać planistyczną i techniczną możliwość dwóch wariantów rozwiązań systemu oczyszczania ścieków, z których jeden powinien być zgodny z obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego gminy.

5. GOSPODARKA CIEPLNA I GAZYFIKACJA

5.1. Gospodarka ciepła

Gospodarka ciepła na terenie gminy bazuje na lokalnych kotłowniach i indywidualnych urządzeniach grzewczych opalanych paliwem stałym lub gazowym. Źródła ciepła pracujące na paliwie stałym pogarszają stan czystości powietrza atmosferycznego na terenie gminy. Szanse na poprawę tego stanu wiążą się z planowanym rozwojem gazyfikacji.

5.2. Gospodarka gazowa

Po terenach gminy Kurów przebiega sieć gazowa wysokoprężna krajowego systemu dystrybucji gazu ziemnego o średnicy Dn 700 mm. Jest to sieć magistralna przebiegająca na kierunku Rozwadów – Puławy (Tłocznia Wronów). Na terenie gminy Kurów przebiega odcinek tej sieci o długości 2250 m.

Gazociąg ten jest własnością Polskiego Górnictwa Naftowego i Gazownictwa S.A. w Warszawie i podlega pod nadzór Karpackiej Spółki Gazownictwa w Tarnowie. Od gazociągu tego wybudowane zostało odgałęzienie o średnicy Dn 200 mm i długości 7,0 km na odcinku od Pożoga w gm. Końskowola do Stacji Redukcyjno-Pomiarowej Płonki w gm. Kurów.

Drugie istniejące odgałęzienie mające związek z zasilaniem gminy Kurów doprowadzone zostało do Stacji Redukcyjno-Pomiarowej Rogalów w gm. Wąwolnica.

Ze stacji tej doprowadzona została sieć gazowa średnioprężna do miejscowości Klementowice i Buchałowice położonych na południu obszaru gminy Kurów. Całkowita długość sieci rozdzielczej w tych miejscowościach wynosi 37,5 km, natomiast łączna długość przyłączy wynosi 9,5 km. Do sieci podłączono 172 odbiorców gazu w miejscowości Klementowice i 27 odbiorców w miejscowości Buchałowice.

Z drugiej stacji redukcyjno-pomiarowej usytuowanej w Płonkach zasilana jest sieć gazowa średnioprężna doprowadzająca gaz do miejscowości Kurów, Płonki, Brzozowa Gać, Olesin i Szumów. Łączna długość sieci rozdzielczej wynosi na obszarach tych wsi wynosi 28,5 km, natomiast łączna długość przyłączy – 16 km. Do sieci tej podłączonych jest 680 odbiorców gazu. Aktualnie gmina Kurów zgazyfikowana jest w 60 %. Nadzór nad sieciami rozdzielczymi rozdzielczymi w gminach Puławy, Końskowola, Kurów, Markuszów i Żyrzyn prowadzi Rozdzielnia Gazu w Końskowoli.

Z sieci gazowej aktualnie korzysta około 38,4% mieszkańców Gminy Kurów. Od 2006 roku długość czynnej sieci uległa nieznacznemu wzrostowi i obecnie wynosi około 82 959 m. Część mieszkańców oprócz gazu sieciowego wykorzystuje w swoich gospodarstwach domowych gaz propan-butan, który dystrybuowany jest w butlach.

5.1.–5.3. Wnioski z oceny stanu istniejącego

- Gmina posiada dobre warunki dla dalszego rozwoju gazyfikacji na swoim obszarze,
- Opracowany program gazyfikacji dla tej gminy wykazuje techniczną możliwość dalszej rozbudowy istniejących układów sieci średnioprężnej w kierunku północnym, co pozwoli objąć gazyfikacją wszystkie miejscowości na obszarze gminy.

6. GOSPODARKA ODPADAMI

Na terenie Gminy Kurów, gospodarka odpadami prowadzona jest zgodnie z „Planem Gospodarki Odpadami dla Województwa Lubelskiego 2017 r.” w oparciu o regionalne instalacje przetwarzania odpadów RIPOK w Regionie Puławy oraz w oparciu o rozwiązania zgodne z Regulaminem utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Kurów, uchwalonym Uchwałą Nr XVII/164/2020 Rady Gminy Kurów z dnia 28 października 2020 r. w sprawie uchwalenia "Regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Kurów" (Dz. Urz. z 2020 r. poz. 5285).

Regulamin wprowadza obowiązek selektywnego zbierania i odbierania odpadów komunalnych. Na terenie Gminy obowiązuje selektywna zbiórka następujących frakcji odpadów komunalnych: papieru i tektury, metalu, tworzyw sztucznych i wielomateriałowych, szkła opakowaniowego bezbarwnego i kolorowego, przeterminowanych leków i chemikaliów, mebli i odpadów wielkogabarytowych, zużytych baterii i akumulatorów, zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego, zużytych opon, odpadów budowlanych i rozbiórkowych, odpadów ulegających biodegradacji.

Odpady komunalne na terenie Gminy Kurów są zbierane w postaci zmieszanej i selektywnej. Odbiór odpadów komunalnych zmieszanych odbywa się poprzez system pojemnikowy, kontenery siatkowe, natomiast odbiór odpadów segregowanych prowadzony jest w systemie workowym. Odbiór odpadów odbywa się zgodnie z ustalonym i dostarczonym do mieszkańców harmonogramem wywozu odpadów.

Usługi w zakresie gospodarki komunalnej na terenie Gminy Kurów prowadzi Zakład Usług Komunalnych Sp. z o. o. w Kurowie. Gmina posiada jeden stacjonarny Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK) zlokalizowany w Szumowie, na terenie Składowiska Odpadów Komunalnych.

Do punktu tego przyjmowane są nieodpłatnie, w ramach opłaty za zagospodarowanie odpadami komunalnymi, w każdej ilości, selektywnie zbierane odpady komunalne pochodzące z gospodarstw domowych z terenu Gminy Kurów.

Transport odpadów do Punktu Selektywnego Zbierania Odpadów w Komunalnych mieszkańcy zapewniają we własnym zakresie i na własny koszt.

~~Gmina posiada prawidłowo wybudowane centralne składowisko odpadów stałych z wylewiskiem nieczystości płynnych. Obiekt ten zlokalizowany jest na działce o powierzchni 5,9 ha w miejscowości Szumów. Jest to urządzony obiekt usytuowany w miejscu po dawnej kopalni kruszywa.~~

~~Wysypisko zostało oddane do eksploatacji w roku 1991. Wysypiskiem zarządza Zakład Usług Komunalnych w Kurowie. W skład urządzeń technologicznych wchodzi: niecka na odpady stałe, trzy niecki wylewiskowe, urządzenia drenażu i odgazowania składowiska oraz wymagane drogi dojazdowe.~~

~~Niecka składowiska posiada powierzchnię 2,84 ha i pojemność dyspozycyjną 78600 m³, przy pojemności całkowitej 96765 m³. Trzy niecki wylewiskowe to kwatery o wymiarach 83 x 35 m, powierzchni 2800 m². Dno niecek i skarpy są uszczelnione. Ważnym elementem składowiska jest drenaż, którego zadaniem jest przechwycenie powierzchniowych wód spływowych systemem rowów opaskowych i odprowadzenie do pobliskiego cieką wodnego oraz przechwycenie wód odciekowych z dna niecki wysypiskowej i odprowadzenie ich do studzienek, z których mogą być wywożone na oczyszczalnię~~

~~Na składowisko przywożone są odpady stałe komunalne i przemysłowe oraz osady z oczyszczalni Zakładów Futrzarskich w Kurowie. Składowisko zabezpiecza odbiór odpadów na okres perspektywny.~~

~~W gminie funkcjonuje dwustopniowy system zagospodarowania odpadów. Poszczególne jednostki osadnicze posiadają na swoich posesjach system pojemników na odpady. Po wypełnieniu pojemników odpady wywożone są specjalnym taborem na składowisko centralne.~~

Gmina posiada prawidłowo wybudowane składowisko odpadów stałych. Obiekt ten zlokalizowany jest na działce o powierzchni 5,9 ha w miejscowości Szumów. Jest to urządzonego obiektu usytuowanego w miejscu po dawniej kopalni kruszywa. Składowisko zostało oddane do eksploatacji w 1991 roku i jest zarządzane przez Zakład Usług Komunalnych Sp. z o. o. w Kurowie.

W skład urządzeń technologicznych składowiska wchodzi:

- kwatery nr 1 (wyeksploatowana niecka składowiska będąca obecnie w fazie rekultywacji o pow. 2,34 ha i objętości geometrycznej 50800 m³ co umożliwiło zdeponowanie około 120000 Mg odpadów),
- kwatery nr 2 (obecnie eksploatowana niecka składowiska o powierzchni 0,83 ha i objętości geometrycznej 41 680 m³ szacunkowa masa odpadów do zdeponowania 78000 Mg),
- kwatery nr 3 (obecnie w fazie budowy o powierzchni 1,52 ha i objętości geometrycznej 34 924 m³ szacunkowa masa odpadów do zdeponowania 70000 Mg),

- studzienki drenażowe (betonowe studzienki drenażowe są podłączone systemem rur z drenażem znajdującym się w dnach poszczególnych niecek składowiska co umożliwia przechwycenie wód odciekowych powstających na składowisku),
- hala magazynowa (hala o konstrukcji metalowej usytuowana na betonowej posadzce z dwoma parami drzwi zamykanymi na klucz, służąca do przechowywania elektrodopadów, przeterminowanych leków, chemii oraz odpadów wielkogabarytowych),
- trzy murowane i zadaszone boksy (boksy są murowane oraz przegrodzone ściankami działowymi, służą one do przechowywania opakowań szklanych oraz stłuczki szklanej),
- brodzik dezynfekcyjny (wykonany z betonu szczelny brodzik wypełniony wodą z wapnem hydratyzowanym służący do dezynfekcji kół pojazdów wjeżdżających na składowisko),
- waga samochodowa (najazdowa waga samochodowa o maksymalnym obciążeniu 50 ton, służąca do weryfikacji masy wjeżdżających i wyjeżdżających pojazdów),
- budynek socjalno-biurowy (murowany budynek socjalno-biurowy w którym zlokalizowane są pomieszczenie biurowe, szatnia, jadalnia oraz łazienka).

Na teren składowiska odpady są dowożone transportem samochodowym, pojazdy wjeżdżają bramą główną po czym są kontrolowane oraz ważone a następnie kierowane w obręb placu rozładunkowego. Na składowisko są głównie przyjmowane odpady poremontowe i pobudowlane takie jak: wełny izolacyjne, styropian, panele, okna, płyty karton-gips, papa, odpady gruzu, betonu oraz odpady glazury i terakoty. Teren składowiska jest ogrodzony oraz objęty wizyjnym systemem kontroli co uniemożliwia dostęp osób niepowołanych. Składowisko jest również na bieżąco monitorowane pod względem ochrony środowiska.

7. WYKORZYSTANIE ODNAWIALNYCH ŹRÓDEŁ ENERGII

Z uwagi na globalne wyzwania, wykorzystanie odnawialnych źródeł energii cechuje się stale rosnącą wartością.

Na terenie województwa lubelskiego największy potencjał energii odnawialnej związany jest z biomasą pochodzącą z rolnictwa, a także z energią słoneczną, która może się stać w przyszłości najważniejszym uzupełniającym źródłem energii. Istnieją także potencjalne możliwości zwiększenia wykorzystania energii wiatrowej i wodnej.

Prawie całe województwo lubelskie znajduje się w obszarze uznawanym w Polsce za uprzywilejowany pod względem słonecznej potencjalnej energii użytecznej. Prognozowane zasoby energii wód termalnych są znaczące, jednak wymagają dodatkowego rozpoznania w celu potwierdzenia opłacalności ich wykorzystania. Możliwa do wykorzystania jest również energia wiatru. Rozwój energetyki wiatrowej jest obarczony ograniczeniami stawianymi przez obowiązujące prawodawstwo, ograniczeniami jakie niosą oddziaływania na środowisko, a także opór społeczny. Najlepsze warunki dla pozyskania energii wiatrowej występują w północno-zachodniej i zachodniej części województwa. Zasoby hydroenergetyczne w województwie lubelskim nie są duże, jednak produkcja energii z wykorzystaniem wody może stanowić istotne źródło energii w skali lokalnej.

Plan Zagospodarowania Województwa Lubelskiego zakłada zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii (biomasa, wody termalne, energia: słońca, wiatru, wody) w produkcji energii ogółem, w tym energii cieplnej. Ze względu na zróżnicowany potencjał zasobowy oraz uwarunkowania przestrzenne jako preferowane wskazuje się wykorzystanie biomasy oraz energii słońca.

Na terenie Gminy Kurów w ramach projektu Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020, Oś Priorytetowa 4 ENERGIA PRZYJAZNA ŚRODOWISKU, Działanie 4.2 Produkcja energii z OZE w przedsiębiorstwach, Zakładu Usług Komunalnych Sp. z o. o. w Kurowie, dla potrzeb własnych, zrealizował dwie mikro instalacje fotowoltaiczne o łącznej mocy 0,0697 MW. Jedna z nich jest usytuowana na terenie oczyszczalni ścieków w Kurowie, natomiast druga na terenie stacji uzdatniania wody w Olesinie. Instalacja na obiekcie oczyszczalni ścieków składa się z 144 sztuk paneli fotowoltaicznych polikrystalicznych połączonych szeregowo i podłączonych

do inwertera (moc 38,88 kW) o parametrach zgodnych z parametrami sieci określonymi przez Operatora Sieci Dystrybucyjnej.

Instalacja na obiekcie stacji uzdatniania wody w Olesinie składa się z 114 sztuk paneli fotowoltaicznych polikrystalicznych połączonych szeregowo i podłączonych do inwertera (moc 30,78 kW) o parametrach zgodnych z parametrami sieci określonymi przez Operatora Sieci Dystrybucyjnej.

Dodatkowo instalacje są wyposażone w technologię TIK, której zadaniem jest monitoring produkcji energii elektrycznej oraz parametrów inwertera a także paneli fotowoltaicznych.

IX. ZADANIA SŁUŻĄCE REALIZACJI PONADLOKALNYCH CELÓW PUBLICZNYCH

Plan Zagospodarowania Województwa Lubelskiego w kwalifikowaniu inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym uwzględnia:

- 1) charakter zadania (nie uwzględniono zadań o charakterze organizacyjnym),
- 2) zasięg oddziaływania funkcjonalno-przestrzennego zadania inwestycyjnego,
- 3) zgodność charakteru zadań z celami publicznymi określonymi w ustawie o gospodarce nieruchomościami.

Wykaz inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym obejmuje zadania inwestycyjne ustalone w dokumentach przyjętych przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej, Radę Ministrów, właściwego ministra lub Sejmik Województwa Lubelskiego/Zarząd Województwa Lubelskiego.

PZWL wskazuje następujące zadania inwestycyjne obejmujące Gminę Kurów:

1. Budowa autostrady i dróg ekspresowych o przebiegu:
  - 1) droga S12 (gr. województwa – Puławy – Kurów – Lublin – Piaski – Dorohusk – gr. państwa (obwodnica Puław – II etap),
  - 2) S17 gr. województwa – Kurów – Lublin – Piaski – Zamość – Hrebenne – gr. państwa (obwodnica Tomaszowa Lub.)

Są to zadania zrealizowane.

2. Budowa, rozbudowa i przebudowa linii kolejowych wraz z infrastrukturą towarzyszącą, zawierające zadania inwestycyjne umieszczone w master planie dla transportu kolejowego w Polsce do 2030 r. Do zadania tego należy modernizacja linii kolejowej nr 7/C28 Warszawa – Lublin z dostosowaniem do prędkości 141- 160 km/h) relacji Stężycza, Dęblin, Puławy (m. i gm.), Końskowola, Kurów, Wąwolnica, Nałęczów, Jastków, Konopnica, Lublin

3. Gospodarka paliwowa

Zadanie - Rozbudowa krajowej sieci przesyłu gazu DN 700 Rozwadów – Końskowola – Wronów .
Podmiotem odpowiedzialnym za realizację zadania jest GAZ-System S.A.

4. Budowa, rozbudowa i modernizacja publicznych urządzeń oczyszczania i odprowadzania ścieków oraz odzysku i unieszkodliwiania odpadów, w tym ich składowania

PZWL w zakresie gospodarki wodno – ściekowej, wskazuje na rozwój infrastruktury, w tym budowę oczyszczalni ścieków, jako zadanie należące do samorządu lokalnego. Zadanie to jest aktualnie realizowane w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020 projekt pn. "Kompleksowy system wodno-ściekowy Gminy Kurów" (etap I, etap II).

X. UWARUNKOWANIA WPLYWAJĄCE NA ZAGROŻENIE BEZPIECZEŃSTWA LUDNOŚCI I JEJ MIENIA

Podłożem zagrożeń bezpieczeństwa ludności i jej mienia są czynniki antropogeniczne i naturalne. Szczególnie zagrożenia katastrofalne są trudne do przeciwdziałania w sferze planowania przestrzennego, w której można niwelować te skutki poprzez działanie właściwych służb ratowniczych i szybkiego reagowania.

1. CZYNNIKI ANTROPOGENICZNE

Jako podstawowe zagrożenia antropogeniczne wskazuje się:

- 1) poważne awarie, które zostały zdefiniowane w art. 3 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska, jako: zdarzenie, w szczególności emisja, pożar lub eksplozja, powstałe w trakcie procesu przemysłowego, magazynowania lub transportu, w których występuje jedna lub więcej niebezpiecznych substancji, prowadzące do natychmiastowego powstania zagrożenia życia lub zdrowia ludzi lub środowiska lub powstanie takiego zagrożenia z opóźnieniem,
- 2) wykroczenia wobec środowisku – zanieczyszczanie wód, dewastacja lasów, nielegalne składowanie odpadów, itp.,
- 3) oddziaływanie pola magnetycznego napowietrznych linii elektroenergetycznych wraz z pasami technologicznymi ze względu na działanie pola elektromagnetycznego,
- 4) przestępstwa przeciwko ludności i mieniu (kradzieże, pobicia, włamania, rozboje, przemoc w rodzinie),
- 5) zdarzenia w ruchu drogowym,
- 6) transport materiałów i substancji niebezpiecznych,
- 7) lokalizacja przedsięwzięć niosących niekorzystne oddziaływania dla zdrowia i życia ludzi.

Do zapewnienia bezpieczeństwa publicznego zobowiązane są organy władzy i administracji państwowej, szczególnie instytucje wyspecjalizowane w zapewnieniu bezpieczeństwa publicznego oraz przeciwdziałaniu zagrożeniom.

2. CZYNNIKI NATURALNE

Do podstawowych zagrożeń naturalnych należą zjawiska atmosferyczne, epidemie i epizootie, długotrwałe susze, powodzie, osuwanie się mas ziemnych.

W planowaniu przestrzennym uwzględnia się obszary szczególnego zagrożenia powodzią oraz obszary osuwania się mas ziemnych.

Wśród czynników naturalnych o skutkach dla mienia, zdrowia i życia ludzi należy wymienić m. in.:

- 1) zagrożenia spowodowane klęskami żywiołowymi lub anomaliami pogodowymi np huragany, katastrofalne powodzie, długoterminowe susze,
- 2) radykalne zmiany stosunków wodnych prowadzące do zmian biocenotycznych oraz szkód gospodarczych w wyniku przesuszenia lub podtopień,
- 3) zjawiska procesów erozyjnych (wody i wiatru) powodujących degradację gleb i powierzchni ziemi.

2.1. Uwarunkowania dotyczące ochrony przeciwpowodziowej

W studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego uwzględnia się obszary zagrożenia powodzią. Zgodnie z ustawą z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (Dz. U. z 2022 r. poz. 258), przez obszarach szczególnego zagrożenia powodzią rozumie się:

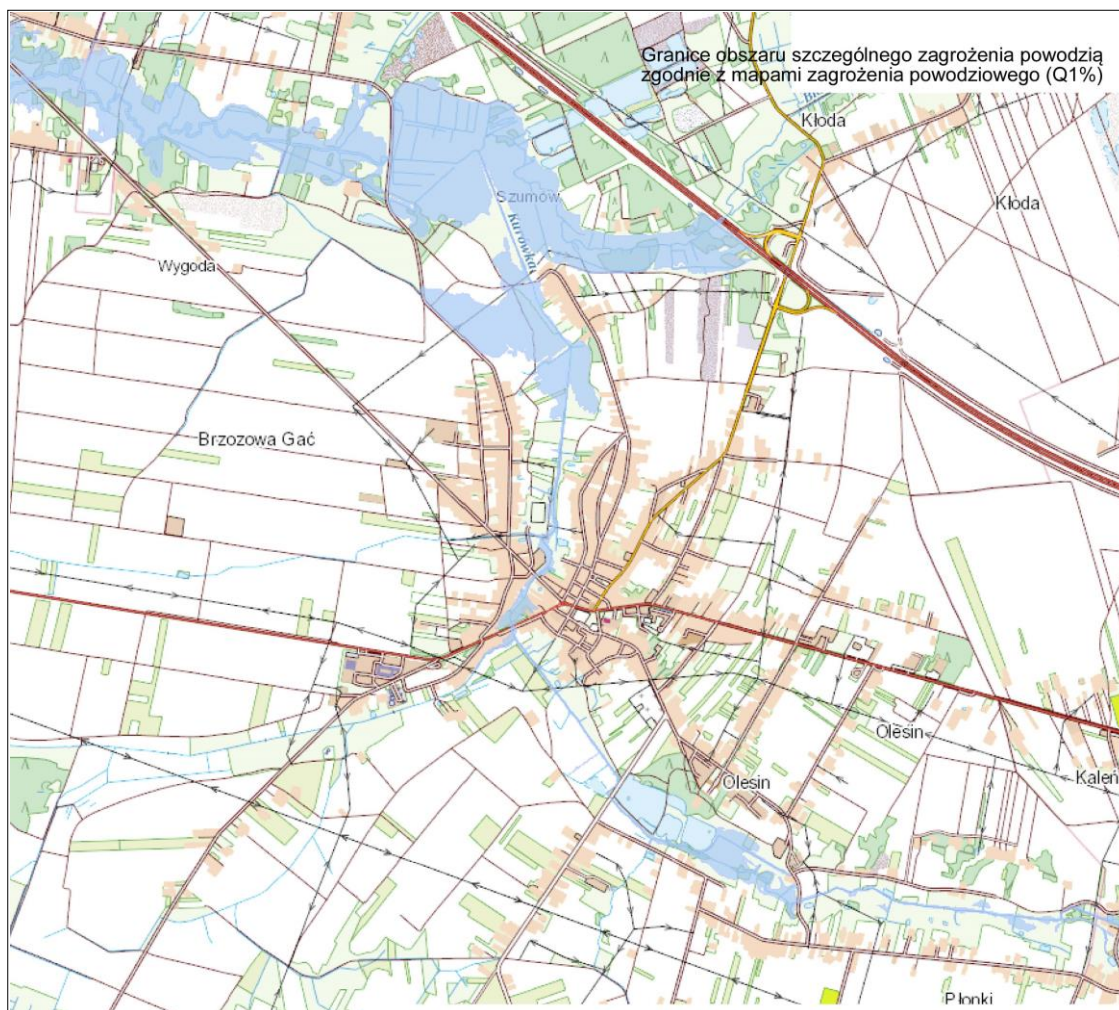
- 1) obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi 1% (raz na 100 lat),
- 2) obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi 10% (raz na 10 lat).

Jako podstawowy dokument identyfikujący obszary szczególnego zagrożenia powodzią wskazuje się mapy zagrożenia powodziowego i mapy ryzyka powodziowego.

W odniesieniu do dolin rzecznych nieuwzględnionych w tych dokumentach za podstawę identyfikacji terenów zagrożonych powodzią uznaje się studia dla obszarów nieobwałowanych narażonych na niebezpieczeństwo powodzi oraz studia ochrony przeciwpowodziowej.

Dla obszaru Gminy Kurów zostały opracowane mapy zagrożenia powodziowego i mapy ryzyka powodziowego, obejmujące zasięgiem strefy zalewowe wzdłuż rzeki Kurówka, należącej pod względem hydrograficznym do zlewni rzeki Wisły. Analiza map wykazała, że terenami bezpośrednio zagrożonymi powodzią są tarasy zalewowe Kurówki. Ponadto, w dolinach rzecznych mogą występować lokalne podtopienia w okresie roztopów oraz w czasie deszczy nawalnych.

Rys. 11. Obszary szczególnego zagrożenia powodzią, gdzie występowanie powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat (Q 1%) opracowanie własne

źródło: na podstawie map zagrożenia powodziowego o godłach arkuszy: M-34-21-C-b-3, M-34-21-C-d-1, M-34-21-C-d-2, M-34-21-C-d-4
(Hydroportal Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie)

2.2. Uwarunkowania wynikające z występowania obszarów naturalnych zagrożeń geologicznych

System Osłony Przeciwsuwiskowej (SOPO) stanowi narzędzie do rozpoznania, udokumentowania i oznaczenia wszystkich osuwisk oraz terenów potencjalnie zagrożonych ruchami masowymi w Polsce. Obowiązek rozpoznania i wskazania obszarów zagrożonych osuwiskami wskazano w przepisach ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych, w zakresie ochrony gruntów rolnych polegającej m. in. na zapobieganiu procesom degradacji i dewastacji gruntów rolnych oraz szkodom w produkcji rolniczej, powstającym wskutek działalności nierolniczej i ruchów masowych ziemi.

Zgodnie z informacjami Państwowego Instytutu Geologicznego, realizującego projekt pn. System Ochrony Przeciwsuwiskowej (SOPO), zakończenie opracowania map osuwisk terenów zagrożonych ruchami masowymi na obszarze Polski dla powiatu puławskiego planowane jest po 2023 r.

Proponuje się, aby po wykonaniu mapy, dokonać weryfikacji obszarów wyznaczonych osuwisk i terenów predysponowanych do wystąpienia ruchów masowych. Obserwacja terenów zagrożonych ruchami masowymi ziemi oraz terenów, na których występują te ruchy, a także rejestr zawierający informacje o tych terenach, należy do zadań starosty.

Na terenie Gminy Kurów nie występują udokumentowane osuwiska mas ziemnych. Potencjalnymi terenami występowania ruchów masowych są tereny krawędziowych stref przełomowych dolin rzek Kurówka i Białka.

W 2017 r. w miejscowości Zastawie miało miejsce osunięcie mas ziemnych, wywołane oddziaływaniem czynników antropogenicznych. Osuwisko nastąpiło w pobliżu kopalni piachu. W wyniku osunięcia mas ziemnych doszło do zniszczenia odcinka drogi powiatowej.

W zagospodarowaniu przestrzennym wskazuje się ochronę i wprowadzanie zadrzewień, zakrzewień i zadarnień służących biologicznemu stabilizowaniu terenów narażonych na osuwiska oraz ochronę przed zabudową stref krawędziowych i nadkrawędziowych.

XI. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU PRAWNEGO GRUNTÓW

Na podstawie przepisów ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami, do gminnego zasobu nieruchomości należą grunty:

- 1) stanowiące przedmiot własności gminy, nie oddane w użytkowanie wieczyste,
- 2) nieruchomości będące przedmiotem użytkowania wieczystego gminy.

Grunty gminne, zajmowane są przede wszystkim przez obiekty użyteczności publicznej (usługi oświaty, usługi administracji, usługi kultury) oraz przeznaczone są pod drogi gminne. Część gruntów oddanych jest w użytkowanie wieczyste. Razem grunty komunalne gminy Kurów obejmują powierzchnię około 309,41 ha, w tym drogi zajmują powierzchnię około 164,60 ha, grunty oddane w użytkowanie wieczyste – 1,85 ha, pozostałe grunty - 144,81 ha. Kierunek zagospodarowania terenów stanowiących własność Gminy Kurów w części pozostaje zbieżny z charakterem ich obecnego użytkowania, natomiast dla części tych terenów postuluje się zmianę przeznaczenia w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego, na podstawie analiz poprzedzających sporządzenie planu.

W obszarze Gminy grunty należące do Skarbu Państwa to istniejące drogi, tereny kolejowe oraz obszary lasów państwowych.

Część gruntów stanowiących własność Gminy Kurów oddana jest w użytkowanie wieczyste oraz trwałe zarząd prywatnym inwestorom oraz instytucjom. Pozostałe grunty stanowią przede wszystkim własność prywatną oraz własność wspólnot gruntowych.

XII. ZAPOTRZEBOWANIE NA NOWE TERENY INWESTYCYJNE

Zgodnie z przepisami art. 10 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, w ramach opracowania projektu studium lub jego zmiany uwzględnia się potrzeby i możliwości rozwoju gminy, obejmujące w szczególności:

- 1) analizy ekonomiczne, środowiskowe i społeczne,
- 2) prognozy demograficzne, w tym uwzględniające, tam gdzie to uzasadnione, migracje w ramach miejskich obszarów funkcjonalnych ośrodka wojewódzkiego,
- 3) możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej, a także infrastruktury społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy,
- 4) bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę.

Procedowane projekty studium lub ich zmiany powinny bazować na przeprowadzonych analizach, w tym na wynikach bilansu terenów przeznaczonych pod zabudowę z jednoczesnym uwzględnieniem celu w jakim sporządzany jest dokument, tj. kierunki rozwoju poszczególnych terenów na obszarze gminy powinny opierać się o analizy maksymalnego w skali gminy zapotrzebowania na nową zabudowę. Możliwość wprowadzania nowych terenów budowlanych o poszczególnych funkcjach następuje, kiedy zapotrzebowanie na nową zabudowę przekracza sumę powierzchni użytkowej zabudowy szacowanej według chłonności aktualnych terenów przeznaczonych pod zainwestowanie.

Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę ma na celu ustalenie potrzeb i możliwości rozwoju gminy, m.in. w określeniu kierunków rozwoju gminy oraz ustaleniu wskaźników dotyczących zagospodarowania i użytkowania terenów. Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym formułuje procedurę sporządzania bilansu terenów przeznaczonych pod zabudowę, przy czym należy brać pod uwagę, że są to analizy szacunkowe. Zakłada się, że sposób opracowywania bilansu powinien wyrażać faktyczne potrzeby i możliwości gminy.

Dla zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Kurów, bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę został sporządzony w ramach opracowania „Uwarunkowania wynikające z potrzeb i możliwości rozwoju Gminy Kurów”, w którym dokonano analiz ekonomicznych, środowiskowych, społecznych, prognozy demograficznej oraz możliwości finansowych gminy, na podstawie których sformułowano maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na nową zabudowę w podziale na poszczególne funkcje zabudowy. Porównanie maksymalnego w skali gminy zapotrzebowania na nową zabudowę z sumą chłonności obszarów wyrażających możliwość lokalizowania nowej zabudowy, wykazało, że na terenie gminy, rezerwy pod zabudowę – przede wszystkim mieszkaniową jednorodziną, przekraczają przewidywane potrzeby rozwojowe gminy. Sporządzając projekt zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Kurów, założono, że z definicji jest to dokument kierujący polityką przestrzenną gminy, cechujący się znacznym stopniem ogólności, wobec czego określone na rysunku Studium kierunki rozwoju poszczególnych terenów wyznaczają funkcję dominującą, która może być uzupełniona w sposób spójny i nie pogarszający warunków użytkowania terenów.

Z uwagi na wyniki analiz oraz wyniki bilansu ujętego w opracowaniu „Uwarunkowania wynikające z potrzeb i możliwości rozwoju Gminy Kurów”, zmianę Studium ograniczono do zmian punktowych w granicach obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej, zakładając m. in. usankcjonowanie istniejącego zainwestowania oraz wydanych przez organy prawomocnych decyzji administracyjnych. Analizując uwarunkowania gminy Kurów, będącej gminą wiejską, ulokowaną w sąsiedztwie dużych ośrodków miejskich oraz dogodnie skomunikowanej z tymi ośrodkami, wyniki opracowania „Uwarunkowania wynikające z potrzeb i możliwości rozwoju Gminy Kurów” zinterpretowano pod kątem zoptymalizowania dokumentu Studium, jako wieloletniego programu rozwoju gminy. Wyznaczając w Studium nowe tereny zabudowy techniczno-produkcyjnej i usługowej, projektuje się zweryfikowane pod kątem możliwości ich realizacji, oczekiwania władz gminy oraz mieszkańców i inwestorów, zawarte we wnioskach oraz zamierzeniach inwestycyjnych, z zachowaniem walorów przyrodniczych oraz uwarunkowań fizjograficznych, ochrony środowiska i elementów krajobrazu kulturowego Gminy Kurów.